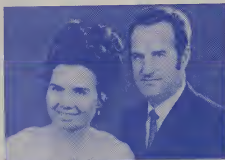
ВІСТІ
КОМБАТАНТА

3

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2013

Nadia Kostruba Estates Inc.

Заснувавши Фундацію в імені і у світлу пам'ять своєї коханої дружини Наді, я втілив в життя ідеали допомоги, якими ми керувались впродовж всього нашого щасливого подружнього життя.

Це підтримка і сприяння розвитку і діяльності
- української Церкви,
- суспільно-громадських і політичних організацій в Канаді і Україні,
- української молоді і студентства,
- видавничої діяльності УДО та СУМу,
- спонсорування важливих національно патріотичних проектів та проведення різноманітних акцій для процвітання України та добра українців у світі.

Евген Коструба
Президент Фундації

ВІСТІ КОМБАТАНТА
Рік 2013 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 3 (275)

ЗМІСТ

КОМЕНТАР

ЛЮДИ, ПОДІЇ, ОПІНІЇ

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ

КОНКУРС з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ім. П. ЯЦИКА

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

СПРАВИ ЦЕРКОВНІ

70-ліття ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

Продовження на ст. 107

3

2013

ВІСТІ КОМБАТАНТА

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКТОР: Роман Колісник

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERAN'S NEWS, quarterly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soildiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody - Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

НОВА АДРЕСА

VETERANS' NEWS
15 LaRose Ave., Apt. 614
Toronto, Ontario, Canada
M9P 1A7

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

УКРАЇНА
Євген Куцик
вул. Личаківська, 37а/2
м. Львів 79010
Україна—Ukraine
тел. (2) 76-7313

АНГЛІЯ
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows, Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND
тел. (0115) 981-8978

АВСТРАЛІЯ
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch
COMMUNICATIONS

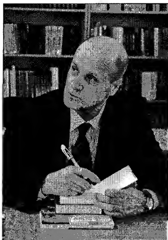
Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
1-800-216-9136 www.trident-printing.com

Коментар

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

НА ВІЙНІ – ЯК НА ВІЙНІ

Вони обидва не приховують своїх суперамбітних планів щодо України. Президент Росії Володимир Путін затявся на налигачі привести Україну в ґетто Митного союзу, розглядаючи його як перший етап, прелюдію до відтворення колишньої радянської імперії. Патріярх Російської православної церкви Кірілл охоплений невиліковною манією створення „Русского міра", куди прагне затягти всеукраїнське православ'я. Він добре знає, що вірних цієї конфесії в Україні більше, аніж у Росії. І в разі об'єднання представників цієї конфесії в Україні, де вони розділені на Київський патріярхат, Московський патріярхат та Автокефальну православну церкву, в Помісну православну церкву, вона може стати найбільшою у світі православною церквою. В обох російських провідників своя система арґументації, зверненої до українців. Цілий леґіон умів та всяких інституцій складають „партитури" для сольних концертів Путіна й Кірілла в Україні. Путін то розказує казочки про новітній Едем, яким буде Митний союз, де Україна знайде своє щастя, то погрожує перекрити всі крани, щоб припинити подачу в Україну нафти і газу, то в колі західних політиків висміює сам варіянт української державности і т. ін. Є в психіятрії така діягноза: „застрягаюча особа". У Путіна це помітно навіть не психіятрам: Україна–його гнів, обурення, мрія... –одне слово, без України Путін не бачить свого політичного життя. Україна йому потрібна як голодному кусень хліба. В очах російських виборців він повинен постати „собіратєлєм зємєль" на взір російських самодержців. Цар Путін добре розуміє: впаде до його ніг Україна, впадуть і інші.

Патріярх Кірілл від перших днів свого вознесіння на православний олімп унадився в Україну, де з допомогою тутешніх владців влаштовує політичні шоу, погано замасковані під релігійні дійства. Щоправда, при кожній його візиті сюди виходить прикрий для нього конфуз. То ці всевидющі папараці зазнімкували дорожезний годинник на руці російського ієрарха й він потім змушений був відбріхуватися, що то, мовляв, ефект із фотокрамниці з метою його компрометації. То наші газети

широко роздрукують подробиці скандалу з московською квартирою Кірілла, розміри в якої не поступаються розмірам помешкань маршалів Будьонного и Ворошилова та інших радянських високодостойників. І не тільки атеїст, і кожний вірний православної церкви, в якого є голова на плечах, запитає: а чому ж це ієрарх потоптує християнські заповіді, демонструючи таку зажерливість на мирські блага?! То оприлюднено (дяка Інтернету!) одіозні подробиці біографії не святого Кірілла, який активно займався бізнесом, успішно торгуючи спиртними напоями. Випасався на чортовому зіллі. Воістино християнське заняття!

Без будь-якого перебільшення можна сказати, набрид Кірілл в Україні. Як алергія. Як свинячий грип. Як марення відрубаної голови. Зрозуміло, становище його зобов'язує казати і робити все те, що він тут каже й робить. Але як каже й робить?! Брутально, з істеричним завиванням, зі страшними погрозами, з інсинуаціями. Та ж шамани в диких племенах під час своїх бурхливих ритуалів толерантніші й інтелігентніші, аніж московський вояжер у рясі. Покійний патріярх Алексій, попередник Кірілла, також відстоював інтереси Російської церкви в Україні і намагався затягти наше православ'я під свою руку. Але ж порівняно з Кіріллом він робив це в сто разів дипломатичніше, ба, навіть інколи майже інтеліґентно. Не випадково ж влада Узбекистану та Киргизії загалом лояльна до Московського патріярхату, не дозволила Кіріллу відвідувати свої держави два роки тому під час урочистостей 140-річчя Ташкентської єпархії. Перед тим Кірілл „так наконцертував" у цих державах і, як диктатор-сатрап, потасував кадри тамтешніх православних владик, що керівники згаданих держав, керуючись питаннями безпеки (бо ж візити Кірілла це як землетруси!) вирішили не допустити московського ґастролера до своїх православних. Обережні обмеження щодо його візити до Молдови виставили йому й тамтешні владці. Кірілл заповзявся усунути з посади митрополита Кишинівського і всієї Молдови Володимира й офіційний Кишинів перешкодив йому це зробити й не вволив Кіріллову волю „поконцертувати" в основних місцях проживання православних в Молдові. Ту програму, яку він собі склав для молдовського турне, йому було безжально скорочено. В Москві, звичайно ж, докладно розроблялися стратегія і тактика врочистостей з нагоди 1025-річчя хрещення Русі. Ареною подій, ясна річ, мав стати стольний Київ. Бо в Москві в час хрещення, певно, ніхто нічого не чув про християнство. Отож, обидва вояжери з „престольної" прибули у всеозброєнні. Путін з твердою рішучістю далі безжально гнути і ламати Януковича, демонструвати публічно йому свою зневагу. Він навіть запізнився до нього на зустріч на 50 хвилин. Кричущий моветон у політичній практиці. А поспілкувавшися якихось 15 хвилин з українським президентом, крутнувся й полинув в обійми свого кума на організований тим третьорядний круглий стіл для аґітації України за Митний союз. Гнів–поганий

порадник політику. Гнів застелив очі російському президенту, який ніяк не може добачити, що Медведчук–це вже давно засмерділий політичний труп. Журналісти люблять називати його збитим льотчиком, котрий вже ніколи не злетить. Медведчук настільки одіозний в Україні після всіх своїх інтриґ, „темників”, дурного фанфаронства та українофобства, що навіть очільники Партії реґіонів дистанціюються від нього, щоб уникнути зайвої компрометації. Звичайно, Медведчук зі шкури пнеться, щоб переконати московського кума в тому, що він–серйозна політична константа. А на московського кума в його гніві нападає дальтонізм і він ніяк не може розрізнити, хто є хто і що є що в Україні. А взагалі маємо поспівчувати Путіну: дуже погані його справи, якщо своїми партнерами він обирає таких марґіналів, як, скажімо, Медведчук чи Табачник. Більшої „риби” виловити йому в українських політичних водах не вдається. Ставила Москва раніше і на Симоненка, і на Мороза, і на Вітренко, і ще на іншу антиукраїнську сірому, але „шафа не грає”. Коротка лава запасних у московського тренера–все ківалови з колесніченками та інші комічні фіґури.

Кірілл рішуче підкотив до київського вокзалу на бронепоїзді. Як Ленін в 17-му році. Правда, Ленін на броневику. Кірілл відчуває, як „люблять” його в Україні, тому й вдається до таких безпрецедентних заходів безпеки. Однак його рішучість „принудіть к русскому міру”–це рішучість окупанта, який не зупиниться ні перед чим. Але одна річ Кірілові забаганки, а друга–настрої православних в Україні. Ну не хочуть вони в „русскій мір”, хочуть жити в українському світі. Як і не хочуть українці в Митний союз, а хочуть у Европу. І не тільки українські патріоти відгетьковують саму ідею Митного союзу, а й наші домежно зденаціоналізовані олігархи. Вони розуміють, що під скіпетром царя Путіна на них чекають перипетії на зразок тих, які випали на долю їхніх російських колеґ Березовського, Ходорковського, Ґусинського. Тутешні олігархи не палають бажанням ділитися з Путіним своїми статками. Вони теж прагнуть у Европу і бажають „правил гри”, а не російського волюнтаризму і деспотії.

Цікаво було по телевізору спостерігати за двома молебнями біля пам'ятника князеві Володимирові. Молебень перший. Міліції та представників спецслужб у цивільному–аж кишить. ВІП-персони з похмурими охоронцями, жменька священиків на чолі з екзальтованим Кіріллом та ще жменька сто разів „перевірених вірних” з Московського патріярхату–і все більше нікого з тих, хто бажав бути під час цього дійства, не було допущено на Володимирську гірку, яку „зачистили” з усіх боків. Щоб ніхто з посполитих не посмів чхнути на Президента Путіна чи на патріярха Кірілла.

А потім другий молебень, якому передував хресний хід вірних Київського Патріярхату та патріотичної громадськости. Десятки тисяч лю-

дей на чолі з Патріярхом Київським та всієї України-Руси Філаретом пройшли по Володимирській, повз Золоті Ворота, Софію Київську, Михайлівський золотоверхий до пам'ятника Володимиру Святославовичу. І ніхто нікого і нічого „не зачищав". Все було і врочисто, і демократично. Патріярх Філарет в інтерв'ю зауважив: що то, що попереду,– то молебень так званої еліти, а це був молебень людей з народу.

Дуже симптоматично, що президент Віктор Янукович у своєму виступі в палаці „Україна" з нагоди ювілею хрещення наголосив: Українська влада не дозволить, щоб у тутешнє релігійне життя втручалися закордонні центри впливу. Це сталося з ним уперше. Раніше таких прозорих натяків у російський бік він собі не дозволяв. Отже, і Президент і його оточення (бо ж у його надрах виважувалося кожне слово цього виступу) дозрівають або навіть дозріли до розуміння московської загрози не тільки для Української держави чи української церкви, а й для них особисто. Путін і Кірілл ламають через коліно. Політика–річ жорстока. Політика–це війна. А на війні–як на війні. Там ні про який гуманізм, компроміси чи сентименти не йдеться. Якщо ворог не здається, його знищують. А хто сказав, що Путін і Кірілл бачать в Україні друга? Риторика про дружбу й братерство–зовсім не дружба й братерство.

Легко уявити, з яким розчаруванням і роздратуванням поверталися до Москви Путін і Кірілл. Місія не виконана. „Прінуждєніє к Митному союзу", а також „к русскому міру" не виходить.

Схоже на те, що й провладні кола в Україні підійшли до рішення: Европа…

КОЛИ ВІДБУЛОСЯ ХРЕЩЕННЯ РУСІ?

Офіційно–998 року?...

Однак навіть провладний політолог Кость Бондаренко визнав: „Історики доволі скептично ставляться до літописного повідомлення, що Русь було хрещено 988 року. Це, скоріше,–данина традиції, аніж історична правда. Покійний академік Геннадій Літаврін стверджував, що про хрещення Русі в часи Володимира не згадує жодна візантійська, арабська чи будь-яка европейська хроніка. Між тим є десятки свідчень, що Русь було хрещено на 122 роки раніше, за князя Аскольда".

Ще 866 року Константинопільський патріярх Фотій засвідчив у одному з послань про відрядження на Русь єпископа. У тому ж посланні повідомив, що „змінили древнє нечестя на віру в Христа" й ті, кого він назвав русами.

Київський журнак „Коментарі" наголошує: „Тому торжества з приводу 1025-ліття „хрещення Русі" й з церковної, і з історичної точок зору є черговою профанацією".

Д-р Мирон КУРОПАСЬ

І ЗНОВУ...

Пам'ятаєте Івана Дем'янюка? Очевидно. Український американський іміґрант, Міністерство юстиції США оскаржило Дем'янюка як „нацистського" воєнного злочинця. Він був депортований до Ізраїлю, де п'ять свідків пізнали його як „Івана Грозного в таборі смерти Треблінка". Совіти видали нацистську виказку, потверджуючи, що це він Іван Грозний. Виявилося, що Дем'янюк не був ані нацистом, ані грізним. Ізраїль повернув його в США.

Дискредитований Департамент юстиції якимось способом переконав Німеччину, що Дем'янюк був причетний до загибелі тисяч голляндських євреїв у Собіборі. Не було ніяких свідків, тільки персональна виказка, яку пізніше Федеральне слідче бюро США оголосило, що це фальшивка. Дем'янюк був визнаний винним. Він помер, як його апеляція ще не була розглянута. Отже, він технічно невинний.

Тепер у нас є ще один український, так званий „наці". Пресова агенція Asssociated Press. 14 червня, назвала Михайла Каркоця „командиром нацистського відділу", а згодом офіцером дивізії „Галичина", яка була „задіяна у придушенні Варшавського повстання 1944 року".

„Хоч нема рекордів, що Каркоць особисто брав участь у воєнних злочинах,–повідомляє АР,–однак галицька дивізія і українські націоналістичні організації, у яких він служив, були на секретному американському урядовому чорному списку організацій, членам яких був заборонений в'їзд у Сполучені Штати"... АР згадує, що в 1995 році українською мовою вийшли спогади, в яких „Каркоць пише, що він допоміг заснувати Український леґіон самооборони у співпраці з страхітливим нацистським розвідувальним управлінням SD"...

АР повідомляє, що Каркоця відділ винний у спаленні села разом з жінками і дітьми... Один з вояків Каркоця, Василь Малаженський, розповів совітським слідчим, що в 1944 році тому відділу було наказано „ліквідувати всіх жителів села Хланув у Польщі, як відплату за вбивство німецького офіцера СС, хоча він не сказав, хто видав той наказ". Сталіслава Липська, жителька Хланува, також сказала совітським слідчим, що під час атаки чула кулеметний вогонь і вибухи ґранат. „Вони робили все, щоб ніхто не втік",–вона додала.

АР повідомляє про Каркоця членство в Українському народному союзі та про довголітню діяльність в українській американській

громаді.

У своїх спогадах 1995 року *Від Вороніжу до Українського легіону самооборони* Каркоць підтвердив, що він був старшиною Українського леґіону та дивізії „Ґаличина".

ЗМІ віразу розтрубили історію про „скритого наці". Найзловісніший заголовок дав часопис The Guardian Express (15 червня): „Ідентифіковано 94-літнього наці, вбивцю немовлят–Михайла Каркоця". Маунтбенк Елі Розенбаум, колишній голова Управління спеціяльних розслідувань, і зарозумілий архітектор фіяско Дем'янюка, також долучився до хору: „Колишній підрозділ Каркоця Українського леґіону самооборони брав участь у численних задокументованих звірствах під час Другої світової війни"..– заявив він 25 червня, глумливо відзначаючи, що Каркоць православнвий українець. „Як і багато інших подібних йому, він, здається, збрехав про своє нацистське минуле".. Схожа історія? Я знаю Розенбаума протягом багатьох років. Його особа завжди видніє на афішах українофобного кутка єврейської громади, презирливо зневажаючи правду.

Різні „затурбовані" люди дзвонили до УНС з запитом, чому ця організація „приховує воєнних злочинців?" Юридичні дорадники УНС зігнорували це гостре запитання й відповіли як сержант Шульц [з відомої ТБ комедії „Ґоґанові герої"] („Я нічого не знаю").

Я також знаю Михайла Каркоця віддавна, не тільки як члена УНС, але і як члена патріотичної Організації державного відродження України (ОДВУ). Нещодавно я читав його спомини. Отже, ось факти, як я їх розумію?

Михайло Каркоць не „нацист". Ніколи не було українського нациста. Членство в Націонал-соціялістичній партії Німеччини було зарезервоване тільки для німців, переважно „арійської раси". Каркоць був „унтерменш", неповноцінна людина. Зізнання Малаженського і Липської були записані совітськими слідчими. Як такі, вони є підозрювані. Беручи до уваги велику ворожість совітських чинників до українських націоналістів, як ми можемо дізнатися, чи їх свідчення були правдивими?

А щодо участи дивізії „Ґаличина" у Варшавському повстанні. Польське повстання розпочалося 1 серпня 1944 року і тривало протягом двох місяців. Набір до дивізії почався в червні 1943 року. Після року інтенсивного вишколу, дивізія була дислокована в район Бродів, де 15 липня 1944 року совіти почали переважаючу атаку. З 11 000 вояків 3 000 вирвалося з оточення. Михайло Каркоць прибув до дивізії після боїв під Бродами.

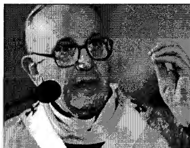
У своїх спогадах Михайло Каркоць послідовно й недвозначно засуджує нацистський терор, якого він був свідком в Україні.

Припущення, що він допомагав у цій жахливій розбещеності можна взяти тільки з п'єси Дем'янюка, повної брехні й обману.

Як сім'я Дем'янюка, так і сім'я Каркоця є жертвою дезінформації засобів масової інформації, які ледачі, позбавлені правди, підсилювані сенсаціями та безвідповідальні.

(Переклад з англійської мови статті "Here We Go Again!", „Новий шлях")

ПАПА РИМСЬКИЙ ВИЗНАВ УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОДОМОР ОДНИМ З НАЙСТРАШНІШИХ ГЕНОЦИДІВ

Люди, які зазнали різанини і гоніння–як під час трьох найбільших геноцидів минулого століття вірмени, євреї та українці–боролися за свою свободу.

Великі держави „вмили руки" під час Ґеноциду вірмен, бо знали набагато більше, ніж говорили: адже вони не говорили про те, що під час геноциду спокійно вмили руки.

Про це сказав Хорґе Маріо Берґольо–нинішній Папа Римський Франціск–у книзі „Про небеса і про землю", виданій в 2010 році разом з аргентинським рабином Абрагамом Скорса. Нещодавно книгу перевидали.

„У той час Османська імперія була могутньою, йшла світова війна, і світ дивився в інший бік"–написав тоді майбутній Папа в розділі „Про Голокост".

У розділі „Про релігії" Папа Франциск зазначив, що в XX ст. великі держави зрівняли з землею міста і села, бо уявили себе богом. „Турки вчинили це відносно вірмен, німці–щодо євреїв, сталінські комуністи–щодо українців. Для вбивства людей вони використовували обговорення про божественні атрибути"–відзначив майбутній Папа.

У розділі „Про комунізм і капіталізм" Хорґе Маріо Берґольо зазначав: „Якщо людина, мріючи про рай, не бореться за свої права, вона дійсно перебуває під владою опіюму. Люди, які зазнали різанини і гоніння–як під час трьох найбільших геноцидів минулого століття вірмени, євреї та українці–боролися за свою свободу".

У книзі викладено погляди Папи Франціска на церкву, релігію, віру. Йдеться також про атеїзм, смерть, аборти, Голокост, гомосексуалізм та капіталізм.

Роман КОЛІСНИК

ІСТОРЯ – ЦЕ ФІКЦІЯ?

Коментар на статтю Івана Химки „Міти національної консолідації" („Критика", липень-серпень, 2012)

Нашої статті відносно фіктивних видумок про дивізію „Галичина" редакція „Критики" досі не надрукувала.

Історія–це фікція, твердять самі історики, наприклад, американець Джон Армстронґ. Бо вони інтерпретують історичні події, очевидно, на свій лад або на побажання замовника даної інтерпретації. І вибирають деталі з подій, які відповідають їхній інтерпретації. А інші або оминають або цитують не повністю. І навіть фальшують.

Відомий канадський суддя, науковець проф. Валтер Тарнопольський сказав, що якщо історію України писатимуть чужинці, то ця історія для українців буде чужа. І додав, що нема на світі абсолютної правди, бо якби була, то не треба було б судів і суддів. І можна додати: й істориків. Проф. Роман Сербин радить українським історикам писати з української перспективи.

Сказавши це, зупинимося на частині статті, де проф. Химка пише про дивізію СС „Галичина".

Щодо назви. Дивізія в офіційній німецькій назві не мала „СС", а тільки „війська СС" (Waffen-SS), бо назва „СС" була вживана тільки для німецьких дивізій. Він пише:

„Ідея ввести у міт національної консолідації дивізію СС „Галичина" також видається мені вельми сумнівною. Те, що комісія Дешена виправдала її, як на мене, не становить поважного арґументу, принаймні для істориків. Я не згоден із тим, що судові ухвали чи урядові приписи, мають право розв'язувати наукові питання. Та й юридичні висновки у таких справах залежать від обставин, зокрема політичних".

Проф. Химка „забуває" додати, що дивізія „Галичина" не була оскаржена перед комісією Дешена, бо ані підчас діяльности Комісії, ані у 1950 році, коли канадський уряд дозволив дивізійникам еміґрувати до Канади, „оскаржувачі" не дали жодних доказів про мнимі злочини Дивізії. Тож при чому тут „виправдання"? Це ствердження факту. Він відкидає рішення судді Дешена, але приймає рішення Нюрнберзького трибуналу:

„У Нюрнберзі, звісно, Waffen-SS було оголошено злочинною організацією. Але українці вслід за австрійцями колись і деякими східноевропейськими країнами нині, стверджують, нібито саме їхня частина Waffen-SS становить вийняток. І до певної міри, це звісно, правда".

І далі вибірково цитує німецького історика Дитера Поля (Dieter Pohl):

„Попри те, що ОУН(м) і ряд українських чільників, котрі мали принаймні особисті зв'язки з цією організацією (на кшталт Володимира Кубійовича та митрополита Андрея Шептицького), від самого початку німецько-совєтської війни переконували німців створити українську частину, дозвіл на формування української дивізії СС дано було лише коли Голокост у Галичині загалом добіг кінця. Тому „Галичина" як частина СС не відіграла великої ролі у тій кривавій бійні, хоча Дитер Поль і писав про „високу ймовірність" того, що в лютому 1944 року дивізія брала участь в облавах на євреїв у Бродах".

Хіба ж проф. Химка знає, що Дивізя проходила вишкіл і в той час у Бродах не була. Що більше, він як історик припускає, що якби Дивізія була створена раніше, то брала б участь у тій бойні. „Висока ймовірність", „велика роля"?–А може „неймовірність, „жодна роля"? В Галичині колись була весела забава серед молоді: „Що би то би було, як би?" У дальшому він каже:

„Важливіше однак, те, що до складу дивізії, надто на посади підофіцерів, зокрема на пізніших стадіях її існування як першої дивізії Української національної армії, ввійшли численні українські поліцаї та шуцмани справді винні у злочинах Голокосту".

Це фікція. Формально Дивізя була включена до УНА після присяги на вірність українському народові, що відбулася 25 квітня 1945 року на фронті в Австрії під Фельдбахом. У той час Дивізія мала доволі вишколених підофіцерів, які мусили пройти рекрутський та 4-місячний підстаршинський вишколи, і нікого з посад їх тоді не звільняли. До того на фронті. І „численні українські поліцаї та шуцмани" до Дивізії не прибули. І, зрештою, не всі українські поліцаї та шуцмани були „винні у злочинах Голокосту".

„До того ж усім дотичним до того формування чудово було відомо про винищення галицьких євреїв німцями"–пише Химка.

Тоді не було інтернету, мобільних телефонів, ані про це не писали часописи й не звітувало радіо, тож так „чудово" не було відомо.

І далі: „Нарешті згадаймо, що після трагічної розв'язки у Бродах українську частину СС використовували головно для придушення партизанського руху в Словаччині та Словенії. У Словаччині дивізія тісно співпрацювала із сумнозвісною бриґадою Дірлеванґера, що складалася з кримінальників. Є свідчення, що дивізія знищувала цілі села, застосовуючи типово німецькі методи антипартизанської війни".

Це вже вершок „історичної" фікції, без жодних конкретих доказів.

Дивізія ніколи не була в Бродах, а брала участь у боях на захід від Бродів.

У війську, а ще на війні, не „співпрацюють", тобто добровільно з власної волі, а ще „тісно" й до того з кримінальниками, а виконують

накази. Щодо Дірлеванґера, написав начальник оперативного відділу майор Вольф-Дітріх Гайке:

„Дуже недовго під час однієї бойової дії Дірлеванґер був підпорядкований Дивізії. Він тільки тим відзначився, що не виконував жодних наказів Дивізії, а у вирішальний момент бою лежав у ліжку, зовсім не цікавлячися долею своєї частини. Дірлеванґер не мав ніякого контролю над тим, що робилося в його бриґаді, яка була опанована кримінальним елементом. Вони допускалися різних зловживань супроти цивільного населення і всюди по собі лишали неславу. Такі проступки та бриґада пізніше намагалася видати за проступки Дивізії, мовляв, чужинцям можна все приписувати". (*Українська дивізія „Галичина"*, ст. 132).

Про нищення цілих сіл, то хіба проф. Химка може подати назву бодай одного села? Бо навіть в англійському фільмі *SS in Britain*, 2001, в якому пофальшовано у перекладі на ангійську мову свідчення очевидців, не оскаржувано Дивізію про нищення сіл. Цей фільм викликав гостру реакцію як в діяспорі, так і в Україні. Академік Микола Мушинка, на основі архівних словацьких документів, відкинув усі наклепи.(Див. *Вісті комбатанта*, ч. 4, 2000, ст. 103-106, теж „Вікидаємо наклепи українофобів на 1-шу УД УНА", збірник матеріялів, ст. 215, 2001).

Варто ще додати, що навіть у Канаді, при зустрічі молодих словаків з українцями, вони, словаки, згадують приємні спомини їхніх бабців і дідусів з дивізійниками з часів Другої світової війни.

Інші опінії щодо дивізії „Галичина"

Ізраїльський історик Шимон Бриман свою статтю „Золотой лев со сфастикой" (*Вести*, 04.06. 2003) закінчує:

„З питаннями про „Галичину" я звернувся до нинішніх українських націоналістів з УНА-УНСО. Ось що відповіла з Києва прес-служба цього руху: „До участи українців в СС ми ставимося без гордости, але й без сорому. Добровольці служили там в ім'я України, розуміючи, що справа німців була програна, а зброю можна повернути проти обох окупантів—німецьких і російських. Нам нічого не відомо про участь цих солдатів в геноциді євреїв у роки війни. Ми вважаємо, що солдати, які не вчинили військових злочинів, повинні і можуть бути прирівняні до статусу ветеранів. Крім того, всі члени „Галичини" пройшли судове чистилище, вони мирно живуть у Великобританії як добропорядні громадяни, і ніяких претенсій до них ніхто не висуває. В Україні вони відбули 20-25-річне покарання тюрмами і Сибіром, офіційно будучи сьогодні громадянами другого сорту. Ніякого злочину, крім боротьби проти СРСР, вони не скоювали. Нам нічого соромитися своєї історії. Це стосується всіх, хто воював за свою Україну–під будь-яким

прапором. У Парижі під Тріюмфальною аркою вмуровано плити пам'яти про всіх французів, полеглих за Францію ".

Признаймося: дуже часто наш погляд на військову драму в Галичині–це промосковська точка зору, яка взагалі не допускає думки про те, що українці мали і мають право боротися за незалежну державу. Мільйони західних українців могли щиро не бажати повернення радянської окупації–з новими підвалами НКВД, депортаціями і колгоспами, з придушенням української культури і релігійних звичаїв.

Битва під Бродами оцінюється в сучасній Україні як національна трагедія, адже українці вбивали один одного в складі армій двох імперій. Історія „Галичини"–це не тільки хроніка коляборації, але і частина трагедії України, затиснутої між двома собі ворожими тоталітарними гігантами, які приносили незліченні лиха народам. (*Переклад з російської*).

Німецький майор Вольв-Дітріх Гайке, начальник оперативного відділу в штабі дивізії, фактичний заступник командира, написав у своїх споминах *Вони хотіли волі*: „Українські вояки Дивізії виправдали себе в найважчх обставинах жорстокої боротьби. Їм треба побажати, щоб їхні діла не залишили у їхніх противників лише почуття ненависти. Українські вояки взяли в руки меч з доброю вірою і без ганьби боролися за шляхетну ідею свободи й незалежности. За моїми спостереженнями, вони завжди готові знову вступити в боротьбу за ті самі ідеали". (*Переклад з німецької*).

І запитання: чому дивізія „Галичина"–незначна крапля у бурхливому океані воєнних дій–стала таким важливим „історичним дійством"? Чи не тому, що була українською!?

І для кого пише свою історію-фікцію проф. Іван Химка?

КИТАЙСЬКИЙ МАРШАЛ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ

Для простого закарпатського хлопця Іринея Фендя із села Біштр–знахідка для пригодницького фільму. Народився він у збіднілій родині греко-католицького священика, а став контр-адміралом американської армії, маршалом та міністром оборони Китаю. Ще молодим, Іриней, найнявшись матросом на корабель, подався до Америки. Пройшов еспансько-американську війну, здобув багато нагород, був удостоєний звання контр-адмірала. На цьому український шукач пригод завершив свою стрімку кар'єру в американській армії і заснував компанію з продажу східних прянощів. Так доля „звела" його з Китаєм: Іриней їде у справах до Пекіна, там закохується у китайку християнського віросповідання, одружується і назавжди переїздить на її батьківщину. Після Першої світової війни для Фен Юсяня, як він став називатися у Китаї, настав час запаморочливої кар'єри.

Сіньгайська революція 1912 року привела до влади президента Юань Шикая та встановила гоміньданівський режим. Новому урядові бракувало фахівців. Саме в цей час Іриней Фендь запропонував свої послуги військового спеціяліста. Так, у 1913 році з'явився перший китайський генерал Фен Юсянь.

Фен Юсянь вороже ставився як до Японії, так і до радянської Росії. Саме він сприяв утворенню на теренах Китаю антирадянських еміґраційних центрів. У Ґарбіні тоді мешкало 50 тисяч українців і 30 тисяч росіян. Тут діяла Українська колонія, а згодом–Далекосхідна Січ. Згодом Іриней отримав чин маршала і став міністром оборони.

На Закарпатті залишився жити його молодший брат Ігор Фендь, який учителював та займався адвокатською практикою. Брати листувалися. За спогадами сучасників, Іриней Фендь був чоловіком середнього зросту, брюнетом. Ґарно володів українською, російською, угорською, словацькою, польською, німецькою, французькою. англійською та китайською мовами.

Є припушення, що Іриней загинув у 1948 році під час пожежі на пасажирському судні в Чорному морі, що прямувало до Радянського Союзу. Останки маршала були урочисто перепоховані в Китаї.

Марта ОСАДЦА

У ВІДНІ ВСТАНОВИЛИ ПАМ'ЯТНИК КОЗАКАМ

23 квітня, під час Днів Києва у Відні, в мальовничому парку, поблизу Української католицької церкви, встановлено пам'ятник українським козакам, котрі 330 років тому захистили Відень від турків.

Монумент встановлено за гроші українського підприємця, котрий мешкає та працює в Австрії, за особистої підтримки посадника Відня Міхаеля Ґепля. Автори пам'ятника–відомі скульптори Володимир та Олексій Чепелики.

На урочистостях з нагоди відкриття бронзового монумента були присутні голова Київської адміністрації Олександер Попов, посадник Відня М. Ґепль, делеґація з Києва та австрійська громадськість.

Пам'ятник встановлено там, де козаки зібралися, перейшли гору і зайшли турків з тилу. На їхню честь пролунала гарматна сальва.

З концертом виступили козаки з ансамблю ім. Павла Вірського.

Василь ШПАРИК

СЛОВО ПРО ПРОЄКТ НОВОГО ПОДІЛУ УКРАЇНИ

Василь Шпарик

Проект Партії регіонів про скорочення в Україні кількости областей з 24 до 8 регіонів (чи, можливо, іншого терміну), у своїй основі є антиукраїнським, оскільки спрямований на вилучення із національної пам'яті українців історичного минулого, є намаганням, зокрема, „розчинити" західні області зі „старими" (довоєнними) радянськими областями, поставивши їх під безпосередній вплив у значній мірі російського менталітету.

Галичину, історична пам'ять якої сягає княжих часів і продовжується включно до XX ст., докорінно намагаються викреслити з пам'яті народної, навіть не вводячи такої очевидної назви у запропонований проєкт. Галичину, просто–кромсають на частини, які з'єднують із зовсім відмінними.

По-перше, відривають від Галичини споконвічну частину–Тернопільську область і разом із Хмельницькою і Вінницькою утворюють Подільський регіон. Я розумію, що Тернопільщина за природних умов, спеціялізації господарства тяжіє до подільських областей–Хмельницької і Вінницької, але ж ігнорувати історичні і національно-культурні традиції населення, його окремість, сугубо галицьку ментальність є неприпустимим.

По-друге, зрозуміло, що є гори Карпати, по обох боках яких є українські землі. Але ж, крім гір, є суттєвіші параметри, це–історичне минуле, національно-культурні традиції населення, яке за етнічним складом у Чернівецькій і Закарпатській областях не є таким однорідним, як у Львівській і Івано-Франківській областях, які намагаються об'єднати у Карпатський регіон.

Безумовно, Львівська, Івано-Франківська і Тернопільська області–це окремий–Галицький регіон. Чернівецька і Закарпатська області, незважаючи на відносно меншу чисельність населення, мають свою окрему історію, відмінну від Галичини, тому повинні залишитися окремими адміністративними одиницями, скажімо, відповідно Буковинським і Закарпатським краями.

Не сприймаю об'єднання Волинської і Рівненської областей із Житомирською областю у Поліський регіон. Вповні розумію, що Житомирщина–це теж Волинь чи Полісся, але ж не можна не враховувати історичне минуле. Складається враження, що й тут (як з

Галичиною) ідеться про нівелювання національних почуттів, менталітету. Місце Волинської і Рівненської областей у Волинському реґіоні, а Житомирської області–у Київському реґіоні разом з Київською, Чернігівською та Черкаською областями.

На іншому кінці України маємо Слобожанщину, межі якої простягаються у Білгородщину і Курщину нинішньої Росії, але до якої у проєкті Полтавську область, яка не входить в Слобожанщину, приєднують до Харківської і Сумської областей як Слобожанський реґіон. Місце Полтавської области в Придніпровському реґіоні разом з Дніпропетровською, Запорізькою і Кіровоградською областями.

Причорноморський реґіон у складі Одеської, Херсонської і Миколаївської областей та Донецький реґіон у складі Донецької і Луганської областей–без заперечень. Щодо статусу Автономної Республіки Крим приходиться погодитися, але м. Севастополь треба позбавити спеціяльного статусу окремішности і включити до АР Крим.

РЕЗЮМЕ. Шкода, що в історії є Західна Україна, Галичина, Волинь, а в проєкті Партії реґіонів їх анулювали, розраховуючи, що так удасться пригасити відродження національної свідомости українців та утвердження українського менталітету.

Василь ШПАРИК
фронтовик Другої світової війни,
полковник армії України у відставці

ЛОГОТИП ДО 200-РІЧЧЯ ШЕВЧЕНКА ВИЗНАЧЕНО

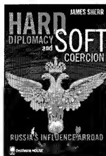
Міністерство культури вирішило не присуджувати першої премії 30 тис. гривень за результатами конкурсу логотипів, присвяченого 200-річчю з дня народження поета Тараса Шевченка. Було 103 претенденти; вони надіслали 208 робіт.

Друге місце і 20 тис. грн журі присудило вчителеві дитячої художньої школи з Бережан (Тернопільська область) Олегові Шупляку. А третю премію—15 тис. грн отримав Віталій Мітченко—викладач катедри графіки Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури України.

Логотип Шуляка є стилізованим автопортретом молодого поета з розписом Шевченка (темно-синього кольору) і датою 200 років (темно-жовто-гарячого кольору). Леонід Новохатько зазначив, що цей логотип стане всеукраїнським і міжнародним символом Шевченківського ювілею і використовуватиметься на буклетах, каталогах, в оформленні інтер'єрів приміщень, де проходять заходи щодо святкування 200-річчя Кобзаря, на телебаченні в тематичних програмах, фільмах і анонсах. *„Майдан"*

ЩО ЗРОБИТЬ РОСІЯ, ЯКЩО УКРАЇНА ПІДПИШЕ УГОДУ ПРО АСОЦІЯЦІЮ З ЕС?

Провідний британський аналітик закликає західні уряди більш стратегічно оцінювати зовнішньополітичні дії російської влади і враховувати, що Москва керується відмінними від Заходу пріоритетами.

Джеймс Шерр із „Королівського інституту з міжнародних справ" („Чатам Ґаус") презентував у Лондоні свою нову монографію Hard Diplomacy and Soft Coercion: Russia's Influence Abroad („Тверда дипломатія і м'який примус: вплив Росії за кордоном").

Британський фахівець окремо вказує і на особливості російської політики щодо України.

„Відносини з колишніми радянськими республіками Москва бачить не як рівноправні, а лише як так звані „братерські", що передбачає значні можливості втручання Росії у внутрішні справи тих сусідніх держав",–пролунало в Лондоні з вуст Джеймса Шерра.

Принципів дії таких міждержавних об'єднань, як Европейський союз, Росія не розуміє або свідомо перекручує, коли проголошує, що створює еквівалент у вигляді пропонованого Евразійського союзу, вважає фахівець.

Джеймс Шерр натякає, що европейські та американські державні діячі зараз недостатньо враховують російські реалії і російські методи, коли виробляють політику щодо Москви та стосовно інших держав, таких, як Україна.

„Нам треба шукати відповіді на запитання, що Росія зробить на другий день після того, якщо, наприклад, восени у Вільнюсі Евросоюз підпише угоду про асоціяцію з Україною",–каже Джеймс Шерр, стверджуючи, що між европейськими цінностями демократії, верховенства закону та свободи і пріоритетами Кремля залишаються великі розбіжності.

Енерґетичний важіль

Слово „Україна" лунало під час дискусії про російську зовнішню політику досить часто, наприклад, коли мова зайшла про дії Москви з метою захисту панівної позиції Росії на европейському газовому ринку.

„Білорусь вже включена в систему. З тижня на тиждень ми запитуємо себе, чи зробить Україна так само і здасть свою газотранспортну систему. Щойно в новинах були повідомлення, що і Болгарія

позбулася залишків своєї гнучкості стосовно „Південного потоку", – вів далі Джеймс Шерр, вказуючи, що у той час як вплив Росії у світі зменшується, президент Путін та його уряд зберігають здатність отримувати певні здобутки навіть з порівняно обмеженими ресурсами.

На думку фахівця, зовнішня політика часів Путіна лише незначною мірою відрізняється від того, як діяли правителі російської імперії, а згодом генеральні секретарі Комуністичної партії Радянського Союзу.

Проте зараз Москва не пропаґує якоїсь конкретної ідеології чи набору цінностей, як це роблять, наприклад, Сполучені Штати чи Европейський союз.

„Всеохопне російське завдання зовнішньої політики сьогодні–це створення умов за кордоном, які б найбільше сприяли збереженню і продовженню існуючої системи правління вдома",–наголосив Джеймс Шерр.

Саме під цим кутом, на думку аналітика, з яким погоджувалися більшість учасників дискусії, Росія розглядає і питання міжнародної та конкретно своєї безпеки.

Суміш імпровізацій, звичок і погляд на світову систему як на сукупність цивілізацій та наголошування на інтересах наддержав виливається у те, що своїх сусідів Москва, на думку Джеймса Шерра, розглядає як місце, де пріоритет має не міжнародне право, як у випадку так званого „близького зарубіжжя", а саме інтереси Росії як реґіональної потуги і самозваного „цивілізаційного центру".

(„Радіо Свобода")

Окасана ГОРНЯТКО

ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗНИКЛО 475 СІЛ

Починаючи з 1991 року Україна втратила 475 сіл. Такі дані наводить Державний комітет статистики України. Нових сіл було створено 71. Причинами зникнення сіл і зменшення чисельности сільського населення є демографічна криза, урбанізація та старіння нації.

Лідерами за кількістю зниклих сіл є Київська (79), Харківська (62) і Полтавська (52) області, у 19 реґіонах зафіксовано зменшення числа сільських поселень, а в шести–збільшення. На Львівщині, для прикладу, станом на 1991 рік, було 1 871 село, на 1 січня 2013 року–1 850 сіл.

За результатами дослідження Департаменту економічних і соціяльних справ ООН, із 70-х років XX ст. сільське населення в Україні скоротилося на 13,3%, унаслідок чого 69% українців мешкає зараз у містах, селяни ж становлять 31%.

Роман ЖУРБА

ВЧЕНІ ВИЇЖДЖАЮТЬ З УКРАЇНИ

За останні п'ять років на постійне місце проживання за кордон виїхали вчені, які отримали спеціяльності з фізико-математичних, біологічних і медичних наук. Про це повідомили в Державній службі статистики України.

З 2007-го по 2011 рік за кордон виїхало найбільше докторів і кандидатів наук, які отримали спеціялізацію з біологічних (56 осіб), фізико-математичних (38) і медичних (30) наук. За цей період Україну покинуло по одному вченому з таких галузей науки, як: геологія, ветеринарна медицина, філософія, національна безпека та політика.

Найчастіше на постійне місце проживання виїжджали чоловіки–118 осіб, тоді як жінок виїхало 87. Найбільш часто вчені виїжджали у віці 30-40 років: за п'ять років–88 осіб. Найменше виїхало людей віком до 30 років (11 осіб) і понад 70 років (8).

З 1996-го по 2011 рік з України на постійне місце проживання за кордон виїхали 1 622 науковці. Найбільше учених виїхало до США, Росії та Німеччини. За роки незалежности кількість українських науковців скоротилася втричі.

ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТИ МАЙЖЕ 4,6 МЛН УКРАЇНЦІВ ЗАЛИШИЛИ БАТЬКІВЩИНУ

Згідно з офіційною статистикою, за роки незалежности України за кордон виїхало 2,7 млн громадян, повідомила головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень Олена Малиновська.

„За даними нашої офіційної статистики, за кордон виїхало 2,7 мільйона осіб, з яких близько двох мільйонів до країн СНД і понад 700 тисяч в інші країни світу. Однак перепис населення, який проводився у 2001 році, засвідчив, що справжні міґраційні втрати були в 1,7 раза більшими, ніж зафіксовані офіційною статистикою",–зазначила Олена Малиновська.

За її словами, першочерговою причиною міґрації українців залишається економічна нестабільність. За даними Міжнародної організації з міґрації, найбільше Україну залишають студенти. Отже, половина українських еміґрантів–молодь у віці до 35 років. Протягом останніх трьох років число охочих навчатися за кордоном збільшилося мінімум на 10 відсотків, повідомляє „Радіо Свобода".

Вагому ролю у питаннях еміґрації відіграє заробітна плата. В Україні вона серед найнижчих на пострадянському просторі.

Ольга Чорна *(„Наш день")*

Сніжана НЕПИЙПИВО

УКРАЇНА – У П'ЯТІРЦІ НАЙБІЛЬШ ПИТУЩИХ НАЦІЙ

Борці за здоровий спосіб життя б'ють на сполох: за статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) за 2012 рік, Україна посідає п'яте місце у світі за споживанням алкоголю (2011-го було шосте) і друге–за рівнем смертности від цієї соціяльної недуги в Европі.

В Україні споживають 15,6 л на особу на рік. Попереду–молдовани (1-ше місце–18,2 л на людину), чехи (16,4 л), угорці (16,2 л) і росіяни (15,7 л). За словами Тетяни Бахтєєвої, голови парляментського комітету з питань охорони здоров'я, зараз залежними від алкоголю є від 1,2 до 1,5 млн українців.

„Молдовани переважно п'ють вино, чехи–пиво, молодь в Україні труїть себе пивом і алкопопсами, люди старшого покоління–горілкою. Цей напій популярний у всіх реґіонах, на сході–більше. У Південному реґіоні, а також на Закарпатті замість пива частіше п'ють вино",–розповів Артем Ступаков, експерт із позбавлення від алкогольної й тютюнової залежности.

Фахівці вважають, що обмеження продажу спиртного (у тому числі підвищення його ціни)–один зі способів боротьби із цією недугою.

„Молодь реаґує на підвищення ціни зниженням споживання. І це підтверджують дані соціологічних досліджень останніх років. Якщо 2006 року Україна посідала перше місце в Европейському реґіоні за рівнем споживання пива серед підлітків, то після підвищення акцизу рівень споживання знизився. Тому ми повинні продовжити застосування цієї позитивної практики",–сказала п. Бахтєєва.

Та чи допоможе така метода? Адже, не маючи змоги купити алкоголь у крамниці, люди шукають інших шляхів, щоби випити, до того ж недорого.

„Що дорожча горілка, то краший у мене продаж",–каже Олександра Миқолаївна із села під Києвом, яка варить самогон уже десять років. Сама вона не продає–віддає посереднику, а той уже збуває на базарі в райцентрі. „Завдяки цьому й живу. Моєї пенсії навіть на хліб не вистачить. На кілограм цукру в мене виходить літр самогонки, ось вам і собівартість: 5-6 грн плюс дріжджі. Я продаю по 12 грн, а там уже вони перепродують по 20 грн–у півтора рази дешевше за найдешевшу горілку (30 грн), а якість навіть–краща",–каже пенсіонерка.

* * *

Киймо друзі, грай, музико, нам вже все одно,
Бо правдиве тільки в світі музика й вино...

БРИТАНСЬКИЙ ІСТОРИК ДЕЙВІС: „СУПЕРЕЧКИ ПРО ГЕНОЦИД ПОЛЯКІВ НА ВОЛИНІ НЕПОТРІБНІ"

Всесвітньовідомий британський історик, професор Норман Дейвіс (Norman Davies), вважає недоречним запровадження терміна „геноцид" щодо вбивств поляків під час подій на Волині у 1943-му та закликає пам'ятати також про жертви з української сторони. Про це він заявив в інтерв'ю польському радіо „TokFM".

„Я вважаю, що цю ситуацію потрібно аналізувати з кількох точок зору одночасно: винищення на Волині та Галичині. Адже масові вбивства охопили не саму тільки Волинь і є частиною більшої проблеми. Неправда, що жертвами вбивств і винищень були тільки поляки. Також слід поєднати те, що робилося на Волині і Східній Галичині, з тим, що відбувалося після війни, тобто операцією „Вісла"–етнічними чистками, які проводив польський уряд проти невинних українців".

Історик наголошує: не можна дозволяти, щоб одна сторона називала себе єдиною жертвою і рухатися далі в напрямку запровадження терміну „геноцид".

„Очевидно, поляки були жертвами. Це більше, ніж нищення–це етнічна чистка, метою якої було зайняття земель Західної України українцями. На початку Другої світової війни ці землі були багатонаціональними–були поляки, були українці, були євреї. Кожна з тих груп пережила страхіття. Не можна виокремлювати однієї з них і говорити тільки про її кривди",–каже Норман Дейвіс.

Британський професор також звернув увагу польським журналістам, що Українська повстанська армія не лише вбивала поляків: „УПА як УПА мала блискучі сторінки своєї історії,–каже дослідник історії Европи.–Не визнавала ні Гітлера, ні Сталіна і намагалася воювати на кожному з обох фронтів. Війна розпалила насильство з обох сторін. Так, як не всі українці, так не всі бійці УПА відповідальні за злочин. І не тільки поляки є жертвами".

Як відомо, цього року на політичному рівні в Польщі широко обговорюється тема польсько-українського конфлікту часів Другої світової війни і після неї, зокрема у зв'язку із 70-ми роковинами трагічних подій на Волині. Нагадаємо, що у 1942–1947 роках точилася Друга польсько-українська війна, яка розгорнулася в рамках Другої світової війни. Війна йшла за українські території, які до 1939 року входили до складу Польщі (Холмщину, Волинь, Галичину), на яких

українці хотіли створити власну державу, а поляки бажали відновлення довоєнних кордонів. Проте питання кордонів вирішилося після Другої світової без участи українців і поляків, після чого комуністична влада Радянського Союзу та Польщі насильно змінила етнічну конфіґурацію західноукраїнських та східнопольських територій.

Прес-центр Центру досліджень визвольного руху (history@cdvr.org.ua)

У ВАРШАВІ УГКЦ ТА РКЦ ПОЛЬЩІ ПІДПИСАЛИ СПІЛЬНУ ДЕКЛЯРАЦІЮ З НАГОДИ 70-х РОКОВИН ВОЛИНСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ

Ієрархи польської католицької та української греко-католицької церков–Архиєпископ Юзеф Міхалік та Верховний Архиєпископ Києво-Галицький Святослав Шевчук напередодні 70-річчя Волинської трагедії підписали у Варшаві спільну Декларацію про примирення.

Про це повідомляє Департамент інформації УГКЦ.

„Вважаємо, що насилля та етнічні чистки за жодних обставин не мають права бути методом вирішення конфліктів і не можуть бути виправдані ні політичним, ні економічним, ні релігійним інтересом. Прагнемо вшанувати пам'ять невинно загиблих, попросити пробачення в Бога за вчинені злочини й закликати всіх українців і поляків, як у Польщі, в Україні, так і в цілому світі до відваги відкрити серця та розум для взаємного пробачення і примирення"–наголошують ієрархи Церков.

У Деклярації засуджено „крайній націоналізм та шовінізм", адже „атеїстичний і тоталітарний комунізм та нацизм у XX столітті призвели до мільйонів жертв". „Ніщо не виправдовує взаємну ворожість, яка призводить до пролиття братньої крови... Ненависть і насильство–це завжди вияв деґрадації людини та народу. Натомість пробачення, братерство, співчуття, допомога і любов стають гідним і довготривалим фундаментом культури людського співжиття"–йдеться в Деклярації.

Ієрархи закликають українських та польських науковців до досліджень історичних джерел та формування списку імен загиблих під час Волинської трагедії.

До заклику про примирення приєднався і Голова Римо-Католицького Єпископату України.

Під Деклярацією поставили підписи: Блаженніший Святослав (Шевчук), Глава Української Греко-Католицької Церкви; Архиєпископ Юзеф Міхалік, Перемишльський Митрополит латинського обряду; Голова Конференції Єпископату Польщі, Архиєпископ Мечислав Мокшицький; Львівський Митрополит латинського обряду, Голова Конференції Римо-Католицького Єпископату України; та Архиєпископ Іван (Мартиняк), Митрополит Перемишльсько-Варшавський УГКЦ.

Адам МІХНІК,
Ґоловний редактор „Ґазети виборчої"

НЕ СПЕРЕЧАЙМОСЯ, ХТО БІЛЬШЕ ЗАВИНИВ

Про минуле, зокрема, оте жорстоке й довговічне, можна міркувати по-різному: тямкувати про власні кривди, леліяти мрії про помсту, плекати біль і культивувати ненависть до переслідувачів. Можна також–а це далебі важче–переступити крейдове коло взаємної недовіри й ворожости, щоб створити інше майбутнє в ім'я порозуміння й примирення.

У польсько-українському минулому можна апелювати до кошмарних сцен антипольської акції на Волині та сцен польської помсти. Українці часто згадують, що колись значна частина польської громадської думки не вважала їх нацією, а „русинами", різновидом польської нації. Це ранило українську національну гідність, хоча не виправдовує жорстоких убивств і звірств на Волині. Про ці події пам'ятатимуть завжди.

Однак можна також нагадати слова архиєпископа львівського Андрея Шептицького, котрий тоді в пастирському посланні „Не убий" звернувся до української громади: „Людина, що проливає неповинну кров свого ворога, політичного противника, є таким самим чоловіковбивцею, як людина, що це робить для грабунку, і так само заслуговує на кару Божу і на клятву Церкви".

Ті сильні і красні слова були актом розпачливої турботи духовного лідера греко-католицької громади, але, мабуть, лише їх міг запропонувати той пастир своїй пастві. Адже то були жахливі часи.

Варто нагадати про ці слова, щоб риторика нової ворожости не опанувала польсько-українських відносин. Добре, що українські єпископи Греко-католицької церкви багато років згодом промовили подібною мовою. Польські та українські історики розділилися в своїх оцінках різанини на Волині. Це зрозуміло, адже польська та українська точки зору різні. І зрозуміло, що одні та інші шукають головних винуватців на боці супротивника. Знову й знову виринає питання про причини цього жахливого конфлікту.

Юзеф Лободовський, наполегливий захисник ідеї польсько-українського примирення, запитував уже в 1952 році на шпальтах паризького часопису „Kultura": „То яким же є вихід із кривавого кола ненависти, що породжує подібні трагедії? Без кінця сперечатися про те, хто почав першим, хто завинив більше, хто пролив більше крови? Чи, може, спокуситися можливістю стати першим у іншому–в першості простягнутої руки?" ...Немає нічого важчого, а водночас більш потрібного, ніж наполеглива розбудова та зміцнення чуда польсько-українського примирення. Всупереч тим усім, хто хоче підігрівати й плекати ненависть між нашими націями.

(„Волинь")

ПОЛЬСЬКИЙ СЕНАТ НАЗВАВ ВОЛИНСЬКУ ТРАГЕДІЮ „ЕТНІЧНОЮ ЧИСТКОЮ З ОЗНАКАМИ ГЕНОЦИДУ"

Верхня палата парляменту Польщі 20 червня 2013 року прийняла резолюцію напередодні 70-ї річниці Волинської трагедії. За прийняття резолюції проголосували 55 сенаторів, 20 висловилися проти, а 10 законодавців утрималися, повідомляє власний кореспондент Укрінформу.

„Організований і масовий характер цих злочинів, які супроводжувалися жорстокістю, надають їм характер етнічної чистки з ознаками геноциду"–підкреслюється у тексті резолюції. У документі наголошується, що в липні 1943 року розпочалася „брутальна акція фізичної ліквідації поляків, яку здійснювали фракція ОУН Бандери й Українська повстанська армія". Зазначається, що найбільших масштабів злочин набув на Волині, а кількість жертв серед поляків сягнула близько 100 тис. осіб.

Водночас сенатори підкреслили, що в українсько-польських відносинах мали місце й події, які не роблять честі полякам. У цьому контексті перелічено несправедливу політику щодо українців Другої Речі Посполитої (1918-1939 рр.), а також збройні акції поляків проти українців упродовж 1943-1945 років. При цьому наголошується, що не можна ставити знак рівності між цими подіями і злочинами проти поляків.

Документ підкреслює також ролю відомих постатей, які багато зробили для українсько-польського примирення–польського діяча в еміграції Єжи Ґедройця, який видавав в Парижі часопис „Культура", а також трагічно загиблого під Смоленськом у 2010 році президента Польщі Леха Качинського.

„Поляки прагнуть дружби і примирення з українцями, і цьому є численні свідчення. Однак справжнє примирення можливо збудувати лише на правді і спільному засудженні злочину"– йдеться в резолюції.

До трагічних подій на Волині та Східній Ґаличині 1943-1944 років в Україні та Польщі різне ставлення.

Польська сторона покладає відповідальність за вбивства цивільного населення виключно на ОУН і УПА, а українська–наполягає на взаємній відповідальності за ці злочини обох сторін та врахуванні зовнішніх чинників.

Польські історики переконують, що в результаті етнічних чисток життя втратили 100-130 тис. поляків і 5-15 тис. українців. Натомість в Україні говорять про кілька десятків тисяч вбитих поляків та більше десяти тисяч українців.

Євген КЛЕН

ПОЛЬСЬКИЙ СЕЙМ УХВАЛИВ „М'ЯКУ" ПОСТАНОВУ

Польський Сейм відмовився визнати Волинську трагедію геноцидом поляків. Крім того, Сейм не підтримав поправки, якою частина депутатів хотіла встановити 11 липня Днем пам'яті жертв Волинської трагедії.

А в Луцьку 14 липня пройшли пам'ятні заходи до 70-ї річниці Волинської трагедії за участю Броніслава Коморовського, президента РП. „Минуле, навіть найдраматичніше, не повинно розділяти. Чесно трактоване минуле має служити примиренню та співпраці між нашими народами й нашими двома незалежними державами,–сказав глава Польщі. –Бажаю, щоби ця рана швидше загоїлася в пам'яті двох братніх народів. І нам не треба забувати, що від конфліктів між польським і українським народами завжди вигравав хтось третій, хто завжди загрожував нашій незалежності, нашій свободі".

Примирення на засадах істини стоїть вище за ті фактори, які призводять до розколу й недовіри між народами, наголосив польський президент. „Ми разом сумуємо за жертвами злочинів, які були скоєні на волинській землі 11-12 липня 1943 року, і разом звертаємося до Бога простими словами: „Прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим".

Після меси з нагоди сумних подій п. Коморовський поспілкувався з віруючими, охорона президента не заперечувала й підпустила їх до нього. Серед них підійшов 21-річний уродженець Запорізької области і розчавив на плечі президента яйце.

Пізніше з'ясувалося, що хуліґан, який атакував президента Польщі під виглядом націоналіста, виявився учасником проросійської антифашистської організації „Слов'янська ґвардія". Отже, знову в стосунки українців і поляків втручається третя сторона.

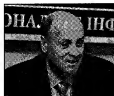
Президент РП Броніслав Коморовський і Костянтин Грищенко, віце-прем'єр-міністер, поклали квіти до пам'ятних знаків загиблим українцям і полякам у селі Кисилині (Волинська область).Також вони запалили поминальну лампадку в місцевому костьолі кармелітів. Митрополит Луцький і Волинський Михаїл (УПЦ КП) відслужив поминальну службу на українському цвинтарі в Кисилині.

„У цей складний період ХХ ст., коли нашим народам найбільше була потрібна взаємна підтримка, націоналізм знищив українсько-польські відносини",–заявив Броніслав Коморовський. Також він нагадав, що „багато жертв іще спочиває у безіменних могилах і чекає на християнське поховання".

(„Міст")

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

УСЛІД ТРИНАДЦЯТОМУ

Це питання звучить од журналістів своєрідним рефреном при закінченні кожного конкурсу: що в ньому було нового й особливого? Пояснюю: особливе–те, що, не зважаючи на всі перепони, він таки відбувся. Здавалося, очільники міносвіти все зробили, щоб його нарешті закопати, а він–відбувся. Нове ж у нашому патріотичному марафоні–це нові учасники, нові імена в реєстрі переможців і призерів. А щодо якихось технологічних новацій, про які хочеться почути журналістам, то в організаторів думка трохи інша: маємо відпрацьований у всіх моментах, неодноразово апробований сценарій, який дає широкий простір для реалізації ідеї Петра Яцика, що мріяв про такий масовий захід, котрий сприятиме піднесенню соціяльного престижу державної мови в очах школярів і студентів. Ми не охоплені жадобою реформування й перетрансформування того, що довело свою життєздатність упродовж усіх років існування конкурсу.

Ми значно більше перейняті тривогою за його долю, бо не тільки Табачнику й К° муляє око наш конкурс–на жаль, в Україні є ще чимало людей, які багато б дали, щоб наш мовний маратон перестав існувати. Й вони ведуть боротьбу з нашою справою, вдаючися навіть до інсинуацій та наклепів. Добре, що за нами і з нами ціла армія вчителів-словесників і конкурсантів, а також брендовість нашого конкурсу. Роки працювали на нас. Кожен турнір був ще однією перемогою. І всі разом вони склалися в те явище, котре стало поважною дійовою особою національного життя і в Україні, і в діяспорі. Безперечно, сьогодні це наймасовіший національний проєкт. І якщо донедавна ним опікувалися, окрім Ліґи українських меценатів, міносвіти, яке офіційно було співорганізатором конкурсу (це зазначено в реєстраційних документах мін'юсту), а також мінкультури, міністерства закордонних справ та міноборони (в реєстраційних документах записано, що наш захід відбувається за їхньої участи), то тепер фактично вся вага конкурсу тримається саме на Лізі. Усунулися від нього не тільки міносвіти, а й мінкультури та закордонних справ. На висоті лишається тільки міноборони, яке, приєднавшися до участи в мовному маратоні десяток років тому, активно бере в ньому участь і до сьогодні. І рівень організації мовного турніру в Збройних силах–справді

зразковий. Міноборони також подає важливу допомогу організаторам конкурсу. Змінюються очільники міністерства, але це не впливає на стосунки міністерства й мовного турніру. На противагу міносвіті, де воцаріння на престолі Табачника відразу ж засвідчило його антиукраїнські діяння. І заснування альтернативного турнірові ім. Яцика конкурсу імені Т. Шевченка (в пресі його вже переназвали конкурсом імені Табачника), в якому цілковито розмито націєтворчу суть Яцикового турніру,–у Табачниковому заході йдеться і про мови нацменшин, і про літературу, і нова його ініціятива–конкурс із російської мови „Лукоморье"–все це–концентроване вираження взорованої на Москву русифікаційної й радянізованої політики очолюваного Табачником відомства. За всі роки незалежности України в нас не було на цьому посту такого відвертого українoненависника. Чи й треба казати, що існування Табачника саме в цьому статусі безпосередньо несе загрозу національній безпеці України. Отакі маємо реалії державного й національного буцімто будівництва України.

Євгенія Тимошенко вручає премії своєї матері Юлії Тимошенко вчителям переможців конкурсу.

Звичайно, можна в розпачі заламувати руки: „Мовляв, що ми годні вдіяти?! Адже сьогодні в Україні–коли говоримо про владу–майже все проти нас!.." І це не буде жодним перебільшенням. Але це було б остаточним капітулянтством. Це ж найлегше–покликатися на несприятливість усього, ба навіть зловорожість до нашої справи й чекати сприятливіших часів. І так у чеканні, мов Робінзон Крузо на безлюдному острові, виглядати благовісних змін. На зборах Ліґи меценатів було чітко сказано: якщо конкурс призупинити, то його потім буде дуже важко відновити. Треба зберегти його за будь-яку ціну. Навіть і йдучи на неминучі, зважаючи на нинішній політичний контекст, втрати. Слава Богу, що ці втрати виявилися значно меншими, аніж ми допускали. Перший рік міністерування Табачника відлунився

тим, що конкурс тільки символічно відбувся на Харківщині й Сумщині. Але в наступні роки він повсюдно повернувся до свого звичного формату. І ось навіть за резонансом і за підсумками тринадцятого турніру, який щойно завершився, можемо стверджувати: він за всіма своїми якісними показниками анітрохи не поступається жодному попередньому турніру. А що ж і де ж оті Табачникові „Лукоморье" та конкурс ім. Шевченка? Чи ви щось доброго чули про них? А врахуймо: конкурс ім. Яцика–це кошти меценатів. Ініційовані ж Табачником конкурси–це кошти з держбюджету. На що їх витрачається? На Табачникові забаганки далеко не українського наповнення.

Конкурс ім. Яцика врятували його бренд і громадськість. Виявляється, якщо миром, громадою обстоювати якусь справу, то вона житиме, не зважаючи ні на які несприятливі обставини. Той, хто нещодавно мав змогу бути на закритті тринадцятого конкурсу в театрі ім. І. Франка, потвердить: він завершувався тріюмфально. І це показово. Посполите рушення юної ґенерації до державної мови не зупинити жодним чорним силам.

Щаслива мить переможців.

Як і щороку, 9 листопада, в День Української писемності, ми розпочнемо вже чотирнадцятий патріотичний мовний маратон. Цього разу–вже з Житомирщини. Це традиція: кожен новий конкурс бере старт з іншої области України, яка подасть сиґнал на всю державу: новий мовний маратон розпочато! І, додамо, розпочато його в добрій вірі організаторів, що ця важлива державна справа матиме серйозний результат. Так сіяч, кидаючи в ріллю зерна, вірить, що вони дадуть дружні сходи.

КОНКУРС в УКРАЇНСЬКОМУ ВІЙСЬКУ

Міжнародний конкурс імені Петра Яцика як інструмент зміцнення ідеологічної складової війська.

Цей конкурс проходить у багатьох країнах світу, де живуть українці. А представники майже усіх військових вишів та ліцеїв України змагаються між собою у мовній першості. За роки свого проведення він набув неабиякої популярности і престижу.

Голова Координаційної ради конкурсу, виконавчий директор Ліґи українських меценатів, лавреат Шевченківської премії письменник Михайло Слабошпицький поставив армійців як приклад усім іншим. Окрім дисциплінованости, військовики осягнули високі результати.

Євгенія ОЛІЙНИК

„Я ПИШАЮСЯ ТИМ, ЩО Я УКРАЇНКА"

(„РС"). – У Києві відбулося урочисте закриття Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. Вже другий рік поспіль змагання відбуваються без державної підтримки. Однак організатори кажуть, що не зважаючи на це, авдиторія конкурсу лише зростає. Тим часом учасники переконані, що нагороди–не головне, найбільше важать отримані знання та внесок у розвиток рідної мови.

Десятикласниця Оксана Когут із Тернополя здобула перше місце на всеукраїнському етапі конкурсу імені Петра Яцика. Однак, на думку дівчини, нагороди–не головне.

„Насамперед, я пишаюся тим, що я українка. Для мене досвід, що я здобула, та нові знання важливіші за грамоти та стипендії. Я йшла на цей конкурс лише прагнучи довести, що я дійсно плекаю в своєму серці українську мову. Я не думала про те, яке місце здобуду. Як казала Леся Українка, так перемога не навчить, як невдача",–каже вона.

ВІЙСЬКОВИКИ В КОНКУРСІ

Конкурсанти представили Військовий інститут Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Житомирський військовий інститут ім. Сергія Корольова, Академію сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, Харківський університет повітряних сил ім. Івана Кожедуба, Військово-морський коледж Академії Військово-морських сил ім. Павла Нахімова, Київський військовий ліцей ім. Івана Богуна.

УКРАЇНА ВАЖЛИВИЙ ПАРТНЕР У БОРОТЬБІ З МОРСЬКИМ ПІРАТСТВОМ – НАТО

Голова Військового комітету НАТО генерал Кнуд Бартелс подякував Україні за її внесок у поточні операції під проводом НАТО та Сил реаґування.

Генерал Кнуд Бартелс

Він виступив у Брюсселі по закінченню дводенної зустрічі начальників генеральних штабів 28 країн-членів Північноатлантичного альянсу, які обговорювали питання трансформації НАТО, миротворчі операції в Афганістані та Косово, а також відносини з партнерами НАТО.

Бартелс повідомив: „Україна також братиме участь в операції „Океанський щит" наприкінці цього року і стане першою державою-партнером НАТО, яка робить значний внесок в цю важливу операцію під керівництвом НАТО у боротьбі з піратством".

За словами генерала Бартелса, „Україна також висловила готовність ввести свій внесок в рішучу підтримку в Афганістані. Ми будемо продовжувати розвивати можливості для практичної військової співпраці з метою покращення проведення спільних операцій усіх сил".

У засіданнях взяли участь новий головнокомандувач Об'єднаними збройними силами НАТО в Европі американський генерал Філіп Брідлав і головнокомандувач НАТО з трансформації французький генерал Жан-Поль Паломерос. Українську військову делеґацію очолив перший заступник начальника Ґенерального штабу Збройних Сил України адмірал Ігор Кабаненко.

ЦИТАТИ ОФІЦЕРІВ ПРО НИНІШНІЙ СТАН ЗСУ

„Скільки не служив, а такого безладу в армії ще не бачив"; „Усім начхати на армію. Вона нікому не потрібна"; „У разі атаки ззовні ми приречені"; „Боляче дивитися на те, що роблять із залишками військової моці країни".Такі думки побутують серед усіх офіцерів Збройних сил України, незалежно від їхнього звання чи територіяльної приналежности.

Хтось може сказати, що в демо-ліберальному світі військова потужність не грає ролі. В таких мікродержавах як Монако так воно і є–військова оркестра більша за штатом, ніж усі збройні сили країни разом взяті, а всю країну можна помістити на одному слайді. Та чи доречне таке порівняння щодо України, яка за своєю площею є найбільшою в

Європі, а її військовий досвід сягає епохи Київської Русі? Певно що ні!

Вся „світова демократія" без винятку тримається на національному егоїзмі. Зверніть увагу, які країни найбільше горланять про потребу всесвітнього роззброєння–США, Російська Федерація, Велика Британія. Держави з найбільшим військовим потенціялом. Держави, які щороку збільшують асиґнування на військову галузь. Натомість усім іншим вони пропаґують тактику повного роззброєння.

У нашій державі також присутній національний егоїзм. Але, на противагу всім іншим країнам світу, він проявляється у відношенні влади... до українського народу. Проблема в тому, що вся влада в Україні є неукраїнською як за менталітетом, так і за національністю. Тому й ставиться вона ворожо до корінного населення країни.

Сьогодні ЗСУ нагадують потужний колись крейсер, який став нікому не потрібним, з якого вирвали мотор і кинули в море. Дрейфуючи, він б'ється об скелі та береги, поволі набираючи в трюми води, відкачувати яку ніхто не збирається... І все було б зовсім безнадійно, як би не той факт, що в жилах українців, у їхній свідомості, десь глибоко в серці живе той образ Фенікса, здатного до відродження. Відродження, яке обов'язково прийде, просто потрібно йти йому назустріч!

(„Свобода")

Олег САДОВИЙ

АРМІЇ ЗАГРОЖУЄ ТЕХНОЛОГІЧНА ВІДСТАЛІСТЬ

Українська оборонна промисловість здатна задовольнити потреби Збройних сил України (ЗСУ) у нових моделях озброєнь і військової техніки не більше ніж на 30%. Якщо в Україні не застосовуватимуть нових принципів держзакупівель новітніх систем озброєнь для армії, то за чотири-п'ять років Україна перетвориться на глибоко відсталу у військовому аспекті країну, тоді як ризики використання застарілої військової машини зростуть у кілька разів, стверджує Валентин Бадрак, директор Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння.

Фахівець переконаний, що йдеться про необхідність термінових закупівель, оскільки результати ключових програмних проєктів будуть відчутні вже через три-чотири роки. „Приміром, Міністерство оборони України та Росії одночасно закупили безпілотні літальні апарати. Однак у РФ уже розгорнуто виробництво безпілотників „Форпост" і „Застава", створених на базі ізраїльських Searcher Mk. II і Bird Eye 400 відповідно, тоді як в Україні комплекс Bird Eye 400 навіть не освоєний належними структурами ЗСУ",–застерігає експерт.

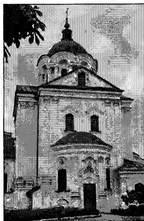
Зазначається, що в Україні не практикується й не розвивається імпорт закордонних оборонних технологій, усупереч тому, що національна оборонна промисловість не може ґарантувати потреби ЗСУ в нових зразках озброєнь і військової техніки не більше ніж на 30%.

Олексій ГАЙ

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ УАПЦ

22 травня 1919-го в Києві в церкві Святого Миколая відбулася перша відправа служби Божої українською мовою, і відтоді цей день прийнято вважати неофіційною датою народження Української автокефальної православної церкви (УАПЦ).

Після подій, що сталися в лютому 1917 року, революційні заклики призвели до національно-визвольного руху в Україні, в тому числі й у церковному житті. У другій половині 1917-го в українській столиці була сформована Всеукраїнська церковна рада, і її метою було створення Української автокефальної православної церкви. Однак за перебування при владі Павла Скоропадського ця ідея так і не була реалізована.

Церква Святого Миколая в Києві

Відразу після встановлення влади Директорії 1 січня 1919 року був прийнятий „Закон про верховне управління Української православної автокефальної синодальної церкви", згідно з яким українці позбавлялися залежности від Московського патріярхату.

Першою українською громадою стала церква Святого отця Миколая на Печерську. Саме тут у день Святого Миколая 22 травня 1919-го відбулася перша літургія із читанням Євангелій, псалмів і кантів українською мовою. Спеціяльно для цієї події видатний український композитор Микола Леонтович написав нові ноти кантів і сам диригував хором.

Церква не змогла змістити всіх охочих потрапити всередину. Одразу після закінчення Богослужіння віруючі вишикувалися, щоб записатися до української парафії. Пізніше перший митрополит Київський і всієї України Василь Липківський назве цю дату днем народження УАПЦ.

ДОВІДКА: Вироком особливої трійки при Київському управлінні НКВС від 20 листопада 1937 року 73-літнього отця Василя Липківського було засуджено до розстрілу на підставі обвинувачень в „антисовєтській агітації у великих масштабах". 27 листопада 1937 року вирок було виконано. Точне місце поховання невідоме.

ВІДЗНАЧЕННЯ У ЛЬВОВІ

27 квітня 2013 року у Львові святкування розпочалося о 10 год. вранці в храмі св. Юра. Настоятель храму відправив молебень та панахиду за полеглих вояків Дивізії. Після відправи, на подвір'ї храму було зроблено багато світлин. З храму кол. вояки з родинами та численними гостями поїхали автобусами до міської ратуші.

На подвір'ї св. Юра перед молебнем.

У сесійній залі міської ратуші під звуки дивізійного маршу було внесено прапор Галицького Братства й розпочалося торжественне зібрання. Виступили: депутати міської Ради, представники-офіцери Української армії. Між виступами співав депутат Ради Роман Ковальчук.

Голова Галицького Братства Є. Куцик вручає нагороду директору музею 1-ої УД УНА, історику Ігорю Федику.

Наприкінці надано слово голові Галицького Братства Євгену Куцику. Він розповів про історію Дивізії „Галичина", на закінчення сказав: „Хоч час гоїть рани, але і збирає жнива життя. Мимо того, наше Братство володіє та поповнюється українською патріотичною молоддю, яка вступає в наші лави, як молода резерва. Молодь бажає продовжити нашу історію, традиції на довгі роки в будуччину".

Згодом Є. Куцик вручав грамоти та медалі представникам Івано-Франківської, Тернопільської, Дрогобицької станиць. Самі побратими тих станиць не змогли приїхати з причини хворіб та поважного віку, присутнім побратимам Львівської станиці вручав особисто з поздоровленням.

Грамоти та медалі були вручені також громадянам, котрі внесли вагомий вклад у діяльність Галицького Братства.

Покладення вінка до пам'ятника воякам Дивізії на 76-му полі.
Віддають честь член Управи Іван Мамчур та Є. Куцик.

Торжественне зібрання закінчилося відспіванням гимну. Опісля побратими та гості поїхали на Личаківський цвинтар-меморіял. Урочистою ходою від головної брами занесли та поклали вінок до пам'ятника полеглим воякам на 76-му полі.

28 квітня на стадіоні „Україна" у Львові, перед початком матчу було розтягнуто великий транспарант „70 років Дивізії „Галичина"–незабутні Герої"'. Кільканадцять тисяч вболівальників скандували „Слава Дивізії!"'

P. S. Пам'ятна медаль встановлена Крайовою Управою Галицького Братства 30 березня 2013 р. у Львові, в 70-у річницю створення УД. Матерія–бронза, діяметр 35 мм, стрічка–7 полос. Автор проєкту Є. Куцик. Виконавець проєкту Р. Козюко.

Голова Галицького Братства Є. Куцик

1943 2013

ГРАМОТА

70-річчя

Дивізії "Галичина"

НАГОРОДИЛИ ПАМ'ЯТНИМИ МЕДАЛЯМИ

Народних депутатів України свободівців Олега Панькевича і Юрія Михальчишина, а також депутата Стрийської районної ради свободівця Мар'яна Берездецького нагороджено медаллю до 70-річчя Української дивізії „Галичина". Про це 27 квітня оголосив голова Галицького братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії Української національної армії Євген Куцик на урочистих зборах з нагоди ювілею, які відбулися у Львівській міській раді.

Урочистості розпочалися богослужінням у архикатедральному соборі Святого Юра, а продовжилися у сесійній залі міської ради. В урочистостях взяли участь свободівці–депутат Львівської обласної ради Роман Ковальчук, депутати Львівської міської ради Тарас Семущак і Юрій Наумко, депутат Стрийської міської ради Мар'ян Берездецький та інші.

Роман Ковальчук привітав ветеранів-дивізійників із ювілеєм дивізії „Галичина", а також передав вітання від народного депутата України Олега Панькевича. Він виконав для присутніх власну пісню „Йшла дивізія", присвячену леґендарному бою дивізії під Бродами.

Тарас Семущак, виступаючи на зібранні, наголосив, що українці повинні усвідомити чин юнака чи мужчини, який бере зброю до рук, щоб боротись проти окупантів. „Прикро є те, що на 22-му році незалежности українці не знають своєї правдивої історії та піддзявкують окупантам. Прикро є те, що українські історики пробують принизити Ваш чин, Ваш вибір, називаючи Вас молодими, неосвіченими, затурканими німецькою пропаґандою, які нібито йшли в дивізію тільки для того, щоб не їхати на роботу до Німеччини. Таким горе-історикам та деяким „мудрим" журналістам, які Ваш подвиг, Ваш вибір пробують загидити, я пропоную подивитись ширше на історію нашої нації. Нація, яка не мала своєї держави, змушена була використовувати інші держави для створення власних військових формувань",–зазначив депутат.

„Ви з побратимами поклали на жертовник України найдорожче–життя,–наголосив Тарас Семущак.–Але я переконаний, якщо б доля надала Вам можливість повторно зробити свій вибір, Ви б вибрали „Бог і Україна" і ще раз зголосились до дивізії".

Мар'ян Берездецький у своєму виступі зазначив, що завтра вперше дивізійники, які живуть на Стрийщині, отримають нагороди від районної ради. Таке рішення ухвалила депутатська комісія національного та духовного відродження, яку очолює Мар'ян Берездецький. „Я пам'ятаю! Я пишаюсь! Під таким гаслом ми відзначаємо 70-річчя Першої Української дивізії,–зазначив свободівець–Ми пишаємося Вашим подвигом і розуміємо, що на нас, молодше покоління, покладено місію будити українців, аби вони без краплі сумнівів стали на захист держави, як свого часу це зробили Ви".

Живий Журнал Твітер Фейсбук

НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ ВШАНУВАЛИ ВОЇНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ "ГАЛИЧИНА"

Тернопіль. Круглий стіл.

28 квітня 2013 року з нагоди 70-річчя з дня створення Української дивізії „Галичина" у Тернополі з ініціятиви Тернопільської обласної організації ВО „Свобода" відбувся круглий стіл „Воїни Української дивізії „Галичина"–герої чи звичайні історичні постаті?"

Роман Навроцький, голова Тернопільської міської організації ВО „Свобода", Володимир Бицюра (зліва), заступник міського голови м. Тернополя, Ігор Аркуша (справа), дослідник історії Дивізії „Галичина".

В Україні давно назріла потреба обговорити і визначити істинну ролю дивізії „Галичина" в історії становлення незалежної держави. Саме з цією метою до дискусії долучилися історики, військовики, науковці, політики, громадські діячі та усі небайдужі до правдивої історії нашої держави. Учасники круглого столу спробували спільно з'ясувати, хто ж для нашого народу ці воїни і чи означає їхня діяльність у німецькій армії відступництво з патріотичної точки зору.

Історик і військовик Ігор Крочак зазначив: „Ситуативна співпраця українців з армією Німеччини була обумовлена тим, що тільки там вони могли отримати найкращий військовий польовий вишкіл. Тому цей крок був вчинений виключно заради відстоювання інтересів української нації. Хоча гітлерівська армія не мала кількісної переваги, зате уміла правильно і точно скоординувати свої дії, їхні сухопутні війська були найбільш підготовленими, а такий досвід для українців був дуже потрібний".

„Заяви про те, що наші солдати були для німців „гарматним м'ясом", не відповідають дійсності. Можливо, таку роль для українців відводили у російській армії, але гітлерівці цілий рік навчали українців не для того, щоб у бою просто підставити їх під кулі",–зазначає дослідник історії Української дивізії „Галичина" Ігор Аркуша.–А щодо чуток, нібито Степан Бандера, ОУН-Б не схвалювали вступу українців до Дивізії, то можу сказати, що ця інформація нічим не обґрунтована,

не зафіксована у жодному документі. Більше того, УПА та Дивізія підтримували зв'язок. Крім того, есесівців серед українців ніколи не було, ними були лише німецькі військові, й на цьому треба більше наголошувати заради відновлення історичної справедливости".

Ігор Аркуша закликав громадян збирати і приносити цікаві матеріяли про Дивізію для того, щоб створити нове видання на цю тему.

„УПА і Дивізія–це два крила того самого народного визвольного руху"–підкреслив голова обласної організації ОУН-Д Петро Атаманчук, який для пояснення дій наших вояків нагадав слова Митрополита Андрея Шептицького: „Немає такої ціни, яку не можна було б заплатити за можливість створення української армії".

То ж, за словами Петра Атаманчука, будь-яку можливість викувати добре військо українці просто не могли втратити.

Заступник голови Тернопільської обласної організації Всеукраїнського об'єднання ветеранів Павло Сливка зауважив, що чимало німецьких військовиків були проти приєднання до їхньої армії українських вояків, бо розуміли, що виховають велику силу, яка пізніше воюватиме проти них.

„Ми повинні розуміти, що для українців було більш небезпечно вступити до російської армії"–зауважив представник Тернопільської обласної молодіжної громадської організації „Сокіл" Іван Янюк.

На думку заступника міського голови Тернополя й заступника голови Тернопільської обласної організації ВО „Свобода" Леоніда Бицюри, українцям тривалий час накидають стереотипи, які формують думки і певну поведінку нації, тому зараз багато хто вважає, що краще не порушувати теми ролі Дивізії у Другій світовій війні: „Ми теж живемо в період окупації, але вже інформаційної, ми продовжуємо бути об'єктами аґресії, люди дезінформовані й не готові змінювати щось у своїй державі, тому наше завдання–показати історію справжню і відкинути міти, якими довгий час людей вводили в оману. Тому цей круглий стіл–перша цеглинка, яка допоможе в цьому".

Підсумовуючи сказане, голова Тернопільської міської організації ВО „Свобода" Роман Навроцький наголосив: „Заходи з метою вивчення і роз'яснення ролі Української дивізії „Галичина" в історії України треба проводити частіше, говорити про це на загал, обговорювати на телебаченні й радіо. Круглий стіл, присвячений 70-річчю з дня створення Української дивізії „Галичина"–це тільки перший крок. Ми повинні пам'ятати борців за волю рідної держави. Незалежно від того, у яких угрупуваннях вони були і під чиїм командуванням служили, усі вони робили одну велику справу–різними способами прокладали шлях до незалежної України".

Прес-служба Тернопільської міської організації ВО „Свобода"

ВІДЗНАЧЕННЯ в ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

23 квітня 2013 року у Музеї визвольної боротьби імені С. Бандери, з благословення Митрополита Галицького АПЦ Київського патріярхату Владики Андрія, священика УГКЦ о. Ігора Пелехатого була відкрита виставка. Долучилися до виставки дружини дивізійників п. М. Малкош, котра передала у музей речі свого чоловіка, п. Фостун, котра надала на період виставки особисті речі свого чоловіка, та приватні колекціонери–Ю. Тимошенко і Ю. Гудчак, які дали на період виставки експонати з приватних збірок, а це: фотографії, документи, відзнаки, марки, конверти, нашивки наремні та ін.

25 квітня відбулось масштабне святкування 70-ї річниці створення 1-ї УД УНА („Галичина"). З цієї нагоди для мешканців та гостей міста було організовано такі акції: показ фільму „У рамках долі", короткий виступ на вічевому майдані перед присутніми мали: Голова Івано-Франківської ОГО „Патріот України"–Сергій Сивачук, співкоординатор Громадсько-політичного Об'єднання „Національний вибір"–друг Богдан Юращук, Голова Івано-Франківської обласної ОУН–друг Зіновій Остап'як. З вітальним словом виступив Голова Івано-Франківської станиці Галицького Братства Михайло Мулик. Після виступу, коли стемніло, була зорганізована небувала за розмахом святкова смолоскипна хода центральними вулицями міста, до меморіяльного комплексу–Борцям за волю України.

Організаторами виступили такі організації та об'єднання: Івано-Франківська ОГО „Патріот України", УНА-УНСО, ОУН, Галицьке Братство кол. вояків 1-ї УД УНА „Галичина" та Конґрес Українських Націоналістів. Варто зазначити, що всі перелічені організації діяли від імені Івано-Франківського Обласного Націоналістичного Громадсько-Політичного Об'єднання „Національний вибір". Цей факт яскраво свідчить про те, що українські націоналісти прагнуть до консолідації усіх українських сил у боротьбі зі спільним ворогом та побудові спільно України.

27 квітня у Івано-Франківському УГКЦ катедральному соборі Святого Воскресіння, паралельно з Львовом, пройшло урочисте богослужіння.

21 квітня у приміщенні Музею визвольної боротьби імені С. Бандери пройшла реґіональна науково-практична конференція на тему: Дивізія „Галичина"–історія та персоналії.

Привітали учасників конференції Я. Коредчук–директор музею, Г. Брицька–головний спеціяліст управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської ОДА, Михайло Мулик–голова Станиці та вдова дивізійника М. Малкош.

Доповіді підготували та виступили на конференції: І. Аркуша, В.

Іваночко, Ю. Тимошенко, С. Власов, У. Паньо, Н. Зварчук, Г. Якимів, Д. Іванчук, Ю. Гудчак. Також близько 10 науковців, які з тих чи інших причин не змогли прибути на конференцію, прислали свої виступи.

26 травня в обласній філармонії, при підтримці театру фольклору, народних свят і видовищ, відбулася святочна академія до 70-ої річниці утворення дивізії „Галичина" та Дня Героїв. Захід транслювався по обласному телеканалу телебачення „Галичина".

Заключний захід, приурочений сімдесятиріччю, відбувся 6 липня у Народному домі. Це презентація книги М. Мулика „Під сонцем Італії. Московські морози".

Голова Станиці М. Мулик,
Секретар Ю. Гудчак

ЗАКАРПАТСЬКА „КАРПАТСЬКА СІЧ" ДОЛУЧИЛИСЬ ДО МАРШУ ВЕЛИЧІ ДУХУ У ЛЬВОВІ

28 квітня патріоти України зібрались у Львові для відзначення пам'яті створення дивізії „Галичина". Був проведений Марш Величі Духу.

Закарпатські патріоти не залишились осторонь цієї великої події, адже саме на Закарпатті почалось переформування дивізії після боїв під Бродами. Тому 15 патріотів з руху „Карпатська Січ" взяли участь у марші.

На „Марш величі духу" для вшанування пам'яті українців, які воювали за Україну в лавах першої української дивізії „Галичина", у Львові прийшли близько 2 тисяч людей. Колона пройшлась від пам'ятника Степану Бандері до центру міста й зупинилася біля пам'ятника Тарасові Шевченкові. Серед учасників були люди різного віку.

Це уже традиційний марш для Львова й відбувся вчетверте, та лише цього року вперше підняли державні прапори замість чорних з білою Ідеєю нації. Марш став всеукраїнським, долучилися навіть представники із закордону (Росія, Німеччина, Білорусь, Латвія).

„Галичина"–дивізія героїв!", „Наша земля–Наші герої!", „Слава Україні!"–такі гасла скандували учасники маршу під супровід барабану. „Карпатська Січ" висловлює подяку побратимам із Львова за хорошу організацію та атмосферу на марші.

„28 квітня ми показали, що не зважаючи на провокації і тиск ми здатні до дій, здатні гордо крокувати вулицями міста, несучи нашу національну ідею."

70-РІЧЧЯ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА" ВІДЗНАЧИЛИ ТУРНІРОМ „СЕРЦЕ ЛЕВА"

27 квітня у Львові відбулися змагання з реалістичних боїв „Серце лева" на честь 70-ї річниці від дня створення дивізії „Галичина".

Захід відбувався у спортивному комплексі „Львівської політехніки".

„Турнір відбувся вперше, але не востаннє,–сказала організаторка заходу Оленка Незабудка.–Рівно 70 років тому була сформована дивізія у Львові, тому львівські націоналісти вирішили омити кров'ю пам'ять героїв та показати, що вони гідні нащадки своїх предків. У турнірі взяло участь 37 бійців з різних міст України: Львів, Тернопіль, Стрий, Борщів, Хмельницький, Луцьк. Турнір був аматорським. КМС, МС та комерційні бійці до участі не допускались".

„КАРПАТИ", ЛЬВІВ–„ЗОРЯ", ЛУГАНСЬК 2:0

28 квітня на матчі із „Зорею" львівськими фанатами була відзначена 70-та річниця з дня формування української дивізії „Галичина". Львів'яни, в тому числі і молодь, пам'ятають і знають, що це були за люди і якої мети вони прагнули досягти. 70 років тому молоді хлопці з золотими левами на рукавах і українською мрією в серцях стали на шлях кривавої боротьби абсолютно усвідомлюючи, що битись доведеться проти переважаючого майже вдесятеро по чисельності ворога і шансів повернутись додому живим майже немає. Під Бродами азіятсько-більшовицька орда знову сунула на Львів і оточена, але не зламана „Галичина" відчайдушно чинила опір.

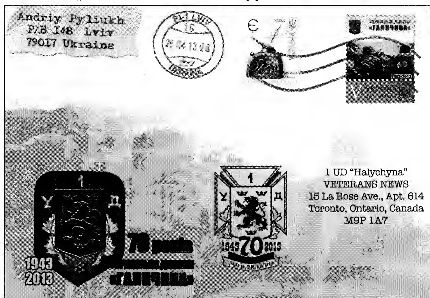
Абсолютна більшість цих хлопців вже давно лежать в сирій землі. Лиш мізерна частина ветеранів, пройшовши через пекло війни, ста-

лінські табори, зневагу і забуття з боку теперішньої держави дожили до цього дня. І мені хочеться вірити, що побачивши цю нашу акцію, бодай на мить цим старим ветеранам стане легше на душі.

Сергій Бобра

„ПОЛЕВА ПОШТА" АНДРІЯ ПИЛЮХА

ВІДЗНАЧЕННЯ у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, США

Хоча Станиця Братства 1-ої Української Дивізії УНА у Філядельфії офіційно зупинила свою діяльність у місяці лютому 2012 року, через вік і хвороби її членів, 70-ту річницю створення стрілецької Дивізії „Галичина" треба було конечно відзначити.

Наша Станиця, мабуть, тільки одна на північноамериканському континенті цей історичний ювілей відзначила. В неділю, 21 квітня 2013 року, в церкві Благовіщення ПДМарії в Мельроз Парку, біля Філядельфії, отець Даниїл Троян відправив співану Службу Божу з участю церковного хору. Участь у Службі Божій взяло шість бувших вояків Дивізії та ряд пань, вдів по вояках Дивізії.

*Члени бувшої Станиці Братства 1-ої Української Дивізії УНА у Філядельфії. Сидять, зліва: Ярослав Колодій, Микола Бойчук (бувший голова Станиці), Петро Кондрат (бувший скарбник Станиці), Василь Сорока, Олександер Соловій. Стоять, зліва: Зенон Завадович, Ігор Пак, Олександер Білик, Орест „Ґо-Ґо" Слупчинський, Ярослав Жмуркевич. Відсутні: Мирон Білас і Осип Німилович. (*Світлина побр. О. Соловія*)*

О год. 1-ій по полудні, в клюбовій залі Українського Освітньо-Культурного Центру відбувся святковий обід з участю 50 осіб. Програму відкрив і провадив побр. Микола Бойчук.

Головний промовець побр. Ярослав Колодій описав дії Дивізії „Галичина" від часу її заснування, на весну 1943 року у Львові, набір добровольців, вишкіл і боєві дії, до капітуляції Німеччини в травні 1945 року. Прочитав присягу Дивізії, проведену дивізійним капеляном перед генералом Павлом Шандруком на фронті в Австрії, де змінено

назву Дивізії на 1-шу Українську Дивізію УНА.

Відіграно марш Дивізії із звукової стрічки, виконаний хором „Бурлака", диригент С. Ґумінілович. Пані Марія Бойчук, разом з дочкою панною Іреною, прикрасила десять бувших вояків квіткою. Подяка належить родинам Бойчуків і Кондратів за їх працю і участь у відзначенні. Обід був поданий у формі буфету.

Поздоровлення від бувшої Крайової Управи Братства передав її бувший член побр. Орест Ґо-Ґо Слупчинський. Він також розповів про свої переживання підчас прориву з кітла під Бродами. Два дні перед відзначенням, в п'ятницю і субору, він мав у ґалереї УОКЦентру виставку його праць (карикатур), спонзорованих пластовою станицею Філядельфії і кол. вояками Дивізії.

Від УОКЦентру привітав присутніх голова Борис Павлюк, від Спортового Осередку „Тризуб"–його бувший голова, тепер адміністратор Ярослав Козак. Він пригадав про дружню співпрацю членів Станиці зі Спортовим Осередком від початку його заснування в 1950-их роках.

Фільм про Дивізію, продукції в Україні, висвітлив Методій Борецький. Закінчено святковий обід товариською гутіркою і спогадами про минулі дні.

Зенон ЗАВАДОВИЧ

ЗГАДУЮТЬ „ГАЛИЧИНУ" В БРОДАХ

19 квітня 2013 р. в Народному домі у м. Броди пройшла VII краєзнавча конференція „Брідщина–край на межі Галичини й Волині", присвячена 70-ій річниці створення української дивізії „Галичина".

Ведучими заходу були працівник районної бібліотеки Надія Степура та директор Бродівського історико-краєзнавчого музею Василь Стрільчук.

Хід конференції благословив настоятель храму Воздвиження Чесного Животворящого Хреста о. Ярослав Царик. Із вступним словом виступили голова Бродівської районної ради Ольга Шайдулліна, завідувач сектору зв'язків з громадськістю Бродівської райдержадміністрації Ігор Чорній, редактор районної газети „Голос Відродження" Богдан Зробок. Василь Стрільчук презентував збірник матеріялів VII конференції, виданий за фінансової підтримки Чикаґської станиці Братства (при сприянні сл. п. Ю.Чорнія).

НАГОРОДЖЕНО ВАСИЛЯ СЛИВКУ

В. Сливка (другий ліворуч) приймає вітання від односельців.

З нагоди 70–ї річниці утворення 1-ої УД УНА „Галичина" в Серафинцях Городенківського р-ну привітали свого односельця, сільського музиканта, педагога, диригента Василя Сливку. Сільський голова Дмитро Ощипко, отець Михайло Івасюк та школярі місцевої школи віншували одного з небагатьох дивізійників, який дожив до цієї ювілейної дати. Загалом у 1943 році до дивізії із Серафинців зголосилося 75 національно свідомих юнаків. Крайова управа Галицького Братства кол. вояків 1-ої УД УНА „Галичина" нагородила Василя Сливку грамотою та пам'ятною медаллю до 70–річчя дивізії „Галичина". Пан Василь не зміг стримати емоцій, що його, в похилому віці та хворого, який не виходить з хати вже два роки, пам'ятають, вітають і шанують. Своїм гостям він показав стенд, на якому коротко висвітлено довге та нелегке його життя музиканта,–давні світлини, вирізки з газет, похвальні листи та грамоти, рукописи з віршами та нотами до пісень, які сам написав. В добірці Василя Сливки–до 60 творів. Особливо він пишається подякою єпископа Миколая Сімкайла за його довголітнє керівництво церковним хором, а це не так мало–20 літ.

Юрій ГУДЧАК

(Газета „Галичина", 16.05.2013)

В Тернополі відбувся книжковий фестиваль „Джура-Фест". Представлена видавництвом „Мандрівець", книжка В.-Д. Гайке *Українська Дивізія „Галичина"* мала великий успіх.

Ігор Аркуша, ініціятор перевидання книги в Тернополі.

Ірина МАГРИЦЬКА

КУДИ ТЯГНЕ УКРАЇНУ НЕУКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

Сьогодні в Україні зареєстровано понад сорок всеукраїнських козацтв і близько шестисот козацьких організацій із місцевим статусом–обласних, районних і міських. Кілька тисяч громадян України мають посвідчення „генерала козацтва".

На Луганщині козацтв теж чималенько–не менше трьох десятків, генералів–десятків зо два. Але послідовну проукраїнську позицію займає лише Східне козацтво України, очолюване отаманом Сергієм Борисенком. Тільки ці козаки спілкуються українською мовою, співпрацюють із церквою Київського патріярхату і поважають українську незалежність. Сам Борисенко фінансує єдину на всю Луганщину українськомовну газету „Козацька варта", матеріяльно підтримує видання просвітницьких книг місцевих авторів.

Луганська влада–на сторожі інтересів імперії

Луганська влада має особливий пієтет до донських козаків. Чи не тому, що вони стабільно тримаються проросійської лінії–всерйоз обговорюють питання подвійного громадянства та реґіональної двомовности, виступають проти „розкольника" Філарета, носяться з „георгіївською стрічкою", свого часу були прибічниками президента Криму Юрія Мєшкова і постійно підтримують русинів у їхньому прагненні визнати себе окремим народом.

Донським козакам відведені почесні місця на всіх офіційних обласних урочистостях, усі святкові концерти у Луганську починаються з виступів їхніх народних колективів. Усупереч історичній правді (яка полягає в тому, що 80 відсотків земель Луганщини були заселені запорізькими козаками та українськими селянами), місцевим мешканцям методично нав'язується міт про те, що область–суто російське утворення, засноване виключно донськими козаками.

У жовтні 2009 року голова луганської облради, відомий українофоб Валерій Ґоленко задіяв потужний адмінресурс у просуванні на посаду отамана Луганської округи донських козаків Павла Орлова–креатури отамана Великого війська донського, депутата Держдуми від „Єдиної Росії" Віктора Водолацького. Останній є також Верховним отаманом „Союзу козачих військ Росії та закордоння", програмо-

вими засадами якого є „збереження російського простору за кордоном, консолідація всього козацького народу, сприяння розвитку національно-територіяльного устрою Єдиної і Неподільної Росії".

Водолацький брав участь у реалізації ідеї встановлення пам'ятника російській імператриці Катерині в Севастополі, й у вересні 2008 року йому було заборонено в'їзд на територію України. Коментуючи цю заборону, СБУ тоді повідомила, що існує плян російських діячів створити в південно-східних областях України воєнізовані козацькі організації під егідою „Міжнародної ліґи козачих миротворчих сил" з центром у Москві, які братимуть участь у військових операціях у Росії та на території інших держав.

Ще одне козацтво з проросійською орієнтацією

Ідеологічних братів Донського і Слобожанського козацтв у нас сьогодні–хоч греблю гати. Ось, наприклад „Вірне козацтво" (ВК)–дислокована в Києві міжнародна громадська організація, що має осередки в багатьох областях України, в тому числі „в Галіції", а також у Сербії.

Головний отаман ВК–молодий киянин Олексій Селіванов, крім того, він є головою Київського монархічного центру й очільником комітету „Рух росіян України". Селіванов–потомок донських козаків, з 2004 року відроджує „традиційне" козацтво, як він сам каже, „на Україні". Має чотири ордени УПЦ МП. Організовує охорону патріярха Кирила, ходи козаків на честь „перемоги у Полтавській битві" і православно-патріотичні табори для дітей, де їх приводять до „нормального стану" після того, як їм „загидили мозок пропаґандою в школі". Захищає „канонічні" православні церкви від тих же „розкольників" (для цього у ВК є спеціяльні загони–т.зв. групи швидкого реаґування) та „історичну правду". Ще він виступає проти вступу України до НАТО, щоб вона таким чином не стала антиросійською державою. І доводить, що Катерина II зовсім не знищила Запорізьке козацтво–навпаки, вона ощасливила його тим, що подарувала йому Кубань. Головною метою свого життя Головний отаман ВК уважає об'єднання України з Росією і рівняється на Партію реґіонів і КПУ як на політичні сили, орієнтовані на такий союз.

Луганській владі є на кого рівнятися

Луганська влада не поодинока у своїх симпатіях до проросійського козацтва. Воно популярне навіть у коридорах Кабміну: постанова № 885 від 1.08.2011 р. засвідчує, що при цій інституції створено Координаційну раду з питань розвитку козацтва. До складу Ради, очолюваної (у той час) міністром оборони Михайлом Єжелем, окрім співробітників інших міністерств, увели представників лише однієї церкви (мабуть, найканонічнішої)–МП, і лише одного козацького об'єднання (мабуть, найправильнішого)–„Вірного козацтва".

Узагалі-то, різноманітні в тому ж таки Луганську козаки–люди не такі вже й набожні. Багато хто з них при посадах ще з радянських часів, а отже, з комуністично-атеїстично минулим. Вочевидь, що навколо так званого канонічного (російського) православ'я всіх їх об'єднали з дуже високої гори, вершина якої зовсім не в Україні. Ураховуючи ж тяжіння всіх цих антиукраїнських чоловічих об'єднань до наведення порядку та зброї, маємо в особі цих різноманітних козацтв у нашій державі передовий загін п'ятої колони, схильний до силових дій на користь сусідньої держави.

А підтримка таких козацтв владою–як на місцях, так і в Києві–зайвий раз дає підставу діягностувати саму цю владу як антиукраїнську.

(„Радіо Свобода")

НАЩАДКИ КУБАНСЬКИХ КОЗАКІВ ПЕРЕДАЛИ СВОЇ КЛЕЙНОДИ РОСІЇ

Із доповіді д-ра Юрія Міщенка, представника громади вільних козаків „Нова Кубань" у Нью-Джерзі, США.

У штаті Нью-Джерзі, у містечку Говел мають свій осередок кубанські козаки. Історія цього осередку пов'язана з переселенням частини козаків з Кубані за кордон–спочатку до Сербії (1918-1920), а після Другої світової війни–до США.

Отаман Анатолій Сінченко (зліва) і Юрій Міщенко з прапором Кубанських козаків.

Клейноди–це знаки розрізнення козацьких військ та символи влади козацької старшини. До них належать: корогви, булави, бунчуки, перначі, печатки, значки, суддівські тості, литаври тощо.

Клейноди ці під час переговорів вручали козакам монархи держав, які прагнули отримати козацьку військову допомогу. Наприклад, у 1583 році польський король Стефан Баторій передав запорізьким козакам корогву, бунчук, булаву і печатку. У 1775 році, після зруйнування Запорізької Січі Катериною II, козацькі клейноди вивезено до Петербурґу, де вони осіли у фондових колекціях російських музеїв, зокрема Ермітажу та Оружейної палати. У наступному столітті частину клейнодів за різних обставин повернуто чорноморським козакам–нащадкам козаків запорізьких.

Але й були реліквії, які козакам вдалося вивезти за Дунай, і там

вони стали основою Задунайської Січі. До цих коштовностей з часом додавалися й клейноди, даровані турецьким султаном. Не можна забувати й про реґалії від Катерини II: вони були даровані козакам царицею у 1788 році–в момент виникнення так званого „Вірного Запорізького війська", створеного на противагу підлеглому Порті задунайському козацтву. Клейноди останніх згодом було здано російському цареві Миколі I, і це сталося в 1832 році, у момент заснування з залишків задунайських козаків Озівського козачого війська. Чорноморське козацтво Кубані було надійним „куратором" старих запорізьких клейнодів і зберігало їх у катеринодарському військовому соборі Олександра Невського. Але під час більшовицької революції та комуністичного терору більшість клейнодів Кубанського війська у великому поспіху вивезено за кордон.

Після Другої світової війни рештки кубанського козацтва, які уникли долі 50 тис. „репатрійованих" до СРСР козаків, потрапили за океан. Після довгих поневірянь вони привезли з собою і клейноди-реґалії.

У машинописному акті ревізії реґалій та експонатів музею Кубанського козацького війська у Нью-Йорку, станом на 4 жовтня 1969 року, є дані про 1053 експонатів та історичних документів, включно з дарчою грамотою Катерини II від 1792 року, якою визнається право козаків на володіння землею Кубані. Ресурсів на утримання музею в Нью-Йорку не вистачало, і козачий дім та музей перенесено згодом до Ґовел, Нью-Джерзі.

Проросійські активісти з числа американських козаків Ґовелу, які стали предметом тиску та маніпуляцій з боку сучасного керівництва Росії та їхніх попихачів–окремих еміґрантів з Нью-Йорку та Брайтон Бічу у жовтні 2006 року найцінніші козацькі клейноди з музею викрали і переслали до Російського консульства у Нью-Йорку. Того ж таки року, уже пост фактум, Козача рада затвердила передання Запорізь-ких клейнодів до Росії, чим скріпила орієнтацію керівництва громади Ґовелу на московське керівництво. Гіркою іронією передання клейнодів до Мокви стало те, що американські нащадки кубанських козаків віддали врятовані 1920 року від більшовиків клейноди до країни, яка ніколи не засудила злочини комуністичної системи, фактично–в руки політичних спадкоємців тих, хто переслідував і нищив козацтво.

(Пресова група НТШ-А)

* * *

Якщо ми хочемо, щоб нас поважали інші, мусимо навчитися поважати самі себе.

Павло Загребельний – письменник

Андрій ГРИГОРОВИЧ

УКРАЇНСЬКІ КАНАДЦІ МАЮТЬ 200-РІЧНУ ІСТОРІЮ*

Українці увійшли до всіх сфер канадського життя і дали свій внесок у проґрес і процвітання Канади. Фермери застелили прерії килимами золотої пшениці. Робітники будували залізничні дороги, мости, шляхи та будівлі. Будівельник Вільям Терон у 1966 році побудував і назвав місто Каната біля Оттави, яке стало канадською кібернетичною „Силіконовою долиною". Терон–це перший українець-канадець, який очолив державну корпорацію (Crown Corporation).

Будівельник та фінансист Петро Яцик був великим філянтропом. Джеймс Темерті, генеральний директор компанії Northland Power, відзначився щедрою підтримкою української культури в Канаді. Темерті був ключовою фіґурою в організації й привезенні з України виставки скитської і трипільської цивілізаціїй до Королівського музею Онтаріо. Ігор Ігнатович–це відомий фінансист і філянтроп. Сім'я Зарасків також підтримує українську спадщину. Засновник фірми Biovail Pharmaceuticals Євген Мельник є мільярдером і філянтропом. Ці благодійники дали свій внесок як для канадського суспільства, так і для української справи.

Політики, як Майкл Старр і Джон Яремко, стали міністрами в Федеральному й Онтарійському провінційному урядах. Ґенерал-губернатор Ед Шраєр був українського походження і пишався цим. Гнатишин Рамон був призначений генерал-губернатором Канади–найвищий і найпрестижніжий пост у Канаді. Суддя Джон Сопінка відзначився у Верховному суді Канади. Чотири провінційні прем'єри: Саскачевану–Рой Романів, Манітоби–Ґері Філмон, Онтаріо–Ерні Івс і Альберти–Ед Стельмах здобули значну повагу за їхню порядність і здібність. Сенатор Павло Юзик увів термін і концепцію багатокультурности у своїй першій промові в парляменті 3 березня 1964 року. Було понад 100 українських членів парляменту, включаючи такі відомі імена, як: Антін Глинка, міністер праці Михайло Старр, міністер Рона Амброуз, Борис Вжесневський і сенатори Павло Юзик і Райнел Андрейчук.

Іван Пилипів

Василь Еленяк

* *200 років – це дата війни 1812 року Канади проти США, в якій брали участь українці. Перші офіційно зареєстровані українські іміґранти Еленяк Василь та Іван Пилипів прибули до Канади 7 вересня 1891.*

Прем'єр Романів Рой відіграв головну ролю у репатріяції канадської конституції і в опрацюванні Канадської хартії прав і свобод.

Вільям Курилик був одним з найвидатніших художників Канади і відзначений автор. Скульптор Леонід Молодожанин (Мол) створив пам'ятник прем'єр-міністру Діфенбекерові, який стоїть в Оттаві на Парляментському пагорбі на північ від бібліотеки, пам'ятник Тарасу Шевченкові у Вашинґтоні, столиці США, пам'ятник князю Володимиру Великому в Торонті перед Інститутом ім. Святого Володимира, і створив прекрасний сад скульптур у парку у Вінніпеґу.

Спорт приваблює багатьох українських канадців. Чемпіон світу лижник (лещетар) Стів Подборський (Podborski) і чемпіон світу в „керлінґ" Ед Веренич принесли міжнародну честь Канаді. Футболіст Террі Іваншен опинився в Палаті слави Канади. Канадська чемпіонка й рекордсменка у плаванні Джоан Маляр з Ґамільтону (Онтаріо) здобула три золоті медалі і одну бронзову у 1999 році на Панамериканських іграх у Вінніпезі. В Палаті гокейної слави в Торонті є такі українці: знаменитий воротар Террі Савчук, Майк Босий, Білл Мосієнко, Джон Буцик і Вейн Ґрецький. Воротар Владислав Третьяк, прізвище котрого походить від його українського батька, також у тій Палаті. Бабусі й дідусі Вейн Ґрецького походили з Підгайців Тернопільської области, розповіла одна його бабуся. Його батько, Волтер Ґрецький, говорив українською мовою.

Драматург Джордж Риґа, письменники Віра Лисенко, Мирна Косташ, Дженіс Кулик-Кіфер і Марша Форчук-Скрипух зробили важливий внесок у канадську літературу. Поет Петро Кузик був номінований на поета-лавреата Канади.

CTV президент Іван Фецан є одним з найвпливовіших персоналій в канадському телебаченні. Гумористка Люба Ґой, відома своїми ролями на ТБ Royal Canadian Air Farce (Королівські канадські збройні „сили"–Force, перелицювали на Farce–„фарс"). Ерін Карплюк є зіркою телешоу Бути Ерікою, який користується популярністю в більш ніж 100 країнах світу. Слідчий репортер Віктор Малярик відомий з журналістських розслідувань для щоденника Globe and Mail та телебачення CBC. Деякі українці здобули успіх у США. Наприклад, Alex Trebek з Судбурі (Онтаріо) став багаторічним ведучим телегри Jeopardy! (Небезпека!). Голлівудський режисер Едвард Дмитрик, з Британської Колумбії, уславився своїм фільмом Caine Mutiny (Бунт на воєнному кораблі проти капітана Кейн). Роман Кройтор був засновником гігантської системи бачення фільмів у трьох вимірах IMAX.

Український канадський геній, який виїхав до США з Альберти, д-р Джозеф В. Чарик був назначений президентом США Джоном Ф. Кеннеді президентом Корпорації супутникового зв'язку. Він післав

перші супутники в космос і тим самим ми могли побачити перший крок людини на Місяці та теж безпосередньо Олімпійські ігри у Японії. Сателітна телекомунікаційна система COMSAT вможливила перший телевізійний і телефонний зв'язок по вьому світі, завдяки блискучим винаходам Чарика.

Ім'я співачки Джульєтти є між зірками у концертній залі Roy Thomson у Торонті. Художник Вільям Курилик нагороджений премією міста Торонта за свою книгу (1974), а плиту його вмонтовано на тротуарі на північ вул. Квін захід ч. 356. Канада видала поштові марки на честь Курилика.

В багатьох містах є багато юристів, лікарів, стоматологів, викладачів, аґентів продажу нерухомостей та інших фахівців, що можливо отримати майже всі необхідні послуги українською мовою.

„Новий шлях", переклад з англійської

Андрій Григорович є почесним бібліотекарем Торонтського університету, головою Музею ім. Тараса Шевченка в Торонто, головою Української асоціації бібліотекарів.

Зоряна ПАВЛЮК

80% МІҐРАНТІВ – УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ

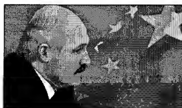
В Італії українські жінки становлять 80% від загальної кількости всіх міґрантів. Загалом у цій країні перебуває близько 220,5 тис. українців. Про це повідомила Світлана Одинець, дослідниця української жіночої еміґрації. Вона додала, що більш ніж 70% усіх міґрантів у Греції складають українки, у Польщі–понад 60%. „Українська жіноча міґрація є частиною загальної еміґрації, яка зараз відбувається у світі. Більш як половина міґрантів на плянеті–це жінки. Ця тенденція є об'єктивною, тому Україна не є унікальною"–зауважила п. Одинець.

Так, за її словами, загалом у процес української трудової міґрації втягнуто від 2 до 4,5 млн міґрантів (це–експертна оцінка. Державний комітет статистики України дає суттєво нижчий показник), у середньому від 5 до 19% усього населення України.

Також дослідниця зазначила, що 57% української міґрації–люди зі Західної України. „Особливість четвертої хвилі української трудової міґрації полягає в тому, що вона має „жіноче обличчя". Уперше в історії України жінки міґрують як самостійні суб'єкти, а не з якимсь другорядним статусом–як дружини, матері, сестри, подруги, кохані"– пояснила Світлана Одинець.

КИТАЙ БУДУЄ МІСТО В БІЛОРУСЬКИХ ЛІСАХ

Колишній колгоспник Лукашенко шукає нових союзників, щоб зменшити свою залежність від Росії. Китайське місто з'явиться серед лісів недалеко від білоруської столиці. На думку його творців, реалізація цього проєкту має стати промисловим трампліном до ЕС для Пекіна.

Олександер Лукашенко

Лукашенко виділив ділянку площею на 40 відсотків більшу Мангеттена поряд з міжнародним аеропортом Мінська для нової забудови вартістю 5 мільярдів долярів, здатної вмістити 155 тисяч осіб.

Правитель, вже два десятиліття колишньої радянської республіки з населенням 9,5 мільйона, звернувся до Китаю за допомогою в пожвавленні економіки. Новий промисловий центр дозволить китайським експортерам розміститися поблизу країн-членів ЕС і отримає вільний доступ до Росії та Казахстану, які входять до Митного союзу з Білоруссю. Також вони отримають можливість залучати робочу силу з рівнем грамотности 99,6 відсотків і середнім заробітком $ 560 на місяць – це половина від рівня середньої зарплати в Польщі.

„Це унікальний проєкт. Ніхто не зможе створити промисловий парк з такою потужною інфраструктурою де-небудь ще в Европі", – сказав посол Китаю в Білорусі Ґун Цзяньвей.

„Сучасне місто на Евразійському континенті" – як його називають в маркетинґових документах, буде побудований поруч з маґістраллю, яка зв'язує Москву і Берлін через Білорусь і Польщу. Центр міста і аеропорт будуть з'єднані швидкісною залізничною маґістраллю, обслуговування якої забезпечить перша в Білорусі атомна станція вартістю $10 мільярдів. Фінансування будівництва станції взяла на себе Росія, об'єкт повинен бути побудований до 2018 року. Перший етап будівництва парку повинен завершитися до 2020 року, другий етап потребуватиме ще 10 років.

Лукашенко шукає союзників і намагається зменшити свою залежність від Росії відтоді, як США і ЕС посилили санкції проти нього та інших білоруських офіційних осіб за тюремне ув'язнення політичних опонентів після виборів 2010 року.

Його ізоляція ще більше ускладнилася після смерти його нечисленних прихильників–лівійського диктатора Муамара Каддафі в 2011

році і правителя Венесуели Уґо Чавеса в березні цього року, за яким в Білорусі був оголошений триденний національний траур.

Китайські компанії мають право на податкові пільги в майбутньому парку.

Китайські лідери давно прагнули створити виробничу базу для своїх експортерів в ЕС. Розпочаті в 2010 році переговори з Болгарією про створення парку, аналогічного схваленому Білоруссю, але істотно меншого масштабу, застопорилися після зміни керівництва в обох країнах. Про це розповів глава компанії з нагляду за болгарськими промисловими зонами Валерій Андрєєв.

„Для китайських компаній мало б сенс будувати заводи тут, там же, де ринок, але ми не можемо чекати тільки китайських інвесторів", – сказав він.

У квітні минулого року тодішній прем'єр Вень Цзябао зустрівся у Варшаві з чиновниками з ряду країн Східної і Центральної Европи. На цій зустрічі були визначені 12 етапів поліпшення відносин з Китаєм, один з яких, за словами Андрєєва, полягає у створенні економічної зони в кожній з країн.

(„Контекст")

РОСІЯ ОЗБРОЮЄТЬСЯ

Росія має намір за 7 років витратити
130 млрд долярів на розвиток ВМС

Як передає кореспондент УНІАН у РФ, Президент Росії Владімір Путін сказав у ході відеоконференції з міністром оборони РФ Сергієм Шойгу:

„Оновлення фльоти–один із найважливіших пріоритетів усієї нашої роботи зі зміцнення Збройних сил. У рамках держпрограми озброєнь до 2020 року на створення сучасних збалянсованих підводних і надводних угрупувань виділяється понад 4 трильйони рублів (близько 130 млрд долярів)".

До 2020 року до складу ВМФ РФ, крім 8 підводних човнів стратегічного призначення проєкту „Борей", увійдуть і 8 багатоцільових атомних підводних човнів „Ясень". Також будуватимуться багатоцільові дизельні підводні човни.

Щодо стратегії безпеки, то Кремль уподобав клясичну теорію ядерного стримування як основний механізм відвернення великої війни. Водночас Росія наслідуватиме новочасний світовий тренд–створення високоточної неядерної зброї широкого радіюса дії, яку теж можна буде використовувати потім для стратегічного стримування.

Ф. КУРЕЛЕХ

ДРОН — НОВИЙ ХИЖАК У НЕБІ

За станом на 2012 рік безпілотні літальні апарати становлять третину усіх літальних апаратів армії США. Це майже 8 тисяч. БПЛА відіграли значну ролю в Іраку та Афганістані.

На світі є багато держав, які виробляють різні типи безпілотних літальних апаратів (БПЛА) чи т. з. „дронів". США має їх найбільше, але їх мають також багато розвинутих держав і навіть менше розвинутих, наприклад, Південна Африка.

Військові БПЛА переважно служать у розвідці та в атакуванні. Є також цивільні БПЛА для метеорологічного, картографічного та індустріяльного вжитку. Їх можна також використовувати в сільському господарстві, лісництві, в боротьбі проти пожежі та для патрулювання кордонів. БПЛА–це переважно збільшені версії радіоконтрольованних забавкових літачків та вертольотів, які вже багато років існували–однак з вищою технікою та більшим навантаженням, заавансованою оптикою, інструментами, зброєю і т. п. Дрони є різного розміру й деякі такі великі, як звичайні літаки, лише без летунів.

Атакуючи цілі в Афганістані й Пакистані, США часто спричиняли жертви серед цивільного населення, а часом вибирали помилкові цілі, в яких страждали невинні люди. Це спричинило контроверсійну тему в інших державах, як в Німеччині, бо дехто почав вважати їх як нелюдяний інструмент холодного вбивства.

Дрони можуть носити потужну зброю, переважно керовані крилаті ракети та бомби. Наприклад, американський MQ-9 „Reaper" („Жнець") з одним пропелером у хвості осягає швидкість 480 км на годину, має крила 20 м ширини і коштує приблизно $17 мільйонів. MQ-9 може вести розвідку впродовж 36 годин з висоти 15,8 км. Його вантаж 1360 кг, включно з декотрими типами повітря–повітря та повітря–земля ракетами й лазерно керованими бомбами, такими самими, яких носять боєві вертольоти та літаки.

Дрон–це лиш ще один вид зброї на воєнному театрі.

Ця техніка також розвивається в східній Европі. В 2007 році Міґ та ОАО Клім почали виробництво розвідувального та боєвого без-

пілотника „Скат". Подібний на вигляд у мініятюрі (чверть розміру) до малопомітного американського Б-2 бомбардувальника, він має тепловий двигун і може везти до 2000 кг зброї. Лиш з 11,5 м ширипою крил, він може летіти до 850 км на годину і до 12 км висоти, з боєвим радіюсом 2000 км. Цю програму в 2013 р. перебрала Компанія Сухой. Є кілька менших розвідувальних БПЛА як „Оплан-10" та „Типчак".

Ці програми можна вважати експериментальними; наразі Міністерство оборони Росії їх ще не має в активній службі. Тепер виробники в Україні та Росії почали більше уваги приділяти до розвитку своїх БПЛА.

БПЛА і боєві вертольоти.

Американський вертольот АН-64 „Апачі" летить до 300 км на годину, до 6,4 км висоти, коштує приблизно $55 мільйонів, і може носити до 771 кг зброї. Бойові вертольоти Росії як Ка-50 „Чорна Акула" та Ка-52 „Аліґатор" є значно дешевші, ніж АН-64 „Апачі", і мають деякі ліпші прикмети завдяки системі двох летючих ґвинтів; можуть носити майже втричі більше зброї—до 2000 кг. Декотрі боєві безпілотники, як MQ-9 та „Скат", вже доходять до подібного класу як боєві вертольоти.

БПЛА і боєві літаки.

Американський літак А-10 є один з найбільше озброєних літаків у світі. Він може летіти трохи швидше ніж MQ-9 „Жнець"–до 580 км на годину, до 13,7 км висоти, має крила 17,5 м ширини й може носити 7260 кг зброї, включно з дуже потужною гарматою, яка вирізняє цього літака. Інші держави не мають подібного літака, як А-10. Це дуже потужна бойова машина, яка знищила найбільше танків у війнах проти Іраку.

MQ-9 не має такої потужної гармати, ані такого опанцирення та надлишкових систем; він може носити тільки 19% ваги зброї А-10, але майже двічі більше зброї, ніж вертольот АН-64 „Апачі".

Ґоловна роля А-10, конструкцію якого базували на німецькому Юнкеру Ju-87 „Штука",–протитанкова у відкритій війні.

Боєвих вертольотів вживають проти „твердих" чи „м'яких" цілей на землі.

У дронів роля більш підступна–щось подібно до летючого снайпера. БПЛА тихенько й непомітно підлітають і пускають несподівано свої ракети чи бомби на обрану ціль.

Один недолік безпілотників виявився в 2011 році, коли Іран перехопив одного американського RQ-170 „Сентінел". Один іранський інженер відкрив недолік у системі GPS (Global Positioning System– система глобального позиціювання). Коли бомбардували дрона електронно й перервали зв'язок з оператором, дрон увійшов у стан автопілота. Тоді, без перехоплення повної контролі дрону, можна було його „обдурити", щоб він нормально приземлився в Ірані на вибраному летовищі, „думаючи", що він сідав назад на своїй базі в Афганістані. Іранці це вивчили з попередніх американських дронів, яких вони збили з повітря.

Це вказує на те, що хто має перевагу в електронній теорії, може в конфлікті перехоплювати зброю противника. Що багатьох дивує, це те, що іранці могли це осягнути, хоч Іран не вважається технічно високо розвинутою державою.

Це обмежує можливості в майбутніх конфліктах, якщо військо вживало б дронів на ширшу скалю. Противник міг би перехопити ескадрилю дронів та повевернути її проти своїх. Тому ідея творення армії роботів не є практичною. Це чітко вказує на потребу для війська мати сильну технічну галузь і, ще важливіше, втримувати її тотально в таємниці.

Кошт вертольота чи літака з однією чи кількома особами багато вищий від БПЛА. Тому США так часто використовували дронів для нападів у Пакистані. Крім цього, ця техніка дає „неперсональний характер" цим діям, що ніби кордон людьми не був переступлений. І це вважаєтьтся не досить серйозне порушення кордонів, щоб спровокувати відплату. І ще коли ведуться бойові дії у непроголошеній війні.

Дрони можуть надавати тактичну користь в бою, головно їхня перевага в тому, що радар їх легко не знаходить і вони можуть виконувати несподівану атаку чи непомітну розвідку.

Можна сподіватися, що згодом оборона проти дронів також розвиватиметься: ракети, які зможуть їх поцілити і поліпшений радар, який зможе їх легше помітити. Це буде напевно початок нових високотехнічних військових перегонів, які нагадуватимуть про важливу ролю техніки у модерних конфліктах.

Не зважаючи на те, що американці не змогли контролювати ситуацію в теренах Афганістану, вони нанесли багато втрат підпільним борцям атаками дронів, без ризика для своїх вояків, і з мінімальним дипломатичним конфліктом з Пакистаном.

Згодом опозиція до таких нападів зростатиме, але якщо США післали б своїх вояків на такі акції до Пакистану, то можна гадати, що це було б спричинило відкритий конфлікт. З дронами ситуація не така серйозна. Пакистан багато протестує і нарікає, а США пробують

платити компенсацію і купувати їхню згоду. І далі існують нормальні дипломатичні відносини. Декотрі держави вважають напад дрона воєнним актом і що техніка не дає дозволу робити що завгодно. Залежить також, що, де і як це відбувається. Покищо серйозної війни ще не було почато нападом дрона.

У розвідці БПЛА тактично доповнюють роботу супутників, але якщо вони залежні від системи GPS, то це надає США стратегічну перевагу, бо вони контролюють цю систему. Вперше GPS була широко вживана у першій війні США проти Іраку в 1990-1991 роках. В 1994 році система GPS стала повністю активна і доступна як для цивільного, так і військового вжитку.

Росія збудувала свою глобальну навіґаційну супутникову систему– ҐЛОНАСС, у першій мірі для самостійної своєї оборони. Від 1968 р. фльота мала першу супутникову радіо-навіґаційну систему ЦИКЛОН. Розвиток ҐЛОНАССу почався у 1976-у, але дуже поволі розвивався, поки Путін приділив їй з 2000 року великий бюджет. ҐЛОНАСС є найкоштовніша програма Роскосмосу, яка в 2010 р. займала третину його бюджету. З 2010 року ҐЛОНАСС має ефективне покриття Росії, а з 2011-го має глобальне охоплення 24 супутниками. Вона має цивільні та військові застосування, подібно до GPS.

Европейський Союз готовить свою систему ҐАЛІЛЕО, а Китай– БДС. Інші держави, як Франція, Японія та Індія будують свої реґіональні системи. Зв'язок з супутниками стає тепер стратегічним не лиш із-за комунікації та інформації, але також для контролі таких апаратів, як дрони.

„Сі Бріз-2013"

Міжнародні військові навчання „Сі Бріз" відбулися 11-12 липня біля берегів Одеси. У маневрах брали участь Україна, США, Німеччина, Канада, Туреччина, Італія, Грузія, Азербжайджан і, вперше, Румунія та Болгарія.

Учасники навчань зустрілися в Одесі (фото: odessa-life.od.ua)

Спостерігачами були військові Катару, Лібії, Таїланду й Об'єднаних Арабських Еміратів.

Загалом до навчань було залучено близько 1 700 військовиків, 15 кораблів і суден, 10 літальних апаратів і 35 одиниць автобронетанкової техніки.

Петро СОДАЛЬ

ЖІНКИ–ЛИЦАРІ ОРДЕНІВ УПА

Початок організації збройних частин Української Повстансьої Армії (УПА) числиться від жовтня 1942 р., а реєстрація бойових дій сотень УПА проти окупантів–від лютого 1943-го. Наступних десять місяців є час постійного росту чисельности та розширення бойової діяльности на терен всіх західних і центральних областей України, формування генеральних воєнних округ (ГВО), воєнних округ (ВО), створення Головного Військового Штабу (ГВШ) та покликання Романа Шухевича на Головного командира. Вже у січні 1944 р. у наказі ГВШ проголошується система відзнак для УПА та її запілля, але перші відзначення появляються у наказах щойно від січня 1945 р.

Ці відзначення поділялися на дві головні категорії: „Хрести бойової заслуги"–за виявлені у боях мужність і героїзм та „Хрести заслуги"–за видатні заслуги у боротьбі з окупантом чи віддану і жертовну організаційно-політичну діяльність. В категорії „Хрестів бойової заслуги" було 5 степенів: Золотий Хрест бойової заслуги (ЗХБЗ) I кляси і II кляси, Срібний Хрест бойової заслуги (СХБЗ) I кляси і II кляси та Бронзовий Хрест бойової заслуги (БХБЗ). В додатку до Хрестів у цій категорії були ще три нижчі відзначення (ступенів 6, 7 і 8: Вирізнення, Похвала і Признання), які мали право уділяти командири ГВО, ВО чи тактичного відділу. Ці нижчі відзначення не мали, однак, відзнак–тільки проголошення у наказі. В категорії Хрестів заслуги було тільки три степені: Золотий Хрест заслуги (ЗХЗ), Срібний Хрест заслуги (СХЗ) та Бронзовий Хрест заслуги (БХЗ).

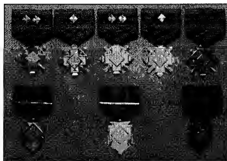

Фото Петра Содоля (1984)

Відносно самих відзнак Хрестів, то таких не було аж до 1951-го. Зазвичай вояки УПА та підпільники були повідомлені про їх відзначення, коли на збірці відділу чи підпільної групи, де всі стояли на струнко, був відчитаний наказ, проголошуючи чергові відзначення. Все дуже просто, коротко, урочисто і зрозуміло. Кожного відзначеного Хрестом офіційно титулували „Лицар", а самі Хрести відомий підпільний мистець і автор відзнак Хрестів Ніл Хасевич уважав „орденами" УПА. Всіх відзначених Хрестами, проголошених у різних наказах та інших документах з часу 1945–1952 років, на грудень 2012 р.

зареєстровано 1198, з того 749–за бойові заслуги і 449–за інші заслуги. Але загальна кількість відзначених є трішки менша, бо деякі повстанці чи підпільники одержали два або три Хрести.

Відзначених жінок покищо ідентифіковано 74, з того 70 відзначені один раз і 4–із двома Хрестами. Загалом жінки здобули відзначення у таких кількостях: СХБЗ I кляси–2 (із 77), БХБЗ–2 (із 466), ЗХЗ–1 (із 31), СХЗ–28 (із 158), БХЗ–45 (із 260). Всі разом жінки заслужили 78 відзначень.

Олена Мостович

Між двічі відзначеними жінками в першу чергу треба відмітити Вербу (Олена Мостович), яка в часі 1943–1945 виконувала обов'язки (в.о.) керівника Українського Червоного Хреста (УЧХ) на Волині / Поліссі. В тих роках великого зриву і запеклої боротьби вона як член Проводу ОУН Північно-Західних Українських Земель (ПЗУЗ) була головним організатором УЧХ для запілля УПА-Північ. Загинула у бою дня 12 лютого 1945 і відзначена Українською Головною Визвольною Радою (УГВР) вже посмертно ЗХЗ як одна з перших і єдина жінка серед 31 відзначених ЗХЗ. В часі ювілейних святкувань 10-річчя УПА у 1952 р. її ще відзначено СХЗ. Разом із Вербою загинула Медуна (лікар Марія Рябчук), яка в часі 1944–1945 була медшефом УПА-Північ. УГВР в 1945-му відзначила Медуну СХЗ, а в 1952–ще одним СХЗ.

Галина Дидик

Особливе місце у списку відзначених жінок займає довголітня підпільниця Анна (Галина Дидик), яка у 1945 одна із перших відзначених БХЗ за діяльність на пості керівника УЧХ Тернопільської области. В 1947 другий раз відзначена СХЗ за дворічну жертовну і небезпечну діяльність як довірена особа для спецдоручень у почеті Р. Шухевича. Від вересня 1947 р. вона головна особа у почеті і нема сумніву, що в 1950-му вже заслужила на ЗХЗ. Але трагічна подія 5 березня 1950 р. цьому перешкодила.

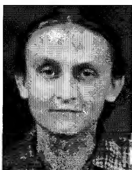
Четверта особа із двома Хрестами–це Тамара (Ганна Липова), керівник УЧХ району в околицях Рогатина в часі 1944–1946 рр. Вона у 1946 р. посмертно відзначена БХБЗ за геройізм, а в 1950-му посмертно одержала СХЗ за видатну діяльність. Хоча минуло чотири роки після її геройчної смерти, але її не забули. Внесок на відзначення у 1950 році подав таке: „Відзначалася надзвичайною працьовитістю та відданістю для справи визволення українського народу. В час посиленого натиску большевиків на український виз-

вольно-революційний рух св.п. Тамара являлася фактичним керівником районового проводу ОУН. Крім того, св.п. Тамара відзначалася боєвістю та надзвичайною відвагою. Брала участь у кількох наступальних операціях відділів УПА, як стрілець". Тамара загинула 10 березня 1946 р. Будучи арештованою під час облави в селі, де часово перебувала, шукаючи зв'язку, вона там же проходила жорстокі переслухання із тортурами. А коли її привели черговий раз на продовження слідства, вона бистро вхопила необачно поставлену ґранату і від вибуху разом із нею загинув слідчий, а інші були поранені.

Ганна Липова

Між Лицарями БХБЗ стоїть ще Маруся (Ольга Головінська), в підпіллі ОУН в районі Збараж на Тернопільщині, яка відзначена у 1949 р. У підпільному звіті про неї писали: „Зброя була її невідступним приятелем у так важкому підпільному житті. 14.ХІ.48 р. ішла вона за харчами і найшла на большевицьку засідку. Відстрілюючись, вона відступила. Большевики зробили за нею погоню, намагаючись зловити її живою. Коли Маруся побачила, що їй не вдасться відв'язатись від бандитів, залягла і почала стріляти по них. Вбила одного большевика і одного тяжко ранила. У безвихідній ситуації розірвалась ґранатою".

Бойове відзначення 3-го ступеня–СХБЗ І кляси–одержали дві (із усіх 77 відзначених цим орденом) жінки: Уляна (Мирослава Гресько) та Зіна (Надія Якимчук). Уляна була керівником УЧХ району Комарно на Львівщині. 28 червня 1945 р. вона перебувала в околицях села Тершакова над Дністром при місцевому СКВ (самооборонному кущовому відділі). Цей СКВ та одна сотня УПА попали у вороже окруження, з якого треба було швидко прориватися. Звіт сотні описує поведінку і вчинки Уляни: „В бою вона бере від вбитого стрільця кріс, відтак, коли кущевики тратять голову і бояться вказувати дорогу підвідділові УПА, який прорвався із окруження, вона сама повстанців випроваджує, допомагаючи винести кулемета, що його перевтомлений кулеметник не міг вже нести. Вона опікується в дорозі з надзвичайною посвятою раненими. Завдяки їй підвідділ УПА виходить щасливо з підібраними раненими, помимо дуже сильного ворожого переслідування". Уляні тоді було 23 роки. Згодом у січні 1946 р. у наказі УПА-Захід проголошено для Уляни „Признання" за „відважну поведінку і поміч у бою". Але коли звіт сотні дійшов до генерала Романа

Мирослава Гресько

Шухевича, то в травні 1947 р. наказом ГВШ Уляну нагороджено СХБЗ І кляси. Процес тривав майже два роки, але Уляна заслужене відзначення таки одержала.

Другим між жінками Лицарем СХБЗ І кляси була Зіна, яка діяла в підпіллі від 1942 р. в Рівненському надрайоні як професійна санітарка, опісля машиністка проводу ОУН надрайону. Колишній провідник ОУН ПЗУЗ у своїх спогадах згадав, що „це була дівчина рідкісної душевної доброти". В лютому 1952 р. за допомогою аґентури чекісти МҐБ віднайшли і окружили криївку в районі Клевань. Підпільники вискочили з криївки, стріляючи у всі сторони–чотири з них загинули, а двоє прорвалися. Прорвалася і Зіна, яка протягом ночі зуміла по снігу пройти 30 км. Але по слідах за нею ішла оперґрупа МҐБ із собакою. Над ранком її догнали і закликали здатися, але Зіна категорично відмовлялася, стріляючи з пістолі. Загинула від кулеметної черги дня 22 лютого 1952 р.

Між відзначеними жінками пропорційно найбільше було керівників та працівників УЧХ. Наступна група відзначених жінок–це працівнички різних осередків пропаґанди, а далі це зв'язкові, розвідниці, машиністки. Майже всі вони були фактично члени теренової сітки ОУН, яку від травня 1943 р. очолював Р. Шухевич. Але в наказах слово „ОУН" не уживалося. Відзначених подавалося як членів чи учасників національно-визвольної боротьби українського народу проти окупантів. Все-таки відзначеними були також цивільні особи, в тому три „громадянки" та невідомого віку „учениця Олександра Николяк". Найстаршою віком була Христя (Анна-Зиновія Ґерасимович-Когут, народжена 1899, БХЗ–1947).

Ще варто згадати, що першою жінкою у реєстрі Лицарів СХЗ є Монета (Катруся Зарицька-Сорока), яка в 1943–1945 рр. була головним організатором і керівником УЧХ на Західних Українських Землях (ЗУЗ), відповідала за терен УПА-Захід. А першою жінкою у реє-

Анна-Зиновія Ґерасимович-Когут

Катерина Зарицька

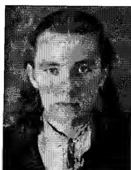
Артемізія Галицька

стрі Лицарів БХЗ стоїть Мотря (Артемізія Галицька), довголітня активістка ОУН на Буковині. В 1943–1944 рр. вона була керівником УЧХ області Станиславів, а в 1944 її призначено тереновим провідником ОУН Буковини / Чернівецької області. Це єдина жінка, яка в тому часі виконувала екзекутивну функцію на рівні області у сітці ОУН.

У перших списках відзначених знаходимо також керівників УЧХ обласного рівня: Бистра (Ірена Савицька-Козак, БХЗ –1945, заступниця Монети), Лада (Ірина Козак-Коровіна, БХЗ–1945, Львівська обл.), Галичанка (Юлія Ганущак, БХЗ–1945, Дрогобицька обл.), Біла (Любов Гнатюк, СХЗ–1945, Волинська обл.), Ївга (Ярослава Скаб, СХЗ–1945, Рівненська обл.), Зіна (Ніна Біляченко, БХЗ–1945, УПА-Південь).

Ірена Савицька-Козак

Ірина Козак-Коровіна

Юлія Ганущак

Загально про відзначення жінок можна сказати таке: щонайменше 36% було нагороджено посмертно, приблизно 50% ще не є ідентифіковані правдивими іменами і прізвищами, приблизно 54% діяли на терені УПА-Захід, приблизно 83% відзначень проголошено в часі 1945–1948. Між Лицарями Хрестів за заслуги на кожних 6 відзначених в середньому було 5 мужчин і одна жінка. Хоча точної чисельности підпілля по роках в часі другої большевицької окупації ще точно не обраховано, але можна твердити, що між підпільниками загалом вищий відсоток жінок був відзначений Хрестами заслуги. З-поміж них дві нині ще живуть: Бистра та Реня

Віра Філяк-Крокіс

Марія Савчин-Галаса-Пискір

(Віра Філяк-Крокіс, СХЗ–1950). Марічка (Марія Савчин-Ґаласа-Пискір, БХЗ–1952), померла 22 квітня 2013 р.

Значно інакша картина є із Хрестами за бойові заслуги. На 749 відзначень у цій категорії покищо ідентифіковано тільки 4 жінки. Це пояснюється головно тим, що ці відзначення були призначені для військовиків, між якими жінок не передбачалося. Зокрема, на терені УПА-Захід присутність жінок у бойових відділах була строго заборонена. Але, беручи до уваги обставини боротьби партизанського типу, це не все і не всюди могло бути контрольоване командирами УПА. Наприклад, Уляна (М. Гресько) опинилася у бойових обставинах із сотнею УПА зовсім випадково, а Тамара (Г. Липова), імовірно, нікого не питалась про дозвіл, а просто долучалась до нічних акцій УПА.

Але після переходу вояцтва УПА у збройне підпілля приблизно від 1947-го обставини боротьби для мужчин і жінок стали однакові. І таких випадків як із Зіною (Н. Якимчук) було напевно більше. Все-таки із кожним роком активних підпільних осередків ставало щораз менше, віддалі між ними щораз більші і зв'язок постепенно утруднений або взагалі уривався. Отже, інформація про героїчні вчинки кого-небудь просто не доходила до центру, який також перестав діяти у 1954. Незважаючи на ці обставини, окремі підпільні осередки ще діяли щонайменше до 1960, коли вороги збройно ліквідували криївку, у якій були три мужчини і одна жінка.

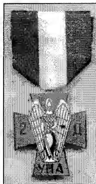
Ця довідка не є останнім словом на цю тему. В майбутньому загальна кількість відзначених Хрестами та ідентифікованих серед них жінок може змінитися. Майже кожного року знаходяться архівні документи, про які попередньо не було відомо або просто ніхто не звернув увагу, що у змісті є інформація про відзначення. Окрім того, більшість дотепер зареєстрованих відзначених є у документах ідентифіковані тільки псевдом і тереном діяльности. Додатково деякі псевда були більш популярні, ніж інші. Наприклад, тільки між відзначеними 74 жінками знаходимо по два рази Уляну, Зіну, Тамару, Марту, Лесю, Надю, Мотрю, Дарку і Ґалю, чотири рази Христю і п'ять разів Оксану. Рівно ж жіночого роду псевда не конечно належали жінкам. Наприклад, член Проводу ОУН Яків Бусел, хоча вживав різні псевда, але був загально відомий як Ґалина. Також деякі псевда (Кропива, Хмара, Зірка, Ватра та інші) були вживані мужчинами і жінками.

З тих причин дослідники мусять обов'язково і постійно шукати за додатковими інформаціями для устійнення та ідентифікації осіб, робити корективи у реєстрах і життєписах. І тому інформація про кількість відзначених жінок у цій довідці є дійсна на грудень 2012.

Примітка. Володимир Мороз для цієї статті уточнив біографії та вибрав і опрацював фотографії. Фотографії з „Літопису УПА", серії „Події і люди", книга 10.

Іван БУРТИК

ТРАГІЧНА ДОЛЯ ДРУГОЇ ДИВІЗІЇ УНА

Минуло 68 років від закінчення Другої світової війни, яка найбільше забрала жертв саме з бездержавного українського народу. Проте у виданнях сучасних українських істориків майже немає згадки про трагічну долю близько 7000 українського воявства 2-ої дивізії Української Національної Армії (УНА), а також понад 3 000 козацтва, яких англійці передали більшовикам в Австрії.

Коли Німеччина програвала війну, створено „Комітет освобождєнія народов Росії", до якого мали входити всі народи СРСР. Тогочасні українські політики запротестували проти української участи в цьому проєкті і запропонували створити Український національний комітет. Переговори тривали понад п'ять місяців. Під кінець дозвіл одержано.

Комітет очолив генерал Павло Шандрук, призначений командувачем УНА. Німецький уряд погодився на всі запропоновані комітетом дев'ять точок, включно з найважливішою, що усі німецькі збройні сили повинні звільнити українських вояків до УНА. На жаль, їх не тільки не звільнили, але подекуди переконували зголошуватись до Російської визвольної армії. Проте вояки, довідавшись про створення УНА, зголошувались до військових касарень у Німеку, де відбувався вишкіл першої бриґади під командою генерала Петра Дяченка.

Райхміністер Альфред Розенберґ підписав 12 березня 1945 року декларацію про визнання Українського національного комітету і УНА, яку прочитав у Берліні 15 березня міністер Стінґрахт. Друга бриґада під командою майора Пітутеля, близько 4000 вояків, оселилась у Бранденбурґу та сусідніх селах. У кінцевому результаті обидві бриґади мали близько 7000 українського вояцтва. Інші відділи та козачий полк не встигли з'єднатися з дивізією.

Перша бриґада П. Дяченка прийняла бої за місто Бавден з польською дивізією, що воювала на боці СРСР. Бриґада перемогла, але з великими втратами. Війна закінчилася. Вояки малими групами добивались через ворожу територію до ріки Лаби (Ельба). Небагатьом пощастило дійти до Ельби, бо радянські застави вбивали їх або висилали на Сибір. У 2005 році я ще зустрів двох ветеранів у Караґанді. Решта недобитків переховувалися в різних країнах.

Нелегкою була доля другої бриґади, оточеної у Бранденбурґу. Вона боронилася 12 днів у вуличних боях. Харчів уже не було, місто було знищене, воду брали з річки. Рятувала всіх чоколяда з радянського панцерного поїзда. 7 травня відступаючі відділи прорвали облогу і здесяткована бриґада рушила у напрямку Ельби.

Але 8 травня есесівці оточили зголоднілих вояків і змусили їх до атаки у смузі лісу, щоб відбити у червоних село, в якому було захоплено німецького генерала з дружиною. Запалені запальними бомбами сосни створили справжнє пекло на землі. У вогні люди з боку червоних кричали: „Не стріляйте! Ми українці!" Це були цивільні люди, вигнані більшовиками на фронтові лінії. Небагатьом пощастило пережити ці п'ять кілометрів до вимріяної Ельби. Так 9 травня, по полудні, ця бриґада закінчила Другу світову війну.

Ми повинні пам'ятати трагічну долю 2-ої УД УНА. Без Другої дивізії не було б УНА. 1-ша УД відступила з фронту й опинилася у полоні армії західних альянтів. Вдалося зберегти її від репатріяції до СРСР. 2-ою дивізією ніхто не опікувався. П. Дяченко з дружиною по великих трудах добрався до Америки. Вони похоронені на українському цвинтарі у Савт-Бавнд-Бруці, Нью-Джерзі.

УНА ще раз показала світові, що українське вояцтво було завжди готове боротися за волю й незалежність для свого народу.

ОЛЕКСАНДЕР ШАНДРУК–ШАНДРУШКЕВИЧ

Шандрушкевич Олександер Феофанович (30.08.1895–29.05.1968)–підполковник Армії УНР, рідний брат Шандрука Павла. Останнє звання у російській армії–штабс-капітан.

Народився у с. Борсуки Волинської губернії. Закінчив реальне училище (Москва, 1915), у складі батареї траншейних гармат брав участь у Першій світовій війні.

У березні 1918 р. вступив до Окремої Запорізької бриґади військ Центральної Ради. Командував кулеметною сотнею 2-го Запорізького полку Окремої Запорізької дивізії Армії УНР, згодом–Української Держави. З січня 1919 року–старшина для доручень начальника розвідчого та закордонного відділів Головного управління Генерального штабу Дієвої армії УНР.

У 1920-30-х рр. жив на еміґрації у Польщі.

У березні-травні 1945 року–начальник постачання Української національної армії.

З 1960 року жив на еміґрації у США, помер у Трентоні (Нью-Джерзі), похований на цвинтарі у Баунд-Бруці.

ВОЛЬФ-ДІТРІХ ҐАЙКЕ

Про німця, що дуже високо цінував хоробрість й порядність українських вояків

У своїх спогадах про бій під Бродами Української Дивізії „Галичина" майор В.-Д. Ґайке зазначав, що „... в минулих важких боях Дивізія виконала завдання, якого від неї чекали. Не з її вини була вона оточена і мусіла боронитися проти у всіх відношеннях переважаючого ворога. Тут і там не витримали нерви, це траплялося й іншим частинам у першому бої. Але ніяка частина не зустрічалася навіть приблизно з так великими труднощами, як Перша Українська Дивізія. Командування Дивізії знало, як оцінити боєздатність частини. Воно з'ясовувало це в звітах, але на це не зверталося уваги й робилося щось прямо протилежне. Тому й мусіли події набрати того терпкого характеру, на жаль, коштом українців. В ім'я слушности треба ще не забути, що першим бойовим враженням українців були відступаючі німецькі частини. Від українців, що не були в боях, вимагалося, щоб вони врятували становище. Вимагалося від них надто багато й вимагалося того, до чого вони ще не були підготовані. В кітлі і при виломі з нього українці відважувалися на численні найхоробріші вчинки. Наприклад, всюди, де пробивалися ворожі танки, на нищення їх ішли хоробрі українці. Відомий випадок, коли один український підстаршина, свідомий втрати власного життя, висадив у повітря ворожий танк. Розглядаючи брідську кампанію, треба ствердити, що Дивізія не підвела. Вона виправдала покладені на неї надії. Переважаюча частина Дивізії полягла в бою, виконуючи найвірніше свій обов'язок. І коли навіть не припала на її долю велика перемога, сталося це не з її вини, а з нещасливого збігу обставин...."

Євген Побігущий у своїй книзі „Мозаїка моїх споминів", зокрема, пише: „..начальником відділу операцій штабу Дивізії був майор Вольф-Дітріх Ґайке. Прибув він до Дивізії аж у січні 1944 року. Як штабовий старшина був незвичайно здібний, працьовитий, знав своє діло, вишкіл, був товариський, можна сказати–приятель українців.... Знав добре нашу історію, літературу, положення в Україні під німецькою окупацією. Турбувався питаннями вояцьких родин, шанував нашу релігію. Негайно після війни почав писати історію нашої Дивізії..."

Якраз німець, майор Вольф-Дітріх Ґайке, який народився 100 років

тому й став автором чи не першої ґрунтовної праці про Українську Дивізію „Галичина", в передмові до якої восени 1969 року він писав, що як „... професійний вояк тодішніх німецьких сухопутних військ. Він був старшиною генерального штабу, а не політиком. Він намагався схопити у хронологічному порядку фактичні дані про бойові дії цього з'єднання на основі записів у воєнному щоденнику, збережених картографічних схем та власної пам'яти. Ця праця була написана вже в 1947 році під час перебування автора в таборі інтернованих. Цей військово-історичний нарис має за мету відзначити для наступних поколінь–як це нормально робиться в кожній країні нашого світу–гідне поваги й пошани військове з'єднання. Одне треба ствердити для теперішніх і майбутніх поколінь: у Другій світовій війні від 1943 до 1945 року Українська Дивізія, через яку пройшло близько 32 000 вояків, по німецькому боці у добрій вірі та за справедливу справу боролася, страждала, перемагала і була переможена. Це не була її вина. Вояки Дивізії, так само як ті по боці противника, тільки виконували свій обов'язок. Поряд селян і робітників у ній були старі заслужені вояки з Першої світової війни із своїми старшинами, переважно з колишньої Австро-Угорської і Української Галицької армій, як також велике число молодої інтеліґенції з Західньої України. Вони заплатили велику ціну крови, про що німецький народ не повинен забувати. Ця праця присвячена не тільки українцям, але також німецькому народові, який має щодо українців зобов'язання вдячности. Проте я особливо присвячую її моїм колишнім товаришам по зброї, як вклад до їхньої загальної військової історії. Тому я стараюся відтворити ясну картину бойових дій Української Дивізії. Ми, німці, не зважаючи на власну тверду долю, повинні також виявити щире співчуття українському народові, історія якого поставила його на такі тяжкі випробування у минулому. Цю працю написав німець, який пізнав і пережив історію та відносини Української Дивізії, найбільшого суцільного українського військового з'єднання по німецькому боці під час Другої світової війни, і який намагався розуміти події з української точки зору. Він тим більше стоїть по їхньому боці, бо сам пережив тодішні великі похибки німецької політики, які також мали вплив на Українську Дивізію. Хай ця праця внесе ясність щодо заслуг українців у боротьбі за справжню демократію та хай буде визнанням хоробрости і порядности її вояків, які свій меч до кінця війни тримали чесно та залишили його незаплямленим...".

Вольф-Дітріх Гайке народився 1913 року в Прусії, і походив зі старої німецької старшинської родини. Успішно закінчив військову академію в Мюнхені і, подібно до свого батька, став активним старшиною німецької армії–професійним військовиком. З початком Другої світової війни у складі 30-ої піхотної дивізії Вермахту брав участь у бойових діях проти

польських військ, а відтак на Західному фронті. Під час німецько-совєцької війни В.-Д. Гайке брав участь у воєнних приготуваннях Генерального Штабу під Москвою. Від 17 серпня до 31 серпня 1942 року був офіцером штабу 110-ої піхотної дивізії, а від 1 вересня до 18 жовтня 1942–15-ої танкової дивізії. Від 15 березня до 25 червня 1943 відбув курси Воєнної Академії (Kriegsakademie) у Берліні. Від 26 червня до 6 грудня 1943 Гайке перебував при штабі 122-ої піхотної дивізії і 1 січня 1944 року як майор Вермахту був скерований до Дивізії „Галичина". Він був у Дивізії єдиним штабовим старшиною, який належав до сухопутних військ (Вермахт), а не до військ СС.

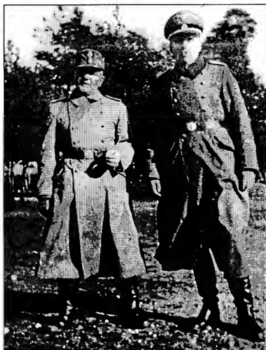
Як бачимо, майор Гайке належав до числа тих німецьких старшин Дивізії, що були свідомі потреби порозуміння між обома народами–українським і німецьким, та політичного значення Дивізії. Згідно з інформаціями Романа Лазурка, у Дивізії він встановив відразу приязні стосунки з українцями, він докладав зусиль, щоб пізнати прикмети українського вояка і старшини, як також намагався усунути, в міру можливостей, помилки, що їх робили вищі німецькі кола, зокрема командир Дивізії генерал Фрайтаґ, який не розумів і не хотів розуміти політичних завдань Дивізії і психіки українського вояка. Він знав, хоч частково, про наміри німецьких чинників щодо Дивізії, він разом з генералом Фрайтаґом був учасником всіх важливіших обговорень у справі Дивізії з вищими німецькими військовими і політичними авторитетними колами, між іншим з Гіммлером й ініціятором створення Дивізії губернатором Галичини Отто Вехтером; він був у постійному контакті з сотником Дмитром Палієвим–референтом українських старшин, а після загибелі Палієва в бою під Бродами його наступником–сотником Любомиром Макарушкою. Вольф-Дітріх Гайке пройшов разом з Дивізією весь її бойовий шлях до кінця війни, коли після капітуляції вона перейшла в полон до англійців і американців. Він провів у полоні понад два роки, і був звільнений як особа „без обтяжень".

Перше видання книжки В.-Д. Гайке побачило світ 1970 році під наголовком „Українська Дивізія „Галичина". Історія формування і бойових дій (1943-1945)" в її українському виданні. Редактором української версії був проф. Володимир Кубійович, він же написав передмову до неї. За заслуги перед Дивізією Головна управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА нагородило Вольфа-Дітріха Гайке найвищою своєю відзнакою—Золотим хрестом за особливі заслуги. В 1960-70-х роках В.-Д. Гайке займав відповідальне становище в економічній галузі в Баварії.

З приємністю маю відзначити, що 2012 року у тернопільському видавництві „Мандрівець" в перекладі з німецької мови нинішнього редактора знаменитого часопису дивізійників „Вісті Комбатанта" Романа Колісника зі світлинами із архіву Головної управи Братства

колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії УНА, які підготував Богдан Артимишин, завдяки сприянню цього Братства, як також–громадського об'єднання „Українська справа" та десятка приватних патріотів-благодійників з різних теренів України–Тернополя, Львова, Івано-Франківська, Стрия та Одеси,–вже в материковій Україні повторно вийшла друком двома накладами книжка Вольфа-Дітріха Ґайке „Українська Дивізія „Галичина", з чого можна зробити висновок, що українці не лише не забули про героїчний чин Української Дивізії „Галичина", але й пам'ятають про німецького майора Ґайке, цього чолового офіцера нашої Дивізії, що дуже високо цінував хоробрість, порядність та патріотизм українських вояків і якому цього року виповнюється 100 років від дня народження.

Олександер Панченко
адвокат, доктор права Українського Вільного Університету,
місто Лохвиця Полтавська область

Хорунжий Антін Дигдалевич (зліва)–командир 3-ої сотні піонерського (саперного) батальйону та Петро Шандрук-Шандрушкевич (згинув у боях під Бродами)–брат генерала Павла Шандрука.

І. А. Гриневич

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Ролю українського юнацтва найкраще описав д-р Кость Паньківський у своїх спогадах: „Німці вели набір на свою руку у прифронтових смугах, або в часі останньої фази евакуації... тяжкий був шлях вояцтва Дивізії, та він видається нам простим, коли порівняємо його із шляхом юнацтва..."

На основі договору між RSHA (РСГА)–Головною квартирою безпеки та Німецькою командою летунства, створено в 1943-44 рр. установу „Дінстштелле Нікель", якій доручено охоплення людських ресурсів молоді з теренів, до яких зближалася Червона армія.

Акція була придумана подібно до набору шкільної молоді для обслуги зенітної артилерії Німеччини. Тиміш Білостоцький попав у вир юнацького набору не з доручення УЦК, яке було поставлено перед факт доконаний, і будь-які інтервенції були безуспішними, бо йшли до німецької адміністрації, яка не мала справжньої контролі над долею приблизно 14 000 українських хлопців та дівчат. Тим більше в часі відступу, коли німці були більше зацікавлені особистим самозбереженням, аніж покликанням на фронт. „Дінстштелле Нікель" було найкращим прикладом у тій ситуації, бо кадри були в першу міру з організації „Гітлер Юґенд" (ГЮ), вояків у відставці через поранення військ СС летунства та коляборантів, які виконували обов'язки пропаґандистів, перекладачів і т. п.

З української сторони участь у цій акції Дивізії „Ґаличина" була припадковою, не було зв'язку з Військовою Управою, за винятком 250 хлопців, які відбули підготовчий вишкіл у Мальті (Австрія) та восени 1944 р. були перенесені до Дивізії у Словаччину.

Із спогадами Білостоцького познайомив мене д-р Паньківський, який теж звернув увагу на видруковані спогади З. Зеленого в 1965 році. На його думку, автори не створили суцільного образу та потверджували, що звертають увагу тільки на галицький терен.

Не має сумніву, що німецька сторона використовувала українське зорганізоване середовище, впроваджувала його у блуд і ширила дезінформацію та давала обіцянки, які не були до здійснення.

Зенон Зелений у своїх спогадах віддзеркалює ролю керівника Відділу Молоді УЦК. Він провадив розмови з німцями, які були зацікавлені у самозбереженні. Білостоцький, який стає спочатку пропаґандистом, згодом адміністратором, кладе наголос на його зустрічі та відвідини розкинених по Німеччині юнаків, відмічає ненависть між нацистськими кадрами та німецьким летунством, що ускладнює

працю; розпорошення молоді серед т. зв. команд „люфтґау" (округ), які використовують їх для їхніх потреб.

На основі архівів приблизно 200 „залог" нашого юнацтва були відокремлені від німецьких ровесників, часто перекидані–про це не було повідомлення–куди спрямовувати духовну опіку, чи ад-гок створену біженцями в той час суспільну опіку.

Отець д-р С. Супрун, який спочатку був небажаним для УЦК, виявив свою особисту зарадність, стаючи головним духовником-куратором юнаків, із ранґою полковника летунства. Його поява в однострої відкривала доступ до німецьких команд. Білостоцький згадує про можливість отримати ранґу „зондерфюрера", що не здійснилося. Його офіційне становище залишилося як „уповноваженого" від „Дінстштелле Нікель".

Білостоцький та Зелений згадують про юначок та про їхню долю. Опікуном їх була Ольга Кузьмович. Дівчата, за словами Білостоцького та Зеленого, були найбільше осамітнені та здані на свою долю. Білостоцький робить спостереження „що призначення провідниць не увінчалося успіхом з огляду на становище пані Кузьмович в установі...". Подібне спостереження є у Зеленого.

Є факт, що із створенням УНА під командою ген. Павла Шандрука та процес консолідації українців у німецьких військових частинах, не був успішним для юнацтва. Причини можна шукати в тому, що акція Українського Національного Комітету при кінці війни натрапила на конфлікт між німецьким урядом (нацистським) та Головною командою „Люфтваффе", яка відмовилася від перенесення юнаків до УНА.

12 760 (Білостоцький подає 14 000) були розкинені по приблизно 50 відділах („цуґах").

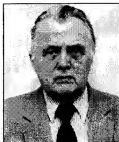
Юнаки були у Франції 50 км від висадки в Нормандії та підчас висадки в Арнгаймі (Голляндія). Марк Еліот („Павнс оф Ялта") подає, що близько 3000 юнаків, які попали в полон на західному фронті, були репатрійовані до СРСР.

Вже з кінцем лютого 1944 р. почалися „лапанки" і хлопців пересилали до таборів в Ґульчин\Ратібор, Ніса, Кремс, Еґер, а опісля–до Неполоміц (я там був з Криниці в середині травня). Переворськ був створений як показовий табір, але в червні його зліквідували.

Згідно з совєтськими джерелами, примусово забрали: Тисьмениця (Галич)–800, Золочів (Тернопільщина)–500, Бучаччина–400, Радехівщина (Рава Руська), Червоноград, Львів північ–800, Львівщина, південь–300, Золочівщина–400, Чортківщина–500. Це 16 транспортів (Ґульчин дістав 6, Кремс–4, Неполоміце–4, Ніса–2 транспорти). Юнаки, які опинилися на схід від Ельби–Ґау I, II, III, IV, VIII і XII–попали в совєтський полон та були заслані. Деякі пішли до Французького Леґіону, до Польського Корпусу.

Олександер ПАНЧЕНКО

СВЯТОСЛАВ ВАСИЛЬКО
Ювілей українського патріота

У Стецеві на Снятинщині, в неперевершено чудовій місцині українського Прикарпаття, народився у свідомій патріотичній родині 8 червня 1923 року Святослав Василько, який у буремні роки Другої світової війни зголосився й до кінця пройшов бойовий шлях Української Дивізії „Галичина"; був у запеклих боях під Бродами, став підстаршиною й згодом під кермою генерала Павла Шандрука прийняв Присягу на вірність українському народові.

Прибув з Ріміні до Англії у 1947 році. У ході громадсько-політичної акції закордонних українців Святослав виявив себе як активний й провідний член ОУН за кордоном (ОУНз), тривалий час був Головою Політичної Ради ОУНз у Великій Британії, є членом Ради Середовища Української Головної Визвольної Ради (УГВР).

Однак особливою, але покищо дещо втаємниченою частиною його діяльности–це праця в КЗ–Крайовому Зв'язку Закордонних Частин ОУН. І хоча про його працю в КЗ я дізнався із його ж допису п. н. „До доброї пам'яті друга Юліяна"–Юліяна Маґура-„Марка" (28.07. 1928–28.04. 1993), який помер несподівано у Львові.

У повоєнні роки Юліян Маґур, проживаючи й працюючи у Великій Британії від 1948 року, як член Закордонних Частин ОУН, в перших місяцях 1951 року згололосився до підпільної праці в КЗ. По вишколі на радиста він був перекинений до Польщі, а пізніше перейшов нелеґально в Україну у 1953 році. На жаль, в той час лінія зв'язку, по якій він пішов, вже була під наглядом польської Служби Безпеки та КҐБ, однак його не заарештували. Інтеліґентний і кмітливий Юліян Маґур по кількох тижнях зорієнтувався, що довкола нього не все в порядку й у своїй депеші повідомив КЗ попередньо умовленим знаком, що він і все його оточення є під наглядом КҐБ. Це був дуже відважний крок, бо він чи не першим подав правду про свій дійсний стан. По якомусь часі Юліяна-„Марка" все ж було заарештовано.

Згадуючи той час, Святослав Василько писав у книзі Ю. Маґура „Про себе і КДБ розповідає „Марко", що побачила світ у львівському видавництві „Поклик сумління" 1996 року: „...десь осінню 1953 року керівник Крайового Зв'язку (КЗ) сотн. Богдан Підгайний уповно-

важив мене зайнятися дуже важливою і таємною ділянкою в праці КЗ, саме: зашифровувати і розшифровувати телеграми, які висилалися до наших радистів в Україні і в Польщі, включно з телеграмами від Мирона Матвієйка („Усміха") та інших. Він віддав у моє розпорядження таємний архів, в якому зберігалися всі вислані і прийняті телеграми, дані про радистів, умовні розпізнавальні знаки та всякі ініші зауваги, включно з темпераментом та звичками поодиноких осіб-радистів. До цього архіву мали доступ, як мені відомо, крім мене, тільки хор. Володимир Керод, відповідальний за радієві зв'язки і, очевидно, керівник КЗ сотн. Богдан Підгайний. З Юліяном Маґуром („Марком") в'язали мене дружні взаємини від кількох років і тому я зацікавився його долею. Телеграми від „Марка" були для мене втіхою, як доказ, що він живий. Десь у третій телеграмі від нього, яку я почав розшифровувати, на мить забилося моє серце. В сьомій групі п'ятірки я не знайшов умовленого знаку-підтвердження, що все добре. З Юліяном-„Марком" було домовлено, що умовний знак має бути тільки в 7-ій групі, а коли він буде в одній з інших груп, це значить, що він під наглядом КДБ. Такий умовний знак я знайшов аж у 12-й групі радіограми. Ще заки покликати сотн. Підгайного, я посягнув по течку „Марка". Сумніву не було. Пригадую, коли я роз'яснив Б. Підгайному ситуацію, він ледь помітно змінився на лиці... Дуже ризикованим, сміливим, вчасним повідомленням „Марко" безперечно заощадив багато труду для праці КЗ і, можливо, врятував деяким людям життя. В цьому його заслуга...".

Сам же Святослав Василько протягом багатьох десятиліть проводить значну просвітницьку й громадську працю: від вересня 1963 року по березень 1988 року він був представником на Велику Британію знаменитого часопису „Сучасність".

Однак мені, уродженцю й мешканцю Наддніпрянщини, особливо приємно, що народжений на Прикарпатті Святослав Василько став автором й видавцем першого оригінального стінного календаря, присвяченого 1000-літтю Хрещення України, на якому було зображено історичне тло та матеріял княжої і козацької доби з Володарями Руси-України. Автором портретів князів, королів та гетьманів став його побратим-дивізійник професор Олег Островський, а мистецьке оформлення й друк було здійснено у ноттінґамській друкарні також українця Григорія Мося. Слід зазначити, що цей знаменитий календар було поширено значним накладом в усіх країнах світу, де мешкають українці та кілька разів перевидано у самій материковій Україні.

Ось уже кілька останніх десятиліть Святослав Василько, з яким мене, особою молодшого віку, єднає плідна товариська переписка,– мешкає в англійському місті Ноттінґамі, але незважаючи на певні здоровельні проблеми, жваво цікавиться подіями в Україні, та не

просто цікавиться, а, скажімо,–живе-переживає серцем й душею усі наші здобутки, й особливо–негаразди. А ще пан Святослав постійно надсилає до різних книгозбірень України різні книжки та часописи. Ось, наприклад, кілька років тому він передав Лохвицькій районній бібліотеці імені Г. С. Сковороди у Полтавській області чималу кількість книг на українознавчі, політологічні та історичні теми, як також книги з царини мемуаристики та військовознавства.

Мені видається, що ніколи не забуває Україну, свою родинну Стецеву та інші терени визначний, але скромний, ноттінгамський українець, ювіляр Святослав Василько. Ось, наприклад, я отримав від нього коротку записку: „..Висилаю книжку Михайла Демковича Добрянського „Україна і Росія" (Рим, видання Українського Католицького Університету св. Климента Папи, том LXVII, 1989), яку Ви бажали мати у своїй бібліотеці. Повідомте, будь ласка, коли одержите її. Була б велика шкода, якщо б вона пропала, її тяжко тепер знайти..." Цю знамениту книжку повинні мати усі українці.

В рік відзначення 1025 річчя Хрещення Київської Руси-України, через чверть століття після виходу в світ знаменитого стінного календаря до 1000-ліття Хрещення, промотором якого був Святостав Василько,–засилаю своєму такому далекому й такому близькому за духом старшому другові панові Святославу свої найкращі зичення–міцного здоров'я, наснаги, оптимізму й усіляких гараздів.

Многая Літа, з роси й води, дорогий друже Святославе!–Стецева і Лохвиця, Снятин і Івано-Франківськ–вся Україна–не забула про Ваш жертовний чин й поважний ювілей!

* * *

До зичень д-ра Панченка приєднуються редакція і адміністрація журналу „Вісті комбатанта", якого побратим Святослав від довгого часу є представником.

Доктор Петро Саварин, колишній канцлер Університету Альберти, ґратулює своєму внуку Юліянові Саваринові, випускнику юридичного факультету Університету Альберти під час церемонії 4 червня 2013.

Ярослав ВЕНЬҐЕР

НА ПІДСТАРШИНСЬКОМУ ВИШКОЛІ

Під кінець червня 1944 року сонце пече гарненько, а ми вставилися в маршову колону з нашими досить важкими наплечниками, один німець, „обершарфюрер", подав нам команду: „Ходом руш!" Маршируємо гарною широкою вулицею, німець–„Пісня!" Почали ми співати, але пісня не йде, бо від гарячої й довгої дороги в горлі засохло. Німець крикнув: „Лід авс!" Ми припинили співати, а німець з докором каже: „Я бачу, що ви не вмієте співати, то ми будемо вчити вас".

Нам стало соромно, й майже через ціле місто промаршириували до наших приміщень, гарної двоповерхової будівлі з плоским дахом, великими вікнами. Увійшли ми крізь браму на досить широке подвір'я, де стояла колона вояків, готова до відходу. Ті вояки були з латишської дивізії, що тут проходили підстаршинський вишкіл.

На подвір'ї привітали нас бунчужний-„штабшарфюрер" і сотенний-„компанішеф". Оба високого росту, гарно збудовані та в гарних мундирах. Збоку стояло десь 15 німців-підстаршин, приглядалися до нас, коли вони будуть „товкти" нами, вишколювати нас на майбутніх підсташин таких, як вони.

Перша ніч в Любляні. Німці тимчасово порозводили нас на нічліг по кімнатах. По вечері ми помилися і о 10-ій годині свисток до спання. Вночі щось почало кусати нас, ми кілька разів світили світло, на тілі завважили маленькі червоні плямки. Наш рух завважив службовий підстаршина й прийшов до нашої кімнати. Ми показали йому червоні знаки на нашому тілі від укусів.

Вранці після сніданку прийшов сотенний. Після формального вирівняння та зголошення відчислення почалося сортування після росту, від найвищих до найменших, як під шнур. Мене приділили до першої чоти.

Через блощиці нам наказано забрати речі з кімнат, тимчасово збоку подвір'я розставити шатра. Наші кімнати наповнили газом, вікна й двері щільно позачиняли. Так дім стояв чотири дні, тільки були відчинені двері до умивальниці, туалетів, кухні та магазинів з харчами і зброєю, бо ті приміщення містилися в долішній частині будинку.

Після дизенфекції на п'ятий день відчинили будинок, ми старанно все почистили, луску зі згинулих блощиць і все помили, сінники наповнили свіжою соломою. До великої кімнати приділили два рої, 24 вояки. В кімнаті попід стінами двоповерхові дерев'яні ліжка і великі шафи–

одна на трьох вояків, що нам не зовсім така трьох-спілка була вигідна для втримання порядку в шафі, посередині–два великі столи, при яких ми вранці снідали, а ввечері чистили зброю.

То був дуже гарний будинок, з гарними кімнатами, широкими коридорами, в коридорах просторі заглиблення, в яких стояли широкі скрині, зависокі до пояса, наповнені піском і камінчиками. В них ми пізніше виробляли рельєф терену, як підстаршина в терені має керувати роєм, і яку зброю повинен застусовувати в різних випадках. Коридори вистелені таким матеріялом як плюш, борщового кольору, який ми за дижуром мусили чистити в обідню пору й вечером вогкими шматами.

Внизу була заля з лавками й таблицями для навчання військових предметів. Також раз на тиждень наш сотенний проводив з нами одногодинний „унтеріхт"–урок. На мапі показував перебіг бойових дій німецьких армій та потішав, що хоч фронти заламуються, але Німеччина скоро буде мати нову зброю, то виграє війну.

Першого дня видали нам зброю, дали по два скорострілі МҐ-42 на рій, запасову цівку, льорнету і пістолет, дві скриньки з амуніцією (500 набоїв у лентах). Це все носилося на вправи в поле за чергою. Тому що там були сильні тітовські партизани, то до кріса нам дали по 10 гострих набоїв, які носилося весь час в набійниці-„патронаші".

За кілька днів кожен з нас дістав пістолет „08" і маґазинки з набоями. Пістолет лежав у шафі, а вішалося його на пояс біля багнета на лівому боці для особистої оборони тоді, як вояк йшов у місто, або в неділю–до церкви.

Любляна–гарне місто, столиця Словенії, з численними овочевими садами і виноградниками. Публічний транспорт: трамваї. Тоді альянти не бомбардували міста, як Німеччину. В місті стояв ґарнізон вермахту, а наша школа була на краю міста. Будинок мав плоский дах, то часами в неділю по полудні, як ми мали вільний час, зсередини отвором вилазили на дах відпочивати на складаних полотняних кріслах.

На підстаршинському курсі ми вивчали читання військових польових мапів, рисування шкіців і на них орієнтаційний знак для проводження дій в чужому терені з компасом, командування роєм, чотою, звітування німецькою мовою та таке інше.

Крім того, страшна дисципліна та надзвичайна чистота. Весь час треба було щось чистити–„завбтмахен", а чистити було що: свої житлові кімнати, умивальниці, туалети, широкі коридори, від ранку до 10-ї ночі. Ночей спокійних було мало–часті алярми, нічні вправи. На обід збірка цілої сотні на подвір'ї, службовий підстаршина командує: „Перший ряд два кроки вперед, другий ряд крок вперед!" Тоді йде й оглядає кожному воякові руки і їдунки. Якщо він завважив не вмиті руки чи брудні їдунки, він вояка наганяв до умивальниці, а згодом ще

раз зголоситися до службового, який добре вояка насварив, а часами ще й покарав кількома: „Лягай–вставай!"

Тут харчі були трохи кращі, ніж в Нойгаммері, на обід–риж і ґуляш. Спочатку це для нас був люксус, і говорили собі, що дають нам риж тому, що ми на підстаршинській школі (ніби ми вже є якась еліта?). Незабаром ми почали відчувати голод, і одного разу на вечірній збірці для видавання наказів („бефель авзґабе") ми набрались відваги та зголосили бунчужному, що почуваємося голодні, та гадаємо, що то, мабуть, від рижу? Він виглядав строгий, але був вирозумілий, та нераз казав нам: „Як щось нам потрібно, бути відважним, зголосити йому". Він вислухав нас по-батьківськи. „Якщо хочемо, то замість рижу, ми можемо мати бараболю". Так і сталося. Від бараболі почувалися більше ситими. З тої зміни кухарі були задоволені, бо їм було легше мити кітли, бо риж прилипав та пригарав.

Нашу першу чоту німці назвали „алярм цуґ"-алярмова чота. Нашим чотовим був десятник („унтершарфюрер") Ріхтер, пристійний мужчина. Він мав на лівому рукаві блюзи знаки танків–на фронті знищив три танки. З усіх підстаршин був найбільш респектований німцями і нами. Ми зчасом привикли до нього, а він до нас, то на чолі з ним наша чота також стала більш респектована в сотні, ніж інші три чоти.

Нашу алярмову чоту Ріхтер так витренерував, що ми до шістьох хвилин мусили бути готові в бойовому виряді. Ми мали спеціяльне завдання. Нам видали багато гострої амуніції і ґранат, які ми в скринях тримали під нашими ліжками, так що, не дай Боже, якоїсь неуважности з ґранатами, всі могли б бути висаджені в повітря. Як увечорі готувалися до спання, все мусили собі приготувати, що як вночі службовий підстаршина на коридорі засвистав і крикнув „Алярм!!!", що відносився до нашої чоти, ми напотемки вбиралися, хапали з-під ліжок скрині з амуніцією та бігли сходами вниз на подвір'я, де стояв спеціяльний автобус. Ми швидко сідали в нього, крізь отворені вікна на два боки виставляли скорострілі, а автобус мчав крізь лісистий і загрожений терен під портове місто Трієст.

Там німці сподівалися висадити альянських парашутистів, а ми мали завдання не дати їм там осісти. Таких виїздів ми мали багато та, на наше щастя, висадки не було. Лиш один Бог знає, чим така висадка була б закінчилася. То була жорстока війна, а ми, українські вояки, в німецьких уніформах під німецьким командуванням і на чужій території не мали ніякого виходу, мусили виконувати накази.

В Нойгаммері ми щонеділі брали організовану участь в польовій Службі Божій. У Любляні вже проминуло дві неділі бездільно. Ми на вечірній збірці сказали бунчужному, що ми хотіли б у неділю ходити на Богослуження. Він поставився до нас з вирозумінням і сказав, що в місті є римо-католицькі костели і православна церква, і запитав,

скільки між нами є православних? Піднесли руки може десять вояків, які походили з Волині. „До котрої церкви ви б хотіли ходити?"– запитав. Ми, всі, неначе змовилися, відповіли: „До православної".

„В неділю гарно вберіться, в кожного при поясі багнет і пістолет „08", на голові шолом, такий-то унтершарфюрер поведе вас до церкви"–сказав. Ми всі дуже зраділи.

Наступила неділя, ми всі гарно вичистилися, виштрамувалися, бо йдемо до церкви між цивільних людей, то хочемо показати себе, що ми, українці, неабиякі вояки, не гірші за німців. 160 молодих вояків увійшли в церкву та зайняли місця при стіні по правій стороні. Цивільні парафіяни несміливо, з помітним острахом, споглядали на нас. Мабуть, наш бунчужний був порозумівся з церквою, бо правий бік був вільний.

Стоячи, помолилися і уважно слухаємо Богослуження, багато не розуміємо, але шануємо святість. На хорах гарно співав мішаний церковний хор, а ми заслухалися в гарні мелодії та в глибокій задумі линули думками в далеку рідну Україну, думали, що там тепер діється з нашими рідними? Що там московський „визволитель" від німецьких нацистів напевно шаліє над українським народом.

Почали ходити з тацею та нас обминають. Хтось з передніх вояків взяв тацю між нас, і ми складаємо нашу скромну пожертву.

Після Богослуження починаємо з цивілістами говорити під церквою. Говоримо, що ми не німці, ми українці з Української дивізії, перебуваємо тут тимчасово, скажіть вашим партизанам не стріляти в нас, вояків з левиком на лівому рукаві й на правій петлиці ковніра. Старші словенці дуже радо розмовляли з нами, казали, що ми є слов'яни.

Відтоді ми щонеділі ходили до церкви самі без німця, тільки службовий підстаршина робив з нами на подвір'ї збірку та оглядав нас, чи ми чисто і добре вбрані, та наказав, щоб ми на таку-то годину повернулися з церкви. Так ми нав'язали знайомство з багатьма словенцями. При розмовах ми старалися говорити про комуністичну систему, про більшовизм, про більшовицькі звірства в Україні, і тому ми надягнули німецький однострій, щоб при сприятливій обстановці бути готовими помститися за всі заподіяні звірства над українським народом.

Дні минали, наш підстаршинський вишкіл проходив за військовими законами, ми поступово засвоювали військове знання. Наші вишкільники-німці передавали нам військове знання щиро.

20-го липня 1944 року ми, як звичайно, на ранішній збірці стоїмо готові до вимаршу в поле на вправи, але несподівано службовий підстаршина покликав нашого сотенного до канцелярії до телефону. Незабаром він повернувся на площу, щось тихо сказав бунчужному, а тоді скликав на бік всіх підстаршин і зарядив бойове поготівля: нака-

зав розійтися по кімнатах, з ліжок зібрати простирадла й коци, зв'язати й залишити на ліжках. Тоді збірка зі зброєю на подвір'ї, розділили по кількох вояків на рогах поза школою на варту, на дах післали чотирьох вояків з протилетунськими скорострілами, решта вояків зі зброєю в руках, в бойовому поготівлі, в незнаному вичікуванні та напруженні сиділи на подвір'ї біля будинку.

По обід йшли ми чотами, наші вишкільники-німці сиділи окремо від нас з автоматами в руках. Нам здавалося, що вони споглядають на нас якось недовірливо. Можливо, що нам так тільки здавалося. Ми відчули, що щось не в порядку, щось десь мусило статися дуже важливого. Ввечері на подвір'ї збірка. Сотенний сказав, що алярм відкликаний. Дещо пізніше на вечірній збірці сотенний сказав нам, що сьогодні був атентат на фюрера Адольфа Гітлера, але атентат не вдався, фюрер живий і навіть не пошкоджений. Нам стало ясно, чому цілий день ми просиділи в бойовому поготівлі.

Кілька тижнів після атентату на Гітлера, один вояк дістав листа від свого товариша з Нойгаммеру, що наша Дивізія на східному фронті під Бродами попала в більшовицьке оточення. Дивізію розбито.

Ми продовжували вишкіл, тепер з „фавстпатроне"–з протитанковими ґранатами. Ціла наша сотня з нашими вишкільниками трамваями з тою зброєю поїхала на край міста, а тоді цілою сотнею рушили дальше. Між горами побачили два радянські танки, на які ми стріляли, а інструкції подавав унтершарфюрер Ріхтер.

Перша чота дивізійників підстаршинської школи на дозвіллі коло басейну в м. Любяні, Словенія, літо 1944 р.

Найлегшим днем тижня був четвер. У другому кінці міста була висока гора, під нею–стрільниця. Майже кожного четверга до полудня

ми там мали гостре стріляння, опісля обід, після обіду ми перебиралися з „драліхів" у вихідний мундир і йшли в місто плавати до великого басейну під відкритим небом, з чистенькою теплою водою. По боках були будки з душами. З іншого боку була каварня, де можна було купити каву чи пиво. Після плавання ми йшли в кіно. Нам висвітлювали документальні воєнні фронтові фільми.

Якийсь час поза містом у бункрах ми тримали варту проти тітовських партизан. На дорогах проводили контролю. Одного ранку ми зареквірували багато харчових продуктів, які везла автомашина з міста в гори партизанам.

Зчасом бували з нашими вишкільниками зудари. На вправи ми брали скриньки гострої амуніції до скорострілів, які кожного дня носили за чергою. Одного ранку з моєї групи ніхто їх на збірку не виніс. В останній хвилині це завважив наш ройовий і післав мене по скриньку. Я відповів, що я вчора носив її, а німець крикнув: „Принеси скриньку, ми пізніше посортуємо". З тою скринькою я вийшов у поле. Почалися вправи, наступ на „ворога", біжимо, падаємо, вкопуємося, встаємо і далі біжимо. Ми лежали на землі, я крикнув до ройового, щоб він дав скриньку нести комусь іншому, бо я вчора носив. Німець крикнув: „Носи ти, носи ти!". Мене сильно знервувало, я кинув скринькою до німця та крикнув: „Носіть самі!". Ройовий скриньку підняв і крикнув: „Веньгер! пасма авх!"(Опам'ятайся). Я зрозумів, що зле зробив, необдумано поступив, буду мати клопіт. Але вже було запізно.

Після обіду дижурний підстаршина покликав мене до канцелярії до карного звіту-„рапорту". В канцелярії застав сотенного, бунчужного і мого групового. Я стукнув обцасами, став на струнко, засалютував та зголосився: „Шіце ґранадір Веньгер!" Тоді бунчужний питає мене: „Ви сьогодні кинули скринькою амуніції до свого унтершарфюрера на полі вправ". Я відповів: „Яволь", (так). Він питає, чому так зробив? Я, як міг, так розповів їм причину. Бунчужний каже, що Німеччина завзято воює і амуніцією не розкидається. Я пояснив, що був дуже перемучений і що дуже жалкую, що так зробив, і дуже за те перепрошую. Вони оба кажуть, що за такий проступок я міг би бути строго покараний, бо то воєнний час, але ми покараємо чим іншим. Вони покарали мене тим, що відкинули мене від кінцевих іспитів. Іншими словами, я не осягну підстаршинського ступеня. В душі злий був сам на себе, що так багато пролив поту і не буду підстаршиною.

Не я один був покараний, було таких кілька. Один вояк, на прізвище Макух, з люті розбив кольбу скоростріла. Одного гарячого дня на глухій вулиці з гострими камінчиками, з якоїсь причини дуже „товк" нами наш „ґрупенфюрер". Було то перед обідною порою, сонце пекло, піт з порохами заливав очі, а наш німець командує: „Лягай! Вставай!" Гострі камінчики немилосердно кололи в лікті і коліна, і так ми падали

та вставали безліч разів. З тої злости Макух гримнув скорострілом об каміння так сильно, що кольба потріскала на куски. Ми всі налякалися, а здається найбільше наш ройовий. Макух оправдував себе тим, що йому з перемуки скоростріл випав з рук, як він падав і вставав. Макух за те десять діб відсидів у карцері, в маленькій кімнатці, лише на хлібі й воді. Він та інших п'ять вояків за інші провини були відкинені від іспитів.

У воєнний час у Німеччині та в окупованих німцями країнах все було на спеціяльні картки, так звані „бецуґшайн". На цигарки вояки діставали „равхен-карте" по 30 цигарок на десять днів. Наш бунчужний так дбав за наше здоров'я, що заборонив нам курити аж поки не з'їли обіду. Він казав нам, що ми, молоді, весь час бігаємо обладовані важкою зброєю, наші легені важко працюють, а на снідання ми тільки напивалися чорної гіркої кави. Бо всі харчі–хліб і дещо до хліба–ми з'їдали ще увечорі.

В Любляні одної неділі нас чотирьох пішло в місто й вступили до одної кафейки (словенці називають „госцільна"). Купили по склянці пива і кажемо, що ми б хотіли щось з'їсти добре та не дороге. Словінець подумав з хвилину, і каже: „Я зготую вам гарячої каші з фасолями й помащу шкварками". Ми погодилися. Каша дуже смакувала нам. Відтоді ми майже кожної неділі заходили до тої „госцільни". І ще іншим порадили.

Одного разу один вояк з нашої кімнати захворів, його завезли до військового шпиталю при ґарнізоні вермахту. Там знайшли вошу. Наш бунчужний зарядив збірку цілої сотні, на збірці накричав на нас (мабуть що за ту вошу). Він наказав зібрати з ліжок коци і простирадла. З тими клунками на плечах ми маширували через ціле місто до тюрми, де скинули все з себе і здали до парні. За той ми час під душами милися. Після парні наші мундури були дуже вим'яті, так нам було встидно йти через місто.

Одного разу на вправах у лісі напала на нас мала група тітовських партизан, а наші скорострільчики посіяли по них сліпими кулями, партизани налякалися і повтікали.

Ми проводили вправи переважно в лісах, на сіножатях, а часами й у великих садах, що були поза містом. Там ми збирали яблука, що лежали на землі, забирали додому в хлібарках, у школі запихали їх у сінники й, коли хотіли, їли їх. Бунчужний занюхав запах яблук та на вечірній збірці за це накричав на нас, казав, що в нашій кімнаті натряс з сінників два мішки яблук. Він дав їх до кухні, щоб з них зварили компот.

Одного дня у вересні ми мали навчання як переправлятися через річку. Сотенний вказав на кілька способів. Опісля пішли в поле на вправи. Коли зблизилися до річки, нараз сотенний кричить: „Ворожі

танки!" Ми всі миттю кинулися у воду переправлятися на другий бік річки, вода була досить глибока, ми тримали руки зі зброєю вгору. Обмокли до нитки та сильно змерзли. Тоді сотенний дав команду: „Лягай, вставай, бігом, лягай, вставай" й так може півгодини. І, дійсно, добре загрілися та висушилися.

Наш Ріхтер мав дівчину словенку, що жила близько школи. Нераз далеко за містом між лісами, коли ми мали вправи, та дівчина приїздила ровером до Ріхтера. Бувало й так, що він відходив у якійсь справі до іншої чоти, а в той час вона приїхала, тоді ми мали добру нагоду поговорити з нею. Вона була гарна і мудра, приємно було з нею говорити на різні теми.

Наш вишкіл наближався до кінця. На одній ранішній збірці бунчужний запитав, чи може є між нами хтось, що вміє малювати карикатури. Один вояк зголосився. Він на вправи з нами не пішов, а залишився та намалював кілька картин. Німець сподобав собі його карикатури й сказав намалювати більше фраґментів з нашого вишколу, щоб не боявся, а намалював сотенного й бунчужного, як бувало вони на збірці кричали на нас, особливо бунчужний, який на вечірній збірці вичитував нам всі наші щоденні „гріхи" з чорного нотися, що носив його на грудях між ґудзиками в піджаку. Той нотис ми називали „чорна книга наших щоденних „гріхів". Також одна група підготовляла сценку-інсценізацію, як вояк-дижурний чистить кімнату, сміття ховає до шафи, перед спанням голосить дижурному підстаршині, що все впорядку. Дижурний підстаршина знаходить, що не було „ін ордунг", і всі порохи пальцем згортає воякові на ніс, а бідний вояк стоїть на струнко та спокійно витримує тую наругу над ним. Так в дійсності багато разів було, особливо на рекрутському вишколі.

У жовтні прийшов день іспитів, приїхало кількох німецьких старшин з іншого відділу. Як невтральні, вони проводили іспити два дні, всіх і нас покараних. Ми добре вив'язалися з німецької команди та всіх правил. Наші вишкільники були дуже задоволені, бо то для них також була похвала і репутація. Настав прощальний вечір–„камерад-шафт". Цілий день ми приготовляли столи, прибирали, кругом на стінах причіпляли карикатури. Запрошено офіцерів з вермахтівського ґарнізону. Привезли велику бочку червоного вина. Всі засіли за столи, програму вечора підготовив наш бунчужний, промовляли він і сотенний. Товариський вечір проходив у дуже веселій і товариській атмосфері, всі вояки почувалися дуже свобідно, не „натягалися" до наших німаків, а гості-старшини з вермахту і ССів з великим захопленням оглядали карикатури на стінах, ну і насміялися, аж за животи трималися. Нашого „художника" хвалили, плескали по плечах; вони також насміялися з інсценізації, та з великим зацікавленням розмовляли з нами, бо вони ще з українцями не зустрічалися. Наші вишкільники хвалили нас, каза-

ли, що ми є дуже добрі здисципліновані вояки.

Наш бунчужний вийшов на сцену й заспівав баритоном. Це була несподіванка, що він так гарно співає. Ті, що були записані до „чорної книжки" за наші провини, в той вечір на зміну йшли на варту кругом школи, дві години варти, а чотири години вільного.

Вишкіл для нас закінчився. Готуємося до від'їзду. З жалем залишили нашу школу. На станцію прийшли бунчужний та кілька підстаршин. На станції темно–це ж війна. В темряві сотенний дрожачим голосом похвалив нас за нашу здисциплінованість та побажав нам щастя. Бунчужний говорив по-батьківськи, майже зі сльозами на очах. Признався, що він любив нас, а те, що він зачасто гримав на нас, то вимагала військова дисципліна і порядок. Попрощалися наші вишкільники потисненням руки по-дружньому. Один з них залишився як комендант транспорту. Ми були зворушені таким щирим прощанням.

Десь біля півночі поїзд рушив в напрямі Австрії до Словаччини, де дислокувалася Дивізія. Їдемо у товарних вагонах з тривогою, бо не знаємо, що нас може стрінути в дорозі. Кожний поїзд пхав наперед льокомотиви два або три вагони зі землею, які на замінованих рейках вилітали б у повітря, а поїзд охорониться.

Наш поїзд їхав повільно через Відень до міста Жіліни, де примістився штаб Дивізії. Нас поприділювали до сотень і, на моє прохання, я повернувся до моєї 2-ої сотні 29-го полка.

Василь СІРСЬКИЙ

НАПРЯМ – СЛОВЕНІЯ

Нелегко було нам, дивізійникам, покидати чудесну Словаччину. За кілька днів маршу ми опинилися в холодній Австрії, де навіть постачання харчів не було легким через постійні нальоти англійських „спітфаєрів". Але голод наших бійців підказував нам незвичні розв'язки шлункових проблем. Одного дня, коли я довідався від наших кухарів, що на вечерю для 175 бійців є тільки 10 кг квасної капусти та кілька кілограмів ґрису, проблему розв'язав „львов'як" Сеймівський. Він порадив мені „запаркувати" наші чотири піхотні гармати перед домом найбагатшого австрійського фермера. За хвилину біжить до мене австрієць і благає: „Заберіть мені з-під моєї хати вашу артилерію, а я дам вам усе, чого тільки ви захочете!"

„Добре, ми заберемо артилерію, але за це продайте нам ялівку, мішок бараболі, муку та трохи городини".

Фермер згодився. Йому заплатили 500 марок. За дві години ми „втінали"смачну вечерю і благословили Сеймівського за „геніяльну думку".

У Вінер-Нойштадт всі ми викупалися у гарячій саджавці, а потім ночували на голій підлозі в історичному замку. Перед сном я провів до-

кладний „апель" піхотинських ніг згідно з колишньою порадою Тоська Феденишина: „Пильнуй свої ноги, бо тільки вони винесуть тебе з біди!".

Вже недалеко від Словенії на нас напали тітовські літаки, одного з них зістрілив з кріса д-р Ковальський. У селі Фрешніц ми гостювали в багатого австрійця. Він мав сім дочок і одинадцять синів. Усі сини служили в армії. Згодом я довідався, що всі сини пережили щасливо війну. Після тижневого відпочинку (на кошт фермера) ми вирушили далі.

Я дістав доручення взяти двох кіннотників, переїхати словенський кордон і доїхати до села Н. Вночі на нас посипалися постріли. Довелось нам повертати в Австрію.

У Маріборі ми стрінули нашу протилетунську артилерію. Через брак бензини гармати тягнули самі артилеристи. Була нагода покепкувати з них! У Маріборі прив'язались до мене якісь швайцарці і намовляли мене втікати разом з ними у Швайцарію. Я уважав це за провокацію, зрештою, і не думав навіть розлучатись із дивізійною братією.

У Ґонобіці 13-та сотня 29-го полку примістилася у замку. Ранком, коли я вийшов із приміщення, побачив на сходах будинку вбиту людину.

Увесь перший день у місті пішов мені на розшуки квартир для нашої сотні. Тоді й довелося мені стрінути представника місцевих партизанів, що дуже цікавився нашою сотнею. У нашій розмові я йому пояснив, хто ми, і що ми опинилися тут не щоб воювати з місцевим населенням, але перебути час до закінчення війни. Ця наша розмова стала дещо пізніше корисною для вирішення долі кількох наших фірманів. Вони пішли на „вечерниці" до місцевих дівчат. Не знаю, як там вони поступали, але місцевим партизанам не подобалася їхня поведінка. Партизани заарештували сімох фірманів, розібрали їх до білизни і повезли на вантажівці в поле, нібито для розстрілу. Робили вони все, щоб тільки настрашити наших вояків. Коли партизани віддали в повітря кілька пострілів, наші роздягнені стрільці вискочили з машини й, як вітер, полетіли до нашого замку.

В цей час наша сотня вирушила в терен назустріч партизанам, я з перестріленою рукою стояв на головній стійці перед замком і ще один підстаршина доглядав коней. Вже добре смеркало, коли я побачив якісь білі постаті, що бігли в бік замку. Я крикнув по-німецьки й по-нашому „Стій! Стій!", але „білі духи" не звертали на мене уваги й бігли далі. Я не знав, що робити. Мій палець вже спочив на язичку легкого скоростріла. Ще одна секунда, але я чомусь не стріляв. Пішов тільки за білими „духами" до канцелярії, де пізнав відразу наших „героїв". Наступного дня місцевий партизан розказав мені, що сталося. Отже, наша перша зустріч вийшла нам на користь.

Однієї ночі пішов я з чотою хорунжого Михайліва у розвідку. Вертаючи назад, партизани вкрали мені стрільця Ярину. І це сталося

перед моїм носом, бо я йшов позаду чоти. Партизани мусили втягнути Ярину в якусь яму. Добрих півгодини ми шукали за ним, але без успіху. Наступного дня зі стрільцем Фірманом ми пішли шукати Ярину, але по ньому застиг слід. І цілий день нас двоє вешталося поміж тітовцями!

І ще одна пригода. Одного дня наші дві сотні – 13-та і 14-та – пішли назустріч партизанам під проводом нашого сотенного пор. Вендта. Вендт і я пішли швидко наперед і лишили сотню на добрий кілометр позаду. Незадовго знайшли ми в лісі партизанський шпиталь. Входимо до вілли й нам назустріч біжить гарна медсестра. В ту ж хвилину я побачив у дверях машинову пістолю. Сотенний готовий був починати романс зі сестрою, але я підійшов до нього ззаду й потягнув за штани. Це був для нього знак: „Давай назад!" Ми вийшли поспіхом з вілли й радимося, що робити. Тут нас тільки двох, а наші дві сотні позаду. Нарешті пор. Вендт каже до мене: „Пішли!"

Пішли ми в напрямі місцевости Тарнавці. Скоро нас наздогнав „пуцер" сотенного. Вже перед самими Тарнавцями ми побачили партизанів, що швидко відступали, кидаючи зброю та мішки з харчами. Пор. Вендт почав їх здоганяти, а ми обидва за ним... і забігли в саму гущу партизан, що обстрілювали нас із невеличкої гірки. Від погибелі врятувала нас трьох висока межа. Попід цю межу ми прорачкували яких триста метрів до ріки, рікою добилися щасливо до своїх сотень. Ми відступили, висушилися та й переночували в якомусь замку, а ранком почали атакувати ворога на горі Бела Печ висотою 2146 метрів. Ворог почав обстрілювати нас з двох кулеметів і з ґранатомета. Я підповз до найближчого стрільця й узяв у нього дві ґранати. Одну дав пор. Вендтові. Ми відбезпечили ґранати й з криком „Слава" кинулись на найближчий скоростріл. Наш крик підхопили стрільці й бравурно кинулися в атаку. Тут скорострільчики з чоти хор. Я. Бабуняка прекрасно „подвизилися". Ворожий кулемет ми здобули. Мені в руки попала вуджена шинка і торба тютюну. На жаль, у цій атаці ворожий кулемет прострілив мені ліву руку.

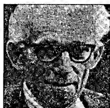
Я відмельдувався в сотенного й почав сходити з гори. По дорозі зустрів раненого дес. Мирослава Бекеша, що мав прострілені груди. Я допоміг йому зійти з гори і знайти санітарну машину.

Д-р Панасюк обстежив мою поранену руку, котру справно забандажував санітар Василь Ціхацький. Поїхав я до шпиталю в місті Целє. Цілий білий день бомбили нас літаки, а наступної ночі я втік зі шпиталю до своєї сотні в Ґонобіц. Д-р Ковальський нагородив мене довшим звільненням від служби, під час якого ми, звичайно, грали в шахи.

Коли ми йшли на фронт, вже на австрійській території, прийшлося 13-й сотні роззброювати мадярський полк, що здезертирував з фронту. Ми „виміняли" в них прекрасні коні та новісінькі вози за наші „з'їжджені".

ME ESCAPE? NEVER, SAYS LAST POW. „Я БУДУ ВТІКАТИ? НІКОЛИ!"–СКАЗАВ ОСТАННІЙ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИЙ.

Друкуємо в перекладі з англійської малий репортаж, поміщений 7 лютого 1988 року в часописі Sunday Express („Сандей експрес"), Alex Lindsay (Алекса Ліндсея) про останнього військовополоненого дивізійника в таборі у Шотляндії. Для історії...

Василь Хомончак

Василь Хомончак не був звичайним військовополоненим. Він вирішив жити самотньо в таборі полонених, бо полюбив спосіб життя британців. Його побратими залишили підтоптані бараки й почали нове життя в Британії та за кордоном у 1948 році. Усі 450, які тут перебували.

Але Василь Хомончак залишився в таборі.

–Я люблю тут і для мене це почесть,–це його коротке пояснення.

Він залишився жити в „шталяґу", збудовному з рифлених азбестових плит у Локербі, Дамфрісшіре (Lockerbie, Dumfriesshire).

Позаду його гарного городу й садка простягається болотнисте місце, де колись полонені виходили на збірку. Але в бараку ч. 6 живе далі 67-річний Василь, який спорядив собі просте, але приютне приміщення. Посередині залізна піч з рурою через дах огріває це житло.

Дивізійник Василь був інтернований в Італії, в 1947 році усіх перевезено до Британії, де він „запустив глибоко коріння".

Перед його дверима виросла яблуня з зернятка яблука, решту якого він необачно викинув через вікно понад 40 років тому. Восени він їсть яблука з неї. Колючим дротом обгороджені тільки його курник і голуб'яча клітка для охорони від диких лисів.

Василь працював 30 років лісничим у маєтку Касмілк (Castlemilk), в якому був табір. Він тут жив даром. Йому було пропоновано не одне порядне помешкання в містечку, але він воліє залишитися у своєму бараку, мабуть, він став для нього важливим символом.

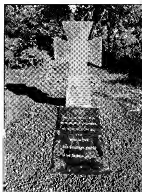
У пабі-барі і в крамницях Локербі він став популярним і здобув собі респект.

Він теж був майсторм у перетворенні одного бараку на каплицю, в якій місячно відправляються Богослуження для українців околиці.

Своїм ломаним шотляндсько-англійським говором він сказав:

–Я маю все, що потребую. Британія добра для мене. Я можу піти до пабу й говорити, що мені на умі, навіть критикувати уряд. Чи я полонений? Я мав більшу свободу в таборі, як би я коли-небудь мав в моїй батьківщині.

ХРЕСТ НА ЧЕСТЬ ВОЇНІВ УНР ТА УГА

Пам'ятний хрест на честь вояків армії Української Народної Республіки та Української Галицької Армії у селі Тростянчик Тростянецького району Вінницької області мав би з'явитися ще 94 роки тому. Адже саме тоді загинули українські вояки, захищаючи село у важких боях із більшовиками.

Нині кам'яний козацький хрест із тризубом і ґранітна плита з написом „Воїнам УНР та УГА, які обороняли с. Тростянчик від окупантів у 1919 році. Бриґада УСС. 2-га Волинська дивізія. 3-тя Залізна дивізія" уособлюють ставлення нащадків патріотів до тих подій.

До встановлення хреста долучився Олег Западнюк—правнук вояка армії УНР, учасника Першого Зимового походу, свідка і учасника поховання українських вояків Гната Западнюка.

„Поминальну панахиду відслужив протоієрей УПЦ КП Михайло Торбахевич",–каже один із місцевих активістів Максим Ніконович. Він же розказав і про передісторію встановлення хреста. „Гнат Западнюк перед смертю 1979 року заповів спорудити на місці поховання пам'ятник українським героям і показав саме місце поховання, завдяки чому встановлено точне місце могили, де і споруджено пам'ятний козацький хрест", –пояснив Максим Ніконович.

За переказами родини Западнюків, відомо, що 3-4 вересня 1919 року 404-й полк котовців, скориставшись вузьким проходом у районі села Буди, прорвався і захопив місто Тростянець та залізничну станцію. Українські війська армії УНР, оговтавшись від несподіваного удару, завдали контрудар і відтіснили ворога в бік села Тростянчик. Котовці відступили, аби закріпитися на лівому березі Південного Бугу. На переправі їх наздогнав кінний підрозділ УСС у складі 18 осіб, розпочався бій. У більшовицьких лавах вижили одиниці, з боку січових стрільців загинуло 13 осіб.

Після бою місцеві жителі Гнат Западнюк та Ярема Заворітній поховали бійців української армії на новому сільському цвинтарі біля річки Дзвінна.

Саме це місце тепер позначає освячений хрест.

Максим ЗОТОВ,
Вінниця

ВИСТАВКА ПРАЦЬ ОРЕСТА–ҐОҐА СЛУПЧИНСЬКОГО

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. – 19-20 квітня в Українському Освітньо-Культурному Центрі (УОКЦ) відбулася, з підтримкою Пластового осередку праці Уладу Пластового Сеньйорату, ветеранів української дивізії „Галичина" і УОКЦ, виставка праць Ореста-Ґоґа Слупчинського.

Виставка складалася з оригінальних карикатур мистця, запрошень, пластових відзначок, рисунків, екслібрісів і карикатур дивізійників–усього 51 праця.

Виставку відкрила Ксеня Захарчук–член Організаційного комітету, вона попросила до слова Романа Василишина, який докладно представив присутнім біографію Ґоґа, включно з його участю в Дивізії „Галичина", в бою під Бродами, пораненням і полоном в Ріміні. Р. Василишин підкреслив, що виставка праць Ґоґа ретроспективна і включає його праці від 1946-го до 2011 року. Розповідач підкреслив техніку олівця, пера і деревориту. Він також звернув увагу, що у виставлених працях серед численних експонатів немає повторень. Розповідь Р. Василишина надала дружнього тепла цілому вечорові.

Наступним виступив Юрій Попель з Ватаги „Бурлак" і розказав про вклад Ґоґа впродовж років у щорічні пластові лещетарські табори, котрі влаштовують „Бурлаки", своїми ілюстраціями одноднівок, відзначок і поштівок. Він відзначив, що Ґоґо своїм мистецьким талантом постійно ділився з громадою, чим здобув собі не тільки шану, але й вдячність. Закінчуючи, Ю. Попель подякував Ґоґові за довголітню його дружбу.

Ведуча К. Захарчук просила до слова Ґоґа, який, глибоко зворушений, подякував усім присутнім, зокрема тим, які приїхали здалека, а в першу черґу тим, які так вміло та зі смаком влаштували цю виставку.

К. Захарчук подякувала Марічці та Ґоґові Слупчинським, Славі Рубель, Богданні та Володимирові Гнатківським, Романові Завадовичеві, Данилові Захарчукові та Христині Ференцевич за випозичення праць Ґоґа для виставки.

Закінчуючи святкове відкриття виставки, К. Захарчук представила Організаційний комітет: голова–Юрій Данилів, члени–Наталка Фірко, К. і Данило Захарчуки, Андрея Жаровська і Андрій Зварич.

По офіційному закритті присутні ще довго гуторили при перекусці, приготовленій членами Організаційного комітету.

(Х. В-Ф – „Свобода")

НОВА КНИГА МИХАЙЛА МУЛИКА

Презентація в Івано—Франківську. Автор (справа) пише автографи.

Книга *Під сонцем Італії/ Московські морози* відображає долю дивізійників, які попали до полону західних альянтів і тих, що опинилися в московських морозах.

В Італії полонені проживали в атмосфері повної національної культури, починаючи від релігійного богослужіння, а кінчаючи на спорті й розвагах. Це теж показано на 75 світлинах (30 сторінок). Виживання других Михайло Мулик, який провів 10 років каторги, описує у сумних і трагічних штрихах.

В книзі теж надруковано марш дивізії, історію дивізії в датах і звіт державної Комісії Дешена для розслідування воєнних злочинців, які мали б опинитися в Канаді. Комісія ствердила, що „обвинувачення у воєнних злочинах дивізії „Галичина" ніколи не були доказані..."

Михайло Мулик народився 28 жовтня 1920 року в с. Горожанка Монастирського р-ну Тернопільської області. Член ОУН з 1937 року.

В дивізію„Галичина" був направлений Організацією. Служив у штабі дивізії радистом, брав участь у боях під Бродами. В незалежній Україні був членом ліквідаційної комісії міському й обкому КПРС. За фахом бухгалтер-економіст. Тепер голова Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА. Проживає в Івано-Франківську.

Про книгу у передмові пише кандидат історичних наук Коваль І. М.:

„У своїй новій праці М. Мулик висвітлює передумови створення української дивізії „Галичина" на широкому історичному тлі, детально аналізує її бойовий шлях, робить об'єктивні узагальнення щодо значення боротьтби дивізійників у контексті Визвольних змагань українського народу в XX ст. Особливу значущість має та частина книги, де розповідається про долю вояків дивізії після завершення Другої світової війни.

З огляду на її документальну цінність, адже автор мемуарів не просто споглядає, як рухається колесо історії, а є активним учасником тих подій, книга гідно поповнить розділ військової мемуаристики української історіографії. Книга буде цікавою для вчителів, студентів і учнів, краєзнавців, військовослужбовців та всіх тих, хто шанує рідну історію і береже нам'ять про боротьбу українського народу за державність".

Подав Роман Колісник

Оксана ТОВАРЯНСЬКА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ 16-го ТОМУ „ЛІТОПИСУ УПА"

У Києві презентували 16 том нової серії „Літопису УПА" під назвою „Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944-1954 рр." Упорядниками виступили кандидати історичних наук Володимир Ковальчук та Валерій Огороднік.

Сюди увійшли 281 невідомі раніше листи Романа Шухевича, Василя Кука, Петра Федуна, Дмитра Клячківського та багатьох інших ключових фігур ОУН і УПА, а також листи між представниками підпілля ОУН на Волині: Микола Козак „Смок", Василь Ґаласа, Анатолій Маєвський. Вони зберігаються у Галузевому державному архіві Служби безпеки України та були розсекречені в часи, коли ним керував Володимир В'ятрович у 2009-2010 роках.

Володимир Ковальчук розповів, яку нову інформацію можна отримати із листування: „Там дуже багато говориться про діяльність псевдо повстанських груп, які діяли під шапкою бандерівців, а насправді це були радянські чекісти. Там багато говориться про підробку повстанської документації. Також з листів можна дізнатися про те, як відносився Роман Шухевич до Василя Кука, які були між ними точки дотику та розбіжності".

У процесі роботи над документами виникали і труднощі: „Коли закінчилася Друга світова війна, то у підпіллі зросли вимоги до конспірації. Якщо раніше виготовляли різні види документів: звіти, хроніки, накази, то після посилення конспіративних вимог починали писати маленькі писульки, тобто те, що раніше писалося у різних видах документів. Вони часто не містять ні прізвища адресата, ні адресанта. Вони підписані псевдонімами. З 1948 року і далі уже ідуть цифрові псевдоніми як адресата, так і адресанта. На думку деяких дослідників, не можна було довший час з'ясувати, що це за документи, саме через те, що вони були підписані цифровими псевдонімами. Але в ході нашої роботи, дуже багато таких псевдонімів підлягають дешифровці: це дозволило встановити автора",–ділиться Володимир Ковальчук.

Відповідаючи на „класичне запитання" про польсько-українські взаємини та зокрема Волинську трагедію 1943 року, Володимир Ковальчук зазначив, що згадки про це практично відсутні у листуванні керівництва ОУН та УПА за 1944-1954 роки, оскільки тоді у 1944 році та пізніше це питання стало менш актуальним. Більше інформації можна відшукати у колекціях документів, опублікованих раніше у 2, 8, 11, та 14 томах нової серії.

ДОКУМЕНТИ ПОЛЬСЬКОГО ПІДПІЛЛЯ У ЛЬВОВІ ПЕРІОДУ ВІЙНИ–ТЕПЕР В ІНТЕРНЕТІ

Команда Електронного архіву визвольного руху avr.org.ua оприлюднила фонд документів, які висвітлюють діяльність польських підпільних організацій у Львові в період радянсько-німецької війни 1942–1944 років. Усі матеріяли оцифровані та викладені у вільному доступі в Інтернеті на сайті Е-архіву.

„Первісно польське підпілля у Львові представляло кілька не пов'язаних між собою організацій, які у 1942 році об'єдналися в єдину підпільну мережу Армії Крайової, яка включала в себе військові загони та цивільну підпільну мережу. Остання складалась із власне підпільної мережі, нелеґальних гарцерських організацій (так званих „Шаре шерегг"), мережі підпільних шкіл та структури підпільної польської державности (нелеґальні органи управління, суд та інше)", –розповідає історик Центру досліджень визвольного руху Олеся Ісаюк. У фонді представлено 86 документів організацій польської підпільної мережі, зокрема розпорядчі накази, інструкції, інформаційні оголошення, пропаґандистські листівки, офіційні документи, підбірка підпільної преси тих років. Колекція містить підбірку підпільних газет „Walka" („Боротьба"), „Słowo Polskie" („Польське слово"), „Biuletyn Informacyjny Ziemi Czerwieńskiej" („Інформаційний бюлетень Червенської землі")—офіційного видання Армії Крайової в окрузі „Львів".

Фонд „Документи польських підпільних організацій Львова 1942–1944 років" сформований із документів, знайдених у жовтні 2006 року в одному з будинків Львова під час ремонту покрівлі. Нагадаємо, що відкритий у березні 2013 р. Електронний архів визвольного руху avr.org.ua є спільним проєктом Центру досліджень визвольного руху, Львівського національного університету ім. І. Франка та Національного музею „Тюрма на Лонцького". Сьогодні в Е-архіві доступні копії 10 305 документів. Місія проєкту–робити минуле доступним.

Прес-центр Центру досліджень визвольного руху: history@cdvr.org.ua

СТАТТІ Ю. МУЛИКА-ЛУЦИКА і о. С. ЯРМУСЯ – в „ІСТОРІЇ РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ"

У 9-у томі десятитомника „Історії релігії в Україні", видання Академії Наук України, поміщено статті д-ра Юрія Мулика-Луцика і о. д-ра Степана Ярмуся. Перший пише про початки української еміґрації українців за океан та про ситуацію українців греко-католиків в Америці, другий–про формування феномену Українського Православія в Америці. Його формувала не якась православна місія, а самі греко-католики розчаровані ватиканською політикою супроти них. Тут вартим замітки є те, що на наукову працю наших земляків звернули увагу в колах Національної Академії Наук України.

Володимир РОЖКО, *Луцьк*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНИЦІ ТОРОНТО

Річні Загальні збори (62-і) відбулися 9 травня 2012 р., в залі Української Суспільної Служби, на вул. Блюр Захід. Предсідник–Роман Колісник, Роман Тицький—секретар. Присутніх 17 членів.

Збори відкрив Голова Станиці Маркіян Когут, привітавши присутніх. Вшановано хвилиною мовчанки членів, що відійшли у вічність в останній каденції: інж. Степан Ільницький (22 вересня 2012), хор. Степан Кукурудза (25 травня 2012), Антін Угляр (19 липня 2012), Монастирський Теодор (27 квітня 2012), Поперека Микола (27 серпня 2012), Фірман Василь (8 січня 2008), о. д-р митрат Мирон Стасів (22 листопада 2012), Олена (Галя) Хотинецька (1 грудня 2012, прожила понад 100 років), Ярослав Сембай (8 березня 2013), Олекса Романюк (11 вересня 2012).

Згодом запросив до Почесної президії: кол. голову Головної Управи Андрія Коморовсього й голову Крайової Управи—маґістра Михайла Ромаха.

Діяльність

Р. Колісник, виконуючий обов'язки секретаря, звітував, що Станиця мала свою домівку в Українському культурному центрі на вул. Крісті. Цей дім проданий і архів Станиці (приблизно 70 кг документів) вислано до Державної бібліотеки ім. В. Стефаника у Львові. Майно Станиці: стіл, крісла, дві металеві шафи, один металевий кабінет, залишилися в кімнаті.

Управа Станиці провела коляду на допомогу побратимам в Україні. Видано три обіжники.

Відбула засідання: 17 липня 2012, 25 квітня 2013, і спільні засідання з Головною і Крайовою управами: 8 листопада 2012 та 7 березня 2013.

На засіданні 25 квітня 2013 рішено:

1. Замінити цеглу на ґраніт біля пам'ятника на дивізійній секції цвинтаря ім. св. Володимира в Оквіл. Причина: цегла розлітається.

2. Передати хорові церкви св. о. Николая (дяк-дириґент Ігор Маґега запропонував цю послугу голові Станиці) організування і відправи Панахиди на Зелені свята (щодругий рік) на цвинтарі ім. Володимира на дивізійній секції–за героїв полеглих за волю України та в церкві о. Николая–за полеглих воїнів-дивізійників в липні (щороку). Причина: продовження цих заходів на майбутнє.

Станиця взяла участь у Зеленосвяточній Панахиді за полеглих борців за волю України на цвинтарі в Оквіл 3 червня 2012 р. перед Пам'ятником слави на упівській секції та вшанувала Панахиду за

полеглих вояків Дивізії у 68-у річницю боїв під Бродами в церкві св. о. Николая 24 липня 2012 року.

У День пам'яті 4 листопада 2012 р. побратим Василь Чупринда від Станиці поклав вінок у церемонії перед пам'ятником Українським Канадським Воякам в Українському парку.

Станиця брала участь в інших громадських заходах, в тому у бенкеті 17 листопада 2012 р. для відзначення 45-літньої діяльности Світового Конґресу Українців.

Станиця є членом Відділу Конґресу Українців Канади в Торонто й має 3 делеґатів, які взяли участь у двох звітних зборах Відділу, як теж у відзначенні 21-ї річниці проголошення незалежности України в Сентеніял парку–25 серпня.

Касир І. Кушніренко подав звіт: приходи: членські внески–785 дол., коляда 2019 дол., с-до 13 503 дол.

„Залізний фонд"

Р. Колісник подав фінансовий звіт „Залізного фонду". Приходи з відсотків 653 доляри. Дотації: „Вісті комбатанта"–225 долярів, Завдаток на видання книги „До історії Української Національної Армії" В-ву „Ярославів Вал"–1 000 ам. дол., на Патріярший фонд Української Православної Церкви Київського патріярхату під час візити патріярха Філярета в Торонто–1 000 дол.

Провірення діяльности

Голова Контрольної комісії Е. Бочан доповів, що провірено фінансові книги Станиці та „Залізного фонду" і протоколи засідань. Трансакції вписані правильно, всі справи ведено правильно. Контрольна комісія запропонувала схвалити абсолюторію уступаючій управі й правлінню„Залізного фонду".

Переобрано управу на наступну каденцію.

УПРАВА: Маркіян Когут–голова.

Члени: Бурда Іван, Горлач Степан, Грицишин Михайло, Колісник Роман, Крупка Іван, Кущніренко Ілярій, Тицький Роман, Чамбул Богдан, Чупринда Василь.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ: Бочан Евген–голова, Дуб Володимир, Коструба Евген–члени.

ПРАВЛІННЯ „ЗАЛІЗНОГО ФОНДУ":

Тицький Роман–голова, Ромах Михайло–заступник голови, Чупринда Василь–секретар, Колісник Роман–касир, Коморовський Андрій, Кушніренко Ілярій, Когут Маркіян–члени.

Збори закінчено „Ще не вмерла…"

Роман Колісник

СУМАРНИЙ ЗВІТ ДО СКУ ПОЖЕРТВ І ДОТАЦІЙ – 2008-2012

	дол.
Канадська Фундація Українських Студій–Фонд ім. генерала Павла Шандрука (командувача Української Національної Армії) і його дружини Ольги	70 000
Допомога ветеранам дивізії „Галичина" в Україні	42 310
Пласт в Україні: на розбудову приміщень в оселі в с. Лукавиця „Дивізійна лава"	40 000
Дотації на журнал „Вісті комбатанта"	26 430
Острозька академія: Військовий ліцей	10 000
Музей Визвольної боротьби у Львові	11 100
Українська Православна Церква Київського Патріярхату	12 500
Український конкурс з української мови ім. П. Яцика	9 200
Пам'ятник на горі Жбир б. Бродів	8 400
Дотації на видання книг: „Спомини ген. Павла Шандрука"– 1 860, Є. Куцик. „Від Мальти до Мадагану"– 400, „Іван Ремболович"– 1 525, „Військова Управа і Дивізія „Галичина"–1 950, Альбом дивізії „Галичина" – 540, Спомини Ґейке, інші видання – 1 150,	7 425
Братство охорони воєнних могил „Броди-Лев"	6 160
Університет „Львівський Ставропігіор"	5 000
Українська Греко-Католицька Церква в Україні	3 000
Спілка офіцерів України	2 500
Дивізійний музей у Львові	2 480
Світовий Конґрес Українців	2 120
Суспільна служба: „Поміч Україні"	1 750
Стипендії для студентів в Україні	1 500
ВО„Свобода",Торонто	1 000
Пам'ятник Т. Шевченкові у м. Квебеку, Канада	500
Відзначення Голодомору – Конґрес Українців Канади	500
Т-во ім. св. Володимира, Монтреаль, Канада	450
Різні пожертви	3 530
РАЗОМ	**267 855**
Призначено на Українсько-канадський дослідчо-документаційний центр, Торонто	5 000

ДОДАТКОВИЙ ЗВІТ

У звітованому періоді видано наступні книги:

Богдан Маців. „Українська дивізія „Галичина", Історія у світлинах, ст. 256, (українською мовою 2009 р., англійською, 2012 р.).

Роман Колісник. „Військова Управа і Дивізія „Галичина",

„Івано-Франківська Станиця Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА у світлинах", ст. 224, 2012 р.

У підготові до друку:

„Збірник гумористичного журналу „Оса", Беллярія-Ріміні 1945-1947.

„Українська Національна Армія". Матеріяли до історії.

„Альбом Галицького Братства".

Приготував із звітів Крайових управ і Станиць Австралії, Канади, США

Роман Колісник, член Головної Управи Торонто, 14 червня 2013.

ЗЕЛЕНО-СВЯТОЧНА ПАНАХИДА

Численна громада взяла участь у Панахиді за полеглих воїнів у боротьбі за українську державність під пам’ятником на дивізійній секції цвинтаря ім. св. Володимира в Оквіл, 23 червня о год. 3:30 по полудні.

Мирон Головатий

З Єпископом Української Католицької Церкви Стефаном сослужили численні священики. Промовляли владика Стефан, о. Богдан Сеньо–Українська Православна Церква, Мирон Головатий–голова Головної управи Братства дивізійників. Привіт від ВО „Свобода” Олега Тягнибока передав Богдан Музичка. Співали Єднані хори „Левада” і „Оріон” під дириґентурою маестра Ігоря Маґеги. Програму провадив Іван Бейкер.

<u>*Боффало, США*</u>

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

В час Зелених Свят, в неділю 23 червня 2013 року, боффалівська громада згадала героїв, що впали в боях за кращу долю наших Батьківщин, України та Америки. З ініціятиви бувших дивізійників запрошено до спільних святкувань Українських Американських Ветеранів ім. Володимира Голинського, відділ ч. 23, які приїхали з своїм прапором: Михайло Ліськевич–командир, д-р Андрій Дякун, Микола Паславський та Василь Марк. Прибули члени Державницьких Організацій з прапорами: Христя та Ігор Морози, Галя та Йосиф Ґреґа. Бувших дивізійників у Боффало залишилось троє: Онуфрій Білоголовський, Любомир Головатий та Теодозій Пришляк, котрі взяли участь у відправах.

Ветерани та учасники святкувань Залених Свят. 1-ий ряд, зліва: Йосиф Ґреґа, Галя Турик, Михайло Ліськевич, Теодозій Пришляк, Ігор та Христя Мороз. 2-ий ряд: д-р Андрій Дякун, Василь Марк, о. декан Мар'ян Процик, Любомир Головатий (фото: Марія Маланяк)

З нагоди свят наші працьовиті пані, члени парафії, прикрасили церквуназелено, це створило настрій Зелених Свят. Отець декан Мар'ян Процик відправив Службу Божу і Панахиду українською мовою. В проповіді отець сказав, що в часі Зелених Свят молимось за спокій душ воїнів–дивізійників, УПА, ОУН та всіх тих, хто віддав своє життя за кращу долю наших Батьківщин, України та Америки.

Після відправи парафіяни зайшли до церковної авдиторії на смачний обід, який приготовили пані парафіянки. Підчас обіду був висвітлений фільм „Я прагнув волі Україні".

Складаємо щиру подяку отцеві деканові Мар'янові Процику за відправи та за довголітню співпрацю. Дякуємо Українським Американським Ветеранам, Державницьким Організаціям та боффалівській громаді за численну участь. Рівнож дякуємо Марії Маланяк та Тетяні Паславській за співпрацю.

1944 – БРОДИ – 2013

Як щороку, так і цього року, в місяці липні згадуємо бої під Бродами. Наші колишні дивізійники в Боффало з покійним Ігорем Чмолою започаткували, а ми продовжуємо.

В неділю, 14 липня 2013 р. в парафії Святого Отця Миколая відзначили 69-ту річницю боїв під Бродами. Отець Мяр'ян Процик відправив Службу Божу і Панахиду. Рівнож отець згадав добрим словом полеглих. Церковний хор збагатив відправи. Боффалівська громада шанує героїв, що віддали життя за свій нарід. По відправах парафіяни зайшли до авдиторії, де була приготована перекуска членкинями парафії. Опісля був висвітлений фільм „У рамках долі". Закінчивши святкування, прафіяни ще довго вели розмови та згадували Броди та рідний край.

Дякуємо отцеві парохові Мар'янові Процику за довгу співпрацю, хорові та боффалівській громаді за участь, паням Елейн Новадлій, Марії Маланяк, Тетяні Паславській та Василеві Марк за співпрацю.

Щасти Вам Боже.

Вдячні Вам ветерани:
Онуфрій Білоголовський,
Любомир Головатий, Теодозій Пришляк.

СПРОСТУВАННЯ

У „Вістях комбатанта" ч. 2, 2013, наприкінці мого спогаду, який я подиктував Романові Ковалю, додано:

„ФАКТ. Зеновій Врублевський стверджував, що Ремболович „мав 7 куль у собі".—Оксана Товарянська".

Я не один раз говорив про це, але ніколи не сказав, що І. Ремболович мав у собі сім куль. Я завжди говорив, що він мав сім поранень! Думаю, що сім поранень, а сім куль в собі—це не одно й то саме.

Зеновій Врублевський

ВІДЗНАЧЕННЯ БОЇВ ПІД БРОДАМИ В ТОРОНТІ

У церкві св. о. Миколая відправили Соборну Панахиду єпископ Українськьої Православної Церкви Андрій (Богдан Пешко) й о. Богдан Сенцьо (парох катедри св. Володимира) та отці Української Католицької Церкви Роман Лобай (парох), Олег Юрик, Богдан Сліпий, Тарас Барщевський (Україна).

Проповідь про найвищу жертву „за друзів своя" у боротьбі за волю України сказав єпископ Андрій. Співав злучений хор „Левада" і „Оріон" під дириґентурою маестра Ігоря Маґеги. Після Панахиди численна громада зустрілася при каві й солодкому в парохіяльній залі.

14-ий ГОЛОВНИЙ ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД

22 вересня 2009 р. Зліва: Є. Бочан, Р. Кобрин (США), С. Ґула, мгр. М. Ромах, Р. Колісник, Б. Буняк (США), д-р В. Верига, М. Головатий (голова ГУ), С. Климців, І. Ференцевич (США), Ю. Копистянський, Лев Бабій, І. Кушніренко, В. Чупринда; Вгорі: д-р Б. Лялюк, Я. Куницький, Р. Тицький, А. Коморовський, Е. Коструба. (Див. „ВК" ч. 4, 2004).

69-та РІЧНИЦЯ БОЇВ ПІД БРОДАМИ

Багато турбот зайняло підготування до вшанування 69-их роковин боїв під Бродами, але це вартувало, бо урочистість відбулася на високому рівні.

Львівська Обласна Рада виидiлила два великі автобуси, які виїхали о 9-ій годині вранці 21 липня 2013 року. На гору Жбир приїхали біля 11-ої години. Завдяки голові Сільської Ради с. Ясенова Богданові Глущакові було все впорядковане й підготовлене. Після Панахиди виступали депутати Верховної та Обласних Рад. Від Галицького Братства виступив голова КУ Євген Куцик та нагородив п. Богдана Глущака пам'ятною медалею за дбайливе піклування пам'ятником.

Згодом виступили жіночий хор того ж села й окремі музиканти та декляматори.

Під звуки маршу „Лента за лентою..." Є. Куцик та З. Саджениця (від молоді) поклали вінок до пам'ятника на горі Жбир.

Ми поспішали до Підгірець, де місцевий парох відправив Панахиду.

Панахида на горі Жбир.

О год. 14.30 ми поїхали до Червоного. Після покладення вінка в каплиці чотири священики відправили Панахиду й опісля проведено перепохоронення тлінних останків трьох вояків дивізії „Галичина".

Як кожного року, біля 200 метрів від меморіялу відбулася імпровізація боїв прориву Дивізії із оточення. Це дійство, проведене численними учасниками, було дуже гарне й захоплююче.

На горі Жбир: Побратими Галицького Братства з учасниками реконструкції боїв прориву Дивізії під Бродами.

Велика кількість людей приїхала з дітьми майже з цілої Галичини. Біля меморіялу паркувало кілька сотень автомобілів.

Найбільше знаковитим і потішаючим була участь великої кількости молоді, які захоплюються, шанують і цікавляться тим, що пов'язане з дивізією „Галичина".

Євген Куцик

Голова КУ Галицького Братства

ГОЛОГОРИ

Якщо їхати трасою Львів-Золочів, то перед селом Червоне (де є меморіял) починається 5-кілометрова дорога, яка веде до „містечка" Гологорів, за яким випливає річка Золота Липа.

Згідно з історією В. Д. Гайке *Українська дивізія „Галичина"* (вид. 1970 р. ст. 103), група дивіійників, разом з командиром корпусу, попала у ворожу засідку й загинула.

В неділю, 28 липня 2013 року відбулося перезахоронення 16

знайдених тлінних останків вояків дивізії „Галичина", кісточки яких поскладано в трьох гарних домовинах. Мабуть, це і останки тої групи.

Панахиду відправили три священики в місцевій церкві, звідки процесія відправилася на цвинтар. Домовини несли хлопці в одностроях дивізійників—у шоломах і з карабінами, з яких при перепохороненні дано трикратний салют пострілів. Салют з гармати дала також група козаків Золочівського куреня. Вони співали тужливі козацькі пісні.

Панахида на цвинтарі в Гологорах при перепохороненні 16 вояків дивізії „Галичина".

На громадському вічі виступали: депутат Верховної Ради Олег Панькевич, голова Гологорів, а від Гплицького Братства—голова КУ Євген Куцик.

Пісню заспівав депутат Обласної Ради п. Кукурудза.

Складаємо велику подяку депутатові Обласної Ради п. Шереметі, який очолює Львівське Комунальне Підприємство „Доля", за його неоцінений вклад пошукових робіт та організацію перезахоронень. Галицьке Братство бажає йому подальших успіхив у трудовій діяльності на славу України.

Євген Куцик

Голова КУ Галицького Братства

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 травня 2013 року до 31 липня 2013 року
надійшли такі вплати на розбудову журналу:

по дол. 5.00: І. Козак–Мішиґен	**разом 5.00**
по дол. 15.00: Е. Ворона–Монтреаль, О. Білоголовський–Боффало	**разом 30.00**
по дол. 25.00: пані А. Леуш–Нью-Йорк	**разом 25.00**
по дол. 30.00: пані Т. Трач–Огайо	**разом 30.00**
по дол. 35.00: С. Ярмусь–Вінніпеґ	**разом 35.00**
по дол. 50.00: І. Чмола–Нью-Йорк, М. Ґунька–Торонто	**разом 100.00**
по дол. 100.00: М. Олійник–Віндзор	**разом 100.00**

Як нев'янучий вінок...

В другу болючу річницю відходу у вічність дорогого мужа, батька і дідуся бл. п. Корнила Когутяка (Неля), котрий упокоївся в Бозі 27 вересня 2011 р., у глибокому смутку дружина Дарця з родиною жертвує на пресфонд „ВК" **200.00**

На свіжу могилу бл. п. Романа Тицького, замість квітів, на пресфонд „Вісті комбатанта" Станиця Братства кол. вояків 1-ї УД УНА в Торонто жертвує **200.00**

Донька бл. п. Петра Кулинича, в пам'ять всіх дорогих поляглих вояків Дивізії „Галичина", призначила на пресфонд „ВК" **200.00**

В пам'ять дорогого мужа, батька і дідуся Володимира Дутко, котрий упокоївся в Бозі 14 квітня 2013 р., висилає на пресфонд „ВК" дружина Тирса Дутко **100.00**

В пам'ять кол. дивізійника Володимира Дутко, котрий помер 14 квітня 2013 р., жертвує на пресфонд „ВК" шкільна товаришка з Ярославської гімназії 1941-1943 рр. Марійка Пеняк **50.00**

Дорогі Побратими!

Висилаю 80.00 ам. долярів зі збірки на „Вісті Комбатанта", яку наша Станиця провела підчас похорону св. п. **Теодора Олійника**, члена Станиці Дивізійників у Філядельфії, 22 червня 2013 року.

Замість квітів на Його могилу:

Ліда і Зенон Завадович	20.00
Петро і Марія Кондрат	20.00
Ольга Бохна	20.00
Микола і Марія Бойчук	20.00
Разом	**80.00**

З вояцьким привітом, ***Петро Кондрат***,
скарбник Станиці Дивізійників у Філядельфії

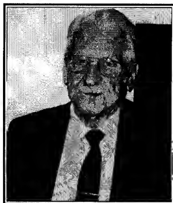
ЩИРО ДЯКУЄМО ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ.
І. Кушніренко–адміністратор

Відійшли у вічність...

ЕВГЕН КОСТЮК

22.XII. 1922 – 24.III. 2013

Хор. Евген Коваль-Костюк помер у Монтреалі, Квебек. Панахиду у похоронній каплиці відправив о. Олег Корецький в присутності родини, приятелів та побратимів-дивізійників Станиці Монтреаль із станичним прапором. Похоронні відправи відбулися 29 березня у церкві Успення Божої Матері в Монтреалі.

Ми познайомилися з Евгеном ще влітку 1939 року на пластовому таборі на „Соколі", тоді називали табором праці.

В 1941 р. Евген здав матуру у Львові.Як член ОУН був висланий з похідними групами в Україну. Німці його там арештували і разом з іншими учасниками повернули до Львова.

В 1943 році Евген зголосився до Дивізії „Галичина". Відбувши рекрутський і підстаршинський вишколи, був висланий до Просечніц, Чехія, на старшинську школу протилетунської артилерії. Після закінчення війни він попав до американського полону, з якого вдалося йому втекти.

В цей час Евген змінив своє прізвище на Костюк, виїхав до Канади і замешкав у Монтреалі. Тут одружився і в них народилися два синиблизнюки.

Евген швидко включився в життя громади і вступив до Монтреальської Станиці Братства дивізійників. В 1953 р. перебрав провід Станиці від майора Винницького. В 1966 р. знову перебрав Станицю від побр. Нелька Когутяка до 1973 р. Два роки пізніше знову перебрав провід Станиці від Ю. Захарчука.

На Зелені Свята побр. Евген провадив походом і виголошував промови. Він часто брав участь у різних громадських святах, де дуже успішно виступав як декляматор.

Евген займався добродійною працею, часто відвідував хворих побратимів, допомагав багатьом людям, які не мали транспорту, возив їх до лікарів чи шпиталів, завжди допомагав, чим міг.

Похований на католицькому цвинтарі „Нотр-Дам де Нейж".

Вічна Йому пам'ять!

Богдан МАЦІВ

РОМАН ТИЦЬКИЙ

9.IX.1924 – 23.VII.20013

Народився в с. Черче. Гімназію закінчив у Рогатині й згодом працював в Українському допомоговому комітеті.

У 1943 році вступив до дивізії „Галичина". Закінчив підстаршинський і старшинський курси інтендантури (військового управління).

Після війни попав у полон американської армії. Вийшовши на волю в січні 1947 року, вписався на студії в Українську високу економічну школу у Мюнхені, навчався в Інституті іноземних мов й згодом працював в Еміґраційному бюро IPO.

У 1951 році еміґрував до Канади, до м. Монтреалю, де вписався на 5-річну програму бухгалтерії в університеті Макґіл, одночасно працюючи в фінансово-ревізорській фірмі. У 1955 р. здав іспити й отримав диплом chartered accountant.

У Монтреалі одружився з шкільною товаришкою Лідією Бачинською.

Від 1960 року в Торонті працював у федеральному уряді Канади 30 років. На цій посаді він брав участь у т. зв. „три-сторонньому домовленні" між Atomic Energy Commission of Canada, General Electric Co. та провінцією Онтаріо у зв'язку з будовою атомної електростанції прототипу CANDU.

Був активним у громадському житті. Був членом станичної, крайової і головної управ Братства кол. вояків 1-ої УД УНА Останні роки був головою „Залізного фонду", який видав дотацій і допомог на суму понад 325 тисяч долярів на понад 100 громадських і політичних проєктів. Був членом управ Української Суспільної Служби, Конґресу Українців Канади й інших організацій.

В жалобному листі до родини голова КУК Оксана Рева пише:

„Св. пам'яті Роман Тицький був взірцем справжнього українця, який не тільки уболівав за долю свого народу, але щиро та безкорисно докладав багато власних сил і здоров'я для розбудови України та української громади за межами батьківського краю."

„Життєвий шлях його був наповнений любов'ю до свого народу, до його культури та традицій".

Нагороджений численними відзначеннями, між ними найвищим Братства кол. вояків 1-ої УД УНА– Золотим хрестом за особливі заслуги.

У 1993 році з дружиною Лідією взяв участь у відзначенні 50-ліття створення дивізії „Галичина" у Львові, Києві та посвяченні могили в пам'ять полеглих воїнів на горі Жбир б. Бродів.

Він завжди був готовий допо-

могти в різних ситуаціях. Дуже обов'язковий і точний.

Залишив у глибокому смутку дружину Лідію, дочку Оресту, синів Адріяна, Марка, Юліяна, дві внучки з мужами, ближчу й дальшу родину, побратимів і приятелів в Україні, Канаді й США.

Похоронні відправи відслужено в похоронному закладі Неведюка й у церкві св. Димитрія. Похований на дивізійній секції цвинтаря ім. св. Володимира в Оквіл.

На тризні прочитано листа від КУК, в якому він довгі роки був головою контрольної комісії. Від Братства дивізійників висловив співчуття і попрощав Роман Колісник. Від родини поділилася споминами черчанка Марта Цехош. Дочка Ореста подякували за участь у похоронних відправах.

Роман КОЛІСНИК

ТАРАС ЕРСТЕНЮК

17.II. 1926 – 14.IV. 2013

У Рочестері, Н.Й., США, 14 квітня 2013 року помер наш побратим, колишній хорунжий 1-ої УД УНА Тарас Ерстенюк.

До Дивізії вступив у 1943 р. У грудні 1944 р. закінчив старшинську школу в Позен Трескав. Опісля відбув 10-тижневий курс зброї у Лєшанах, на Чехії, і в березні 1945 р, зі ступенем хорунжого, повернувся до Дивізії. До США прибув у 1952 р. й останньо проживав у Рочестері, НЙ. Був членом Станиці Братства кол. Вояків І-ої УД УНА.

Залишив дружину й двох синів з родинами.

Вічна Йому Пам'ять!

Подав Володимир МОТИКА

ВОЛОДИМИР(Влодко) КЕЦУН

28.VII.1926 – 11.VII.2013

Відлітають сірим шнурком... ще одна болюча втрата для родини і побратимів з 1-ої УД УНА. 26 мін. після півночі, 11 липня перестало битися стомлене серце визначного діяча на громадській ниві бл. п. Володимира Кецуна, мешканця місцевости Тодморден в північно-західній Англії. Туди занесла його доля, подібна до інших дивізійників – полонених в Англії: в пошуку за працею і своєї судженої Марії.

Влодко, учень Дрогобицької гімназії, пішов до Дивізії 17-літнім юнаком, слідами свойого батька – о. Йосифа, кол. воїна УГА. Вишколювався в Гайделяґрі, брав участь в кампанії Баєрсдорфа на Холмщині, випусник підстаршинської школи Ляуенбурґ (квітень – липень 1944), в батальйоні Вільднера на Словаччині, згодом у Югославії. Був у полоні в Ріміні, Італії– випускник матуральних курсів (відділ А), відтак ділив долю і недолю вояків Дивізії в Англії. При кінці свого життя видав цікаві автобіографічні „Спомини Дивізійника", які дійсно вартує прочитати.

Влодко відзначався в Дивізії своєю відвагою, прямолінійністю, щирістю і чеснотою. В Ріміні був здібним, на відмінно, студентом,

осягнув всі намічені завдання. В Англії вибрав подружнє життя, ніж дальші студії дантистики. Знаний як великий соборник–українець, що замінив політику на виховання молоді в українському дусі, вчив плекати українські звичаї та традиції. За це йому честь і слава!

За його віддану, громадську працю був шанований українською громадськістю, також англійськими місцевими колами міста Тодморден–місцева газета "Todmorden News" помістила широку „Посмертну згадку" про „Ukrainian Elder" (see: www.todmordennews.co.uk)

Похоронних чинів довершив о. Богдан Лисиканич з церкви в Тодморден. Над гробом прощав його побратим С. Мороз з Ольдгаму й зворушливо п-і Ірина Паращак–учасник не одних театральних вистав–спільних постановок з Влодком. На похорон прибула вся його велика родина, що живе в різних міцевостях Англії.

Покійний залишив в жалобі дружину Марію (обоє відзначили минулого квітня 64-у річницю подружнього життя), синів Мирона й Юліяна і доню Мотрю з родинами в Англії, а в Україні–брата Романа, братову Соню, племінників Ростика і Володимира та племінниці Соломію і Оксану. В Англії залишив в жалобі багато побратимів-дивізійників, в Австралії–друга його життя в Дивізії Теодосія Андрушка.

Його дружині Марії та родині в Англії і в Україні висловлюю моє глибоке співчуття.

Спи дорогий побратиме, спи, про долю, волю України сни !

Вічна Тобі пам'ять!

Теодосій АНДРУШКО

П.С. Покійний Влодко на дочекав побачити свої спомини друком. Помер в той самий день, коли друкар доставив увесь наклад.

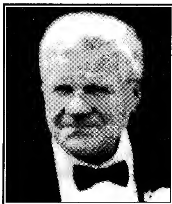
Бажаючі замовити його „Спомини Дивізійника" можуть це зробити за адресою:

Mrs M. Kecun 22 Pine Road Todmorden Lanc's OL14 8EE England

Email:wlodkokec@hotmail.co.uk

ВОЛОДИМИР КУЛІШ

31.III. 1927 – 27.II. 2013

Володимир Куліш народився у місті Кременчук Полтавської області. Батько–Микола Куліш і мати–Ефімія Максимів. Він був найстарший з трьох синів, його брати Семен і Борис уже покійні. Підчас війни служив у протипанцерній бриґаді полк. Дяченка, яка склала присягу на вірність Україні перед генералом Шандруком 28 березня 1945 року і стала включена до Української Національної Армії.

Після війни жив у таборі Міттенвальд, де вчився у Педагогічному інституті. Еміґрував до Канади в 1949 році й поселився у місті

Монтреалі. Від самого приїзду включився в громадське життя міста, грав копаний м'яч у спортовому товаристві „Україна" та активно піддержував українські організації.

В 1956 році одружився з Данилою Вербицькою і в них було троє дітей: Данило, Ліда і Тарас. Працював 30 років у СБС-і (Canadian Broadcasting Corporation) до пенсії. Будучи на пенсії, любив жити на своїй дачі, на оселі „Ворохта", був любителем природи, риболовства, спорту та політики.

Покійний був активним членом Пласту, 1-го сеньйорського куреня ім. Тисовських, та очолював улад УПС Монтреальської станиці від 1986 до 1988 року.

Панахида відбулася 3 березня у похоронному закладі на Розенмонті при участи побратимів-дивізійників Монтреальської станиці з прапором. Похоронні відправи відбулися 4 березня у Православній Церкві св. Покрови, які відправив о. протоєрей д-р Ігор Куташ. Похований на католицькій частині цвинтаря „Нотр-Дам де Нейж" у Монтреалі.

Покійний був улюбленим дідом Андрійка, Матейка і Насті Швець. Залишив у глибокому смутку дружину, дітей, внуків, племінників і багато приятелів.

Вічна Йому пам'ять!

Богдан МАЦІВ

Галицьке Братство сумує з приводу відходу у вічність колишнього вояка 1-ої УД УНА „Галичина"

ВАСИЛЯ ГУДЗІЯ

Василь Ґудзій народився 19.11. 1922 року у Рогатині Івано-Франківської области. Служив у дивізії „Галичина"старшиною. Учасник боїв проти більшовицьких партизан на Словаччині і Югославії. Був у полоні у тітовців. Освіта–інженер електрик. Проживав у Львові. Помер 31 травня 2013 р.

Голова Галицького Братства Є. Куцик

ЗМІСТ

(Продовження)

Закінчення на ст. 108

ЗМІСТ

(Закінчення)

НАШІ СУСІДИ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

ДО ІСТОРІЇ УПА

ДО ІСТОРІЇ УНА

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

ДО ІСТОРІЇ ЮНАЦТВА ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

НАШІ ПОБРАТИМИ

СПОМИНИ

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПОЛЕГЛИХ ГЕРОЇВ

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА